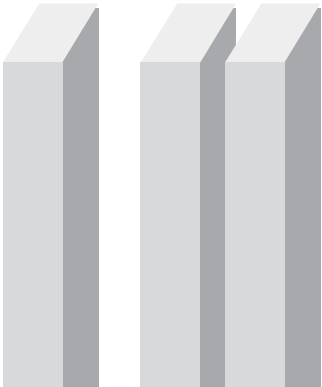

Latviski soli pa solim

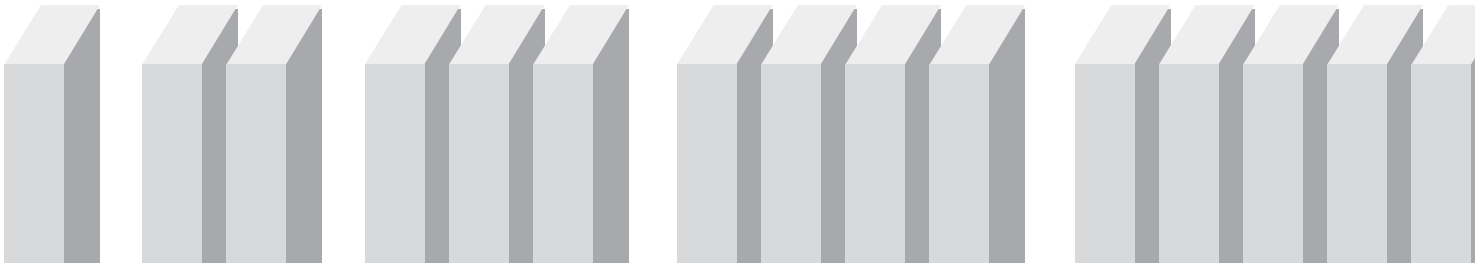

Matiss Treimanis

L a t v i s k i s o l i p a s o l i m

**Verbu locīšana
lv – ru**

**Rīga
MMXIX**

coniugatio, -onis 1. saistīšana, savienošana 2. darbības vārdu locīšana

Autora izdevums.

© Dina Ābele, vāka noformējums, 2015

Skrivanek Baltic SIA, tulkojums krieviski, 2019

Amanda Aizpuriete, tulkojuma redaktore, 2022

© Matīss Treimanis, latviešu teksts, makets, 2018

Ievads

Šajā darbā verbu formas skaidrotas diahroniski, izšķirot darbības vārda formu veidojošās sastāvdaļas – sakni, vārddarināšanas piedēkli, laika pazīmi (formveidošanas piedēkli) un personas galotni, divdabjiem – divdabja pazīmi (formveidošanas piedēkli), locījuma galotni, kā arī atgriezenisko morfēmu. Var runāt par celmiem, kas latviešu valodā tagadnē, pagātnē un nākotnē ir atšķirīgi (gan ne visu verbu) un ar kuru palīdzību tādējādi var izteikt dažādus laikus. Šajā darbā no celmiem ir atdalītas laiku pazīmes (formveidošanas piedēkļi). Šāda izpratne, ka latviešu valodā darbības vārdu formas veido, secīgi līpinot sastāvdaļu aiz sastāvdaļas, varētu atvieglot cittautiešiem un latviešu emigrantu bērniem apgūt latviešu verbu locīšanu. Lietu gan nedaudz sarežģī tas, ka, valodai attīstoties un formām strupinoties, kādu laika pazīmju (formveidošanas piedēkļu), piemēram, kādās personās nav.

Šajā darbā galvenais uzsvars likts tieši uz formu darināšanu, bet laiku un divdabju lietojumam veltīta mazāka uzmanība.

Izklāsts veidots secīgi un pakāpeniski, sākot ar vispārīgāko un turpinot ar īpatnējāko. Valodas parādību aprakstu papildina darbības vārdi vienkāršos, ikdienā lietojamos teikumos.

Otrajā daļā ir sastādīti vingrinājumi, kuru princips ir gatavos teikumos, nereti vadoties pēc konteksta, noteikt zināmas verbu formas un analizēt to sastāvu.

Teikumi tulkoti krieviski. Paldies tulkotājām un redaktorei par ziedoto laiku!

Cerams, ka būs ļaudis, kam būs vēlēšanās iedziļināties un pavingrināties!

(Ievads un norādījumi darbam ar grāmatu krieviski – grāmatas beigās.)

Sastādītājs, 2010 – 2018

Pirmā konjugācija. Verbu pamatformas

1. Latviešu verbus iedala trīs konjugācijās. Ir trīs nekārtni verbi **būt, dot, iet**, kuru paradigmas šajā darbā sniegtas pēc visu trīs konjugāciju apskata. Pirmās konjugācijas verbi ir ar vienu zilbi pirms nenoteiksmes -t/-ties, neskaitot vārddarināšanas priedēkļus, piemēram, ie-, no-, ap-, uz-, no- u.c.:

sākt, pirkt, skriet, kāpt, salt, tāpat arī
iesākt, nopirkt, apskriet, uzkāpt, nosalt.

Ir diezgan daudzi I konjugācijas verbi, kas lietojami kopā ar kādu vienu noteiktu priedēkli:

izlept, izvirst (izverd, izvirda), apnikt, sastapt, sasļapt, atļabt, salābt, apstulbt, izmist, aizmirst, apklust (arī noklust),
izvirst (izvirst, izvirta), saslimt, atvēst, apdullt, pazīt, atzīt, iepazīties u.c..

Šajā darbā latviešu verbu formu iepazīšanu sāk ar verbu pamatformām: nenoteiksmi, es formu tagadnē un es formu pagātnē. Nenoteiksmes galotne ir **-t** (tiešajiem) un **-ties** (atgriezeniskajiem) vārdiem. Vispirms aplūkotās tiešo darbības vārdu personu galotnes. Šādiem vārdiem **es formas personas galotne** vienkāršajā tagadnē, pagātnē un nākotnē ir **-u**. Latviešu vārdiem **nav** pagātnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-a- nedz es, nedz arī tu** formā.

Pirmās konjugācijas 1. grupa

2. Pirmās konjugācijas verbi iedalīti 5 grupās pēc to vienkāršās tagadnes formu veidošanas īpatnībām. Pirmās konjugācijas pirmajā grupā ir verbi **bez tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa)**:

sākt (sāku, sāku), augt (augu, augu) (I 1).

Šaha spēle. Man ir baltie, tātad es **sāku** pirmais.

Игра в шахматы. У меня белые, поэтому я начинаю первым.

Vakar es **sāku** lasīt vienu interesantu romānu.

Вчера я начал/начала читать один интересный роман.

Es vairs lielāks **neaugu**.

Я больше не расту.

Uzaugu laukos.

Я вырос/выросла в деревне.

Pirmās konjugācijas 2. grupa

3. Pirmās konjugācijas 2. grupā ir verbi ar **-ī-** saknē, tiem tagadnē ir **-īe-**, **-e-** un **-ē-**:

likt (lieku, liku), pirkt (pērku, pirku), vilkt (velku, vilku) (I 2).

Šodien **lieku** eksāmenu latviešu valodā.

Сегодня сдаю экзамен по латышскому языку.

Vakar **liku** eksāmenu literatūras teorijā.

Вчера сдавал/сдавала экзамен по теории литературы.

Iesim, es jau **velku** zābakus kājās.

Идем, я уже надеваю сапоги на ноги.

Uzvilku cepuri un izgāju no mājas.

Надел/надела шапку и вышел/вышла из дома.

Zivis parasti **pērku** Lielajā tirgū.

Рыбу обычно покупаю на Центральном рынке.

Vakar tomēr zivis **nopirku** Rimi veikalā.

Однако вчера я рыбу купил/купила в магазине Rimi.

Pirmās konjugācijas **3. grupa**

4. Pirmās konjugācijas 3. grupā iedalīti verbi ar **tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -n-** aiz saknes patskaņa/divskaņa.

1) Tiesa, mūsdienu latviešu valodā tikai 7 vārdiem pazīme (formveidošanas piedēklis) -n- ir redzama:

aut (aunu, āvu), miet (mienu, mēju), siet (sienu, sēju), skriet (skrienu, skrēju), sliet (slienu, slēju), brist (brienu, bridu), līst (lienu, līdu).

2) Verbiem **brist** un **līst** tagadnē zudis saknes beigu līdzskanis d un ir divskanis ie: brindu>**brienu**, līndu>**lienu**.

Trim verbiem – **tikt**, **snigt**, **migt** – tagadnes saknē ir divskanis ie: **tieku**, **snieg**, **miegu**.

3) Visiem pārējiem šīs grupas vārdiem -n- ietekmē **mainījies** verba saknes **patskanis**:

a par **o**, **ī** par **ī** un **u** par **ū**.

skriet (skrienu, skrēju), tikt (tieku, tiku), sastapt (sastopu, sastapu), kļupt (klūpu, kļupu), patikt (patīku, patiku) (I 3).

No rītiem es **skrienu** pa parku.

По утрам бегаю в парке.

Vakar **skrēju** arī pa mežu.

Вчера я бегал/бегала также по лесу.

Ja es labi nolieku angļu valodas eksāmenu, **tieku** budžeta grupā.

Если хорошо сдам экзамен по английскому, то попаду в бюджетную группу.

Pērn es **tiku** budžeta grupā.

В прошлом году я попал/попала в бюджетную группу.

Veikalā bieži **sastopu** citus mājas iedzīvotājus.

В магазине часто встречаю других жителей дома.

Vakar uz ielas **sastapu** klasesbiedru.

Вчера на улице я встретил/встретила одноклассника.

Vai, es **klūpu!**

Ой, я споткнулся/споткнулась!

Paklupu pār sliekšni.

Я споткнулся/споткнулась о порог.

Vai es tev kaut nedaudz vēl **patīku?**

Я тебе хоть немножко еще нравлюсь?

Agrāk es tev **patīku.**

Раньше я тебе нравился/нравилась.

Pirmās konjugācijas 4. grupa

5. Pirmās konjugācijas 4. grupā ir verbi **ar tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -j-** aiz saknes pēdējās skaņas:

klāt (klāju, klāju), grābt (grābju, grābu), kāpt (kāpju, kāpu) (I 4).

Es **klāju** viesību galdu.

Я накрываю праздничный стол.

No rīta **nesaklāju** gultu.

С утра я не застелил/не застелила кровать.

Rudenos **grābju** lapas.

Осенью сгребаю листья.

Vakar **nogrābu** pusi dārza.

Вчера я сгреб/сгребла листья с полсада.

Es vairs kokos **nekāpju**.

На деревья я больше не забираюсь.

Agrāk **izkāpu** visus apkārtnes kokus.

Раньше облазил все окрестные деревья.

-j- ietekmē notiek vairāku **līdzskaņu (vēsturiskā) mija**:

kalt (kaļu, kalu), post (pošu, posu), bāzt (bāžu, bāzu) un citu (I 4).

Katru gadu viduslaiku svētkos **izkaļu** divus bultas uzgaļus.

Каждый год на празднике Средневековья выковываю два наконечника стрелы.

Pērn **izkalu** vienu.

В прошлом году выковал один.

Ir Ziemassvētki, **pošu** svētku eglīti.

На Рождество наряжаю праздничную елочку.

Eglītē, kuru **saposu**, ir baltas svecītes.

На елочке, которую нарядил/нарядила, есть белые свечечки.

Kur lai es **bāžu** šo veco krāmu?

Куда девать эту старую рухлядь?

Nezinu, kur es vakar to nazi **nobāzu**.

Не знаю, куда я вчера этот нож засунул.

Pirmās konjugācijas **5. grupa**

6. Pirmās konjugācijas 5. grupā ir verbi **ar tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -st-** aiz saknes pēdējās skaņas:

ģībt (ģībstu, ģību), salt (salstu, salu) (I 5).

Karsti, logi ciet – es **ģībstu!**

Жарко, окна закрыты – я падаю в обморок!

Vakar vilcienā bezgaisā gandrīz **noģību.**

Вчера в поезде без воздуха я чуть в обморок не упал/не упала.

Auksta istaba, es **salstu.**

Холодная комната, я мерзну.

Ārā **nosalu.**

На улице я замерз/замерзла.

Verbi,
kam **saknē ir patskaņi e, ē.**

7. **Šaurais e, ē** (kā angļu vārdā 'men').

1) Nenoteiksmē (jo seko -t (<ti), -ties, i šaurina):

ēst, ņemt (I 1), spēt, lemt, brēkt (I 4), kvēpt (I 5).

Gribu **ēst**.

Хочу есть.

Vajag **spēt**.

Надо мочь.

Vajag **izlemt** ātrāk.

Нужно решить быстрее.

Nav ko **brēkt** tik skaļi.

Нечего так громко кричать.

Griestī var **nokvēpt**.

Потолок может закоптиться.

Tāpat arī II ar vārddarināšanas piedēkli -ē-, kā arī visiem III konjugācijas verbiem:

zīmēt (II), redzēt (III).

Zīmēt ir jauki.

Рисовать – это здорово.

Kas to var **paredzēt**?

Кто может это предвидеть?

Arī šiem II konjugācijas (ļ un ņ šaurina):

ceļot, sēņot (II)

Ceļot ir jauki.

Путешествовать – это здорово.

Man patīk **sēņot**.

Мне нравится ходить по грибы.

Taču **slēpot, brēkāt, lēkāt, bēguļot** (II) ar plato e, ē (vārddarināšanas piedēkļi -o-, -ā-, -uļo- platina):

Sniegainā ziemā var **slēpot**.

В снежную зиму можно кататься на лыжах.

Ko var tik daudz **brēkāt** par to slikto valdību!

Сколько можно голосить об этом дурном правительстве!

2) Visās pagātnes formās (jo II un III konjugācijas formās ir patskaņu saistītājlīdzskanis -j-, kas šaurina; šaurais e, ē arī I konjugācijā):

zīmēt (II), redzēt (III), nest (I 1), spēt, slēgt (I 4).

Es **uzzīmēju** sauli.

Я нарисовал/нарисовала солнце.

Es **redzēju** ziemeļblāzmu.

Я видел/видела северное сияние.

Atnesu tev avīzi.

Я принес/принесла тебе газету

Es **nepaspēju** uz vilcienu.

Я не успел/не успела на поезд.

Es jau **aizslēdzu** ārdurvis.

Я уже запер/заперла входную дверь.

Arī II konjugācijas vārdiem ar -ļ- un -ņ- pirms -o-: ceļot, sēņot (II).

Jaunībā daudz **ceļoju**.

В молодости я много путешествовал/путешествовала.

Bērnībā daudz **sēņoju**.

В детстве я часто ходил/ходила по грибы.

Taču verbiem slēpot, lēkāt (II) (platais e, ē, jo -o-, -ā- platina):

Es **pārslēpoju** pāri Ķīšezeram.

Я пересек/пересекла на лыжах Кишэзерс.

Vakar karnevālā visu vakaru **nolēkāju** kā garausis zaķēns.

Вчера на карнавале весь вечер я проскакал/проскакала, как ушастый зайчонок.

3) Tu formā (jo personas galotne -i – arī vairs neesošā, bet senāk bijusī – , kas šaurina):

Tu **ēd, ņem, spēj, lem, brēc, zīmē, ceļo, redzi.**¹

Ты ешь, берешь, можешь, решаешь, кричишь, рисуешь, путешествуешь, видишь.

Taču ar plato e, ē, (jo -o-, -ā- platina):

Tu labi **slēpo.**

Ты хорошо ходишь на лыжах.

Tu **lēkā** kā zaķītis.

Ты скачешь, как зайчик.

8. Platais e, ē verbu tagadnē (kā angļu vārdā ‘man’), tikai **ne tu** formā:

1) Pirmās konjugācijas **1. un 5. grupas** verbiem:

cept (cepu, ceptu), bēgt (bēgu, bēgtu) (abi I 1), kvēpt (kvēptu, kvēptu) (I 5).

Tagad es **cepu** kartupeļus.

Сейчас я жарю картошку.

Vakar es **cepu** arī gaļu.

Вчера я жарил/жарила также и мясо.

¹ Visu par tu formu skatīt atsevišķi!

Es **bēgu!**

Я убегаю!

Atbēgu no Īrijas atpakaļ uz Latviju pēc pirmā mēneša.

Я сбежал/сбежала из Ирландии обратно в Латвию через месяц.

2) Pirmās konjugācijas **2. grupas** vebiem:

pirkt (pērku, pirku), vilkt (velku, vilku) (I 2).

Es **pērku** un pārdodu.

Я покупаю и продаю.

Nopirku māju.

Я купил/купила дом.

Es **velku** gumijas zābakus, jo ārā ir peļķes.

Я надеваю резиновые сапоги, потому что на улице лужи.

Uzvilku lietusmēteli.

Я надел/надела дождевик.

3) I konjugācijas **4. grupā** ir verbi ar saknes beigu līdzskaņiem **k un g**, kuri tagadnē un pagātnē mijas ar **c un dz**.

Tikai šiem 4. grupas vebiem ir **plats e, ē** tagadnes formās, tikai **ne tu** formā:

mērk (mērcu, mērcu), jēgt (jēdzu, jēdzu) (I 4).

Es tagad **mērcu** bļodā veļu, man rokas ir slapjas.

Я замачиваю в тазу белье, у меня руки мокрые.

Vakar **iemērcu** baltos kreklus.

Вчера замочил/замочила белые рубашки.

Es no datoriem neko daudz **nejēdzu**.

Я почти ничего не смыслю в компьютерах.

Beigās tomēr **sajēdzu**, kas par vainu.

В конце концов я все-таки понял/поняла, в чем проблема.

4) II konjugācijas vārdiem ar -ā- un -o-, un -uļo:

dzenāt (dzenāju, dzenāju), lēkāt (lēkāju, lēkāju), mētāt (mētāju, mētāju), elpot (elpoju, elpoju), elst (elsoju, elsoju), bēguļot (bēguļoju, bēguļoju) II

Es **dzenāju, lēkāju, mētāju, elpoju, elsoju, bēguļoju.**²

5) III konjugācijas vārdiem ar -ē- un -ī- tagadnē:

cerēt (ceru, cerēju), derēt (deru, derēju), peldēt (peldu, peldēju), redzēt (redzu, redzēju), pelnīt (pelnu, pelnīju) mērt (mēru, mērtīju) III

Es **ceru, deru, peldu, redzu, pelnu, mēru.**³

9. Šaurais e, ē tagadnē ir **pārējiem 4. grupas** vārdiem, jo pazīme (formveidošanas piedēklis) -j- un tā dēļ mīkstinātais līdzskanis šaurina e, ē:

grebt (grebju, grebu), ģērbt (ģērbju, ģērbu), berzt (beržu, berzu) (I 4).

Vēstis: „Aiz gara laika **grebju** karotes.

Дедушка: «От скуки вырезаю деревянные ложки.

Vakar **izgrebu** divas lielas karotes.”

Вчера я вырезал две большие ложки».

Sieva: „Ko lai **ģērbju** mugurā?

Жена: «Что надеть?

Sarkano kleitu **ģērbu** jau vakar.”

Красное платье надевала вчера».

² Par II konjugāciju skatīt tālāk atsevišķi!

³ Par III konjugāciju skatīt tālāk atsevišķi!

Ar drāšu suku **beržu** nost veco krāsu.

Жесткой щеткой оттираю старую краску.

Ar lielām pūlēm veco krāsu **noberzu**.

С большим трудом старую краску я отер/отерла.

10. Īss un garš platais e, ē un divskanis ie 2. grupas vārdiem tagadnes formās.

1) **Īss platais e** tagadnē (**tu** formā šaurš) ir šādiem pirmās konjugācijas 2. grupas vārdiem:

vilkt (velku, vilku), krimst (kremtu, krimtu), izvirst (izverd, izvirda), virt (verd, vira), dzīt (dzenu, dzinu) (I 2).

Ko lai **velku** mugurā šovakar uz balli?

Что мне надеть сегодня на вечеринку?

Dzenu bārdi katru trešo dienu.

Бреюсь каждый третий день.

2) **Garš platais ē** tagadnē (**tu** formā šaurš) ir šādiem pirmās konjugācijas 2. grupas vārdiem:

pirkt (pērku, pirku), cirpt (cērpu, cirpu), cirst (cērtu, cirtu) (I 2).

Es **pērku** tikai „Lāču” rupjmaizi.

Я покупаю только ржаной хлеб Lāču.

Dzīvžogu **apcērpu** trīsreiz pa vasaru.

Живую изгородь подстригаю три раза за лето.

Drīz krāsns būs silta, es jau **cērtu** skaliņus.

Скоро печь будет теплой, я уже нарубаю щепу.

3) **Divskanis ie** tagadnē ir šādiem 2. grupas vārdiem:

likt, stigt, šķīst, ģīst (I 2).

Kur lai **noīek** kasti?

Куда поставить коробку?

Auto **stīeg** dubļos.

Автомобиль завязает в грязи.

Man **šķīet**, ka ārā līst.

Мне кажется, что на улице дождь.

Pirmās konjugācijas verbi ar divskani vai patskani saknes beigās.

11. Vienāds skaņu sastāvs dažādās laiku formās var būt vārdiem, kas pieder pie atšķirīgām pirmās konjugācijas grupām, un ir tādi patskaņi un divskaņi, kas ir tikai vienas grupas vārdiem.

1) **rīt** (riju, riju) un vēl trīs **1.** grupas vārdi **mīt, plīties, vīt**. Šiem nenoteiksmē **ī**, tagadnē un pagātnē **ij**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Parasti **neriju**.

Обычно не нажираюсь.

Vakar izsalkumā **apriju** veselu kūpinātu vistu.

Вчера с голодухи сожрал целую копченую курицу.

2) **izlīt** (izlīstu, izliju) un vēl divi **5.** grupas vārdi **bīties, dzīt**. Šiem pagātnē **ij**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Katru reizi, kad braucu sēnēs, pamatīgi **izlīstu**.

Каждый раз, когда иду по грибы, основательно промокаю.

Arī šorīt **izliju** galīgi slapjš.

И этим утром промок насквозь.

3) **liet** (leju, lēju) un vēl trīs **1.** grupas vārdi **riet, skriet, smiet**. Šiem tagadnē **ej** (šaurais e), pagātnē **ēj** (šaurais ē), kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Istabas augus **apleju** divreiz nedēļā.

Комнатные растения поливаю два раза в неделю.

Vai, tikko **uzlēju** uz biksēm kafiju!

Ой, только что я пролил/пролила кофе на штаны!

4) **siet** (sienu, sēju) un vēl trīs **3.** grupas vārdi **miet, skriet, sliet**. Šiem pagātnē **ēj**, kas ļauj piesaistīt galotņu patskaņus.

Tūlīt nāku, jau **sienu** kurpes.

Скоро приду, уже завязываю ботинки.

Sasēju kurpes, varu iet līdzī.

Я завязал/завязала ботинки, могу идти вместе с вами.

5) **jāt** (jāju, jāju), **spēt** (spēju, spēju) un virkne citu **4.** grupas verbu. Šiem **tagadnē** personu galotņu patskaņus saista 4. grupas **tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) -j-**, bet **pagātnē** ir patskaņu saistītājlīdzskanis **-j-**.

Katru vasaru vairākas reizes **jāju** ar zirgu.

Каждое лето несколько раз езжу верхом на лошади.

Bērnībā **jāju** gandrīz katru dienu.

В детстве я катался/каталась верхом почти каждый день.

Es **spēju** aizturēt elpu ilgāk par minūti.

Я могу задержать дыхание дольше минуты.

Agrāk **spēju** aizturēt elpu gandrīz divas minūtes.

Раньше я мог/могла задержать дыхание почти на две минуты.

6) **ļaut** (ļauju, ļāvu) un virkne **4.** grupas verbu. Šiem pagātnē ir **āv**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Es **ļauju** bērnam lēkāt pa gultu.

Я разрешаю ребенку прыгать на кровати.

Vakar svešā mājā to **neļāvu**.

Вчера в чужом доме я этого не разрешил/не разрешила.

7) **šūt** (šuju, šuvu) un vēl viens **4.** grupas verbs **skūt**, kā arī **gūt** (gūstu, guvu) un vēl četri **5.** grupas verbi **grūt**, **kļūt**, **pūt**, **žūt**.

4. grupas verbiem tagadnē ir **uj**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus. Abu grupu verbiem pagātnē ir **uv**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Ja vajag, pats **piešuju** pogu.

Если надо, сам пришью пуговицу.

Vakar **piešuvu** trīs.

Вчера пришил три.

Gūstu prieku no pastaigām dabā.

Получаю удовольствие от прогулок на природе.

Studiju laikā **ieguvu** daudzus draugus.

Во время учебы я приобрел/приобрела много друзей.

8) Ir nedaudzi pirmās konjugācijas verbi, kam **saknē ir -in-**, kas **nenoteiksmē** kļūvis par **-ī-**:

pīt (pinu, pinu) un vēl četri 1. grupas verbi **mīt**, **šķīt**, **tīt**, **trīt**, kā arī **dzīt** (dzenu, dzinu) (I 2) un **pazīt** (pazīstu, pazinu), kā arī **atzīt**, **iepagāt** (I 5).

Jāņos es vainagus **nepinu**, sievietes gan pin.

На Лиго я венки не плету, хотя женщины плетут.

Meitene: „Es **nopinu** pieneņu vainadziņu.”

Девочка: «Я сплела веночек из одуванчиков».

Vannas istaba aizņemta, es **dzenu** bārdu.

Ванная комната занята: я бреюсь.

Nodzinu ūsas.

Я сбрил усы.

5. grupas vārdam **pazīt** – kā arī **atzīt**, **iepagāt** – arī **tagadnē** pirms pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st-** ir **-ī-**.

Es viņu personīgi **nepazīstu**.

Я не знаю его лично.

Es tevi gandrīz **nepazinu!**

Я тебя почти не узнал/не узнала!

Pirmās konjugācijas verbi,
ar **līdzskani** saknes **beigās**

12. Pirmās konjugācijas verbi, kuru **saknes beigu līdzskanis** ir **k** vai **g**.

1) **1.** (ar vienu izņēmumu – nākt), **2., 3.,** un **5.** grupas verbiem gan **tagadnes** (tikai ne tu formā), gan **pagātnes** formās ir **k** un **g**.

sākt (sāku, sāku), bēgt (bēgu, bēgu) (I 1), pirkēt (pērku, pirku) (I 2), rakt (roku, raku), zagēt (zogu, zagu) (I 3), sarkt (sarkstu, sarku) (I 5).

Es tagad **roku** dārzu.

Я сейчас вскапываю сад.

Vakar arī **raku** dārzu.

Вчера тоже я тоже вскапывал/вскапывала сад.

Es vairs **nesarkstu**.

Я больше не краснею.

Bērnībā **sarku**.

В детстве я краснел/краснела.

2) Nenoteiksmes un tagadnes formās esošie **k** un **g** pagātnes formās mijas ar **c** un **dz**.

Vienīgajam 1. grupas verbam mija **pagātnes formās**.

nākt (nāku, nācu) (I 1).

Es jau **nāku**.

Я уже иду.

Es **atnācu** pēdējais.

Я пришел последним.

Visiem I konjugācijas **4. grupas** vārdiem mija **gan** tagadnes, **gan** pagātnes formās.

braukt (braucu, braucu), lūgt (lūdzu, lūdzu) (I 4).

Rīt es **braucu** uz Viļņu.

Завтра я еду в Вильнюс.

Vakar **atbraucu** no Tallinas.

Вчера я приехал/приехала из Таллина.

Lūdzu visus iekšā!

Прошу всех войти.

Palūdzu vēl vienu tasīti kafijas.

Я попросил/попросила еще одну чашку кофе.

13. Pirmās konjugācijas vārdi, kam **pirms** nenoteiksmes galotnes **-t/-ties** ir līdzskanis **S**.

1) Vārdi, kam arī **saknes beigu līdzskanis** ir **S**.

nest (nesu, nesu) (I 1), plēst (plēšu, plēsu) (I 4), apklust (apklustu, apklusu) (I 5).

Atkritumu maisu mūsu mājās **iznesu** es.

Мусорный мешок из нашего дома выношу я.

Vakar no tirgus **atnesu** pilnu grozu ar zemenēm.

Вчера с рынка я принес/принесла полную корзину клубники.

4. grupas vārdiem **s** mijas ar **š**.

Dusmās traukus **neplēšu**.

В гневе тарелки не бью.

Atceros, kā toreiz **saplēsu** dārgu tasīti.

Помню, как тогда я разбил/разбила дорогую чашку.

5. grupas vārdiem saknes beigu līdzskanis **s pirms** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st- zūd**.

Esmu liels plāpa, taču arī **apklustu**, ja sāku kādam ļoti traucēt.

Я большой болтун, но замолкаю, если начинаю кому-то сильно мешать.

Šodien lekcijā **apklusu** tikai pēc trešā aizrādījuma.

Сегодня на лекции я умолк только после третьего замечания.

2) Vārdi, kam **saknes beigu līdzskanis ir t**, kas pirms nenoteiksmes **-t/-ties** kļuvis par **S**.

sist (situ, situ) (I 1), cirst (cērtu, cirtu) (I 2), prast (protu, pratu) (I 3), pārvērst (pārvēršu, pārvērtu) (I 4), klimst (klimstu, klimtu) (I 5).

Sestdienas vakaros **uzsītu** kārtis ar kaimiņiem.

В субботу вечером раскидываю карточки с соседями.

Es **sasītu** pirkstu.

Я ушиб/ушибла палец.

Nestāvi tuvumā, es **cērtu** žagarus.

Не стой близко – я рублю хворост.

Vakar jau **sacīrtu** divas lielas kaudzes.

Вчера уже я уже нарубил/нарубила две большие кучи.

Es **neprotu** runāt franciski.

Я не умею говорить по-французски.

Atvainojiet, bet **nesapratu**!

Извините, не понял/не поняла.

4. grupas vārdiem **t** mijas ar **š**.

Jebkuru telpu drīz vien **pārvēršu** par „cūkkūti”.

Любое помещение быстро превращаю в свинарник.

Mūsu kopdzīvi **pārvērtu** par elli.

Нашу совместную жизнь я превратил/превратила в ад.

5. grupas vārdiem saknes beigū līdzskanis **t pirms** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st- zūd**.

Nevienam nevajadzīgs **klimstu** pa ielām.

Никому не нужный броду по улицам.

Vakar tā **noklimtu** visu pēcpusdienu.

Вчера я так и бродил/бродила всю вторую половину дня.

3) Vārdi, kam saknes **beigū līdzskanis** ir **ḑ**, kas pirms nenoteiksmes **-t/-ties** kļuvis par **S**.

ēst (ēdu, ēdu) (I 1), ģīst (ģiedu, ģīdu) (I 2), brīst (brienu, bridu), līst (lienu, līdu) (I 3), snaust (snauzu, snaudu) (I 4), klīst (klīstu, klīdu) (I 5).

Ēdu maz, metu nost svaru.

Ем мало – сбрасываю вес.

Man sāp vēders, laikam **ieēdu** par daudz.

У меня болит живот, наверное, слишком много съел/съела.

Es **brienu** pa dziļām kupenām.

Я бреду по глубоким сугробам.

Pārbridu mājās slapjām biksēm.

Я добрел/добрела домой в мокрых штанах.

Es par daudz **lienu** citu darīšanās.

Я слишком много лезу в чужие дела.

Izlīdu no meža slapjš, bet ar pilnu sēņu grozu.

Вылез из леса мокрым, но с полной корзинкой грибов.

4. grupas vārdiem **ḑ** mijas ar **ž**.

Teorijas lekcijās parasti **snauzu**.

На теоретических лекциях обычно дремлю.

Arī šodien lekcijā mazliet **pasnaudu**.

И на сегодняшней лекции я немного подремал/подремала.

5. grupas vārdiem saknes beigu līdzskanis **d pirms** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st- zūd**.

Klīstu pa Vecpilsētas ieliņām.

Брожу по улицам Старой Риги.

Nejauši **ieklīdu** mazā grāmatveikaliņā.

Случайно я забрел/забрела в маленькую книжную лавку.

14. Pirmās konjugācijas vārdi, kam **saknes beigu līdzskanis ir Z;**

arī pirms nenoteiksmes galotnes **-t ir Z.**

bāzt (bāžu, bāzu), griezt (griežu, griezu) (I 4.), tikai trīs 5. grupas vārdi mīlzt (mīlstu, mīlzu), lūzt (lūstu, lūzu) un birst (birstu, birstu).

Es nekad **nebāžu** degunu citu darīšanās.

Я никогда не сую нос в чужие дела.

Vakar **iegriezu** pirkstā.

Вчера порезал палец.

5. grupas vārdiem saknes beigu līdzskanis **z pirms** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st- zūd**.

Ballītēs vienmēr **nolūstu** pirmais.

На вечеринках всегда вырубаюсь первым.

Vakar tomēr **nolūzu** pēdējais.

Вчера, правда, я вырубился последним.

15. Pirmās konjugācijas 4. un 5. grupas verbi (viens 1. grupas – ņemt), kam saknes beigu līdzskanis ir m, l un r.

1) **Īss** saknes **patskanis** nenoteiksmē, tagadnē un pagātnē ir **lielākajai daļai 5. grupas** verbu:

skumt (skumstu, skumu); salt (salstu, salu); gurt (gurstu, guru) (I 5).

Sēžu un **skumstu** viens pats pa māju.

Сижу и грущу в одиночестве дома.

Nezinu no kā, bet pēkšņi **saskumu**.

Не знаю почему, но внезапно я загрузтил/загрузтила.

Istabas vēsas, es **salstu**.

В комнатах прохладно, я мерзну.

Jāiedzer karsta tēja, ārā **nosalu**.

Надо выпить горячий чай, я на улице замерз/замерзла.

Tomēr:

Staigā **izspūris** kā tikko pamodies.

Ходит растрепанный, как будто только что проснулся.

2) **Īss** saknes **patskanis** nenoteiksmē, tagadnē un pagātnē ir tikai šiem **četriem 4. grupas** vārdiem:

kalt (kaļu, kalu), malt (maļu, malu), art (aru (aŗu), aru); jumt (jumju, jūmu jeb jumu) (I 4).

Maļu kafijas pupiņas īsi pirms kafijas vārīšanas.

Размалываю кофейные бобы прямо перед приготовлением кофе.

Samalu kafiju tikai divām krūzītēm.

Я намолот/намолотила кофе только на две кружки.

3) **Garš** patskanis **nenoteiksmē**, **īss tagadnē** un **garš pagātnē** ir tikai šiem **septiņiem 4. grupas** verbiem:

bārt (baru, bāru), kārt (karu, kāru) (I 4);

bērt (beru, bēru), pērt (peru, pēru), sērt (seru, sēru), svērt (sveru, svēru), vērt (veru, vēru) (I 4).

Tevi vajadzētu **sabārt!**

Тебя надо бы отругать!

Bērnus bieži **nebaru**.

Детей часто не ругаю.

Vakar gan meitu drusku **sabāru**.

Вчера, правда, дочку я слегка отругал/отругала.

Vai cukuru **piebērt?**

Сахар добавить?

Cukuru pie kafijas parasti **neberu**.

Сахар в кофе обычно не добавляю.

Pārbēru zemenes ar cukuru.

Я посыпал/посыпала клубнику сахаром.

4) **Īss** patskanis **nenoteiksmē** un **tagadnē**, **garš pagātnē** ir vairumam **4. grupas** vārdu:

lemt (lemju, lēmu), celt (ceļu, cēlu), skart (skaru, skāru), ķert (ķeru, ķēru) (I 4).

Es viens par to **nelemju**.

Я один это не решаю.

Nolēmu aizbraukt uz Kauņu.

Я решил/решила поехать в Каунас.

Ceļu vasarnīcu.

Строю дачу.

Pirti jau **uzcēlu**.

Баню я уже построил/построила.

Es tevi **ķeru!**
Я тебя ловлю!

Noķeru tevi.
Я поймал/поймала тебя.

5) Līdzīgi arī **vienīgajam 1. grupas** verbam ar -m saknes beigās:

ņemt (ņemu, ņēmu) (I 1).

Nākamnedēļ **ņemu** divas dienas brīvas.
На следующей неделе беру два выходных.

Pērn **paņēmu** atvaļinājumu augusta beigās.
В прошлом году я брал/брала отпуск в конце августа.

16. Nedaudzi citi **verbi ar patskaņu miju** nenoteiksmē, tagadnē un pagātnē.

1) 4. grupas verbi:

lēkt (lecu, lēcu), strēbt (strebju, strēbu), plest (plešu, pletu jeb plētu) (I 4).

Maza meitene: „Es **lecu** kā zaķītis.”

Маленькая девочка: «Я прыгаю, как зайчик».

Augstlēkšanā **pārlēcu** 1 (vienu) metru 75 (septiņdesmit piecus) centimetrus.

В прыжках в высоту я прыгнул/прыгнула на 1 (один) метр 75 (семьдесят пять) сантиметров.

Ārā sniegs, bet iekšā silta krāsns, un es **strebju** skābu kāpostu zupu.

Снаружи снег, но внутри теплая печь, и я хлебаю щи из квашеной капусты.

Izstrēbu lielo bļodu.

Я выхлебал/выхлебала большую миску.

2) Viens **5.** grupas verbs ir **ar garu patskani tagadnē**:

kust (kūstu, kusu) (I 5).

Es **kūstu** no laimes.

Я таю от счастья.

Visu ceļu skrēju un beigās ļoti **piekusu**.

Всю дорогу я бежал/бежала и в конце очень устал/устала.

3) Viens **5.** grupas verbs ir **ar divskani tagadnē**:

dzist (dziest, dzisa), parasti nav lietojams es formā (I 5).

Ugunskurs **dziest**.

Костер угасает.

Istabā **nodzisa** gaisma.

В комнате погас свет.

4) Viens reti lietojams **4.** grupas verbs:

diet (deju, deju) (I 4)

5) Viens verbs **sekties** (*reti lietots nenoteiksmē*), kuru lieto tikai vienā personā:

Kā **sokas** darbs?

Как движется работа?

Kā tev **sokas**?

Как у тебя дела?

Man vakar eksāmenā **secās** labi.

У меня вчера экзамен прошел хорошо.

17. Nedaudziem I konjugācijas verbiem –

aut (aunu/auju, āvu) (I 3/I 4), **skriet** (skrienu/skreju, skrēju) (I 3/I 1), **sliet** (slienu/sleju, slēju) (I 3/ I 1) – tagadnē ir **paralēlformas**.

Es jau **auju/aunu** zābakus.

Я уже надеваю ботинки.

Sestdienu rītos **skrienu/skreju** pa parku.

В субботу утром бегаю по парку.

Te es **slienu/sleju** augšā malkas šķūni.

Это я здесь воздвигаю сарай.

Skat. arī “Verbu etīdēs” 142. – 143. lpp.!

Otrā konjugācija

18. Otrajā konjugācijā ir verbi, kam nenoteiksmē ir vairāk nekā viena zilbe, neskaitot priedēkļus. Pirms nenoteiksmes galotnes -t/-ties ir **vārddarināšanas piedēkļi -ā-, -ē-, -dē-, -ī-, -o-, -alē-, -aļā-, -elē-, -delē⁴, -uļo-**.

Tagadnes formās starp piedēkli un personu galotņu patskaņiem ir **patskaņu saistītājlīdzskanis -j-**. Arī **pagātnes** formās aiz piedēkļa ir **patskaņu saistītājlīdzskanis -j-**.

Tā kā latviešu valodā visu – arī II konjugācijas verbu – pagātnes es formā nav pagātnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa), II konjugācijas vārdiem **tagadnes es forma** sakrīt ar **pagātnes es formu**.

strādāt (strādāju, strādāju), zīmēt (zīmēju, zīmēju), saldēt (saldēju, saldēju), zeltīt (zeltiju, zeltiju), dzīvot, (dzīvoju, dzīvoju), braukalēt, (braukalēju, braukalēju), kāpelēt (kāpelēju, kāpelēju); kāpaļāt (kāpaļāju, kāpaļāju); spriedelēt (spriedelēju, spriedelēju); jādelēt (jādelēju, jādelēju); nīkuļot (nīkuļoju, nīkuļoju) (II).

Es **strādāju** mājās pie datora.

Я работаю дома на компьютере.

Bērnībā vasarās **strādāju** biešu tīrumos.

В детстве летом я работал/работала на свекольных полях.

Es **zīmēju** dārza plānu.

Я рисую план сада.

Vakar **uzzīmēju** mājas plānu.

Вчера нарисовал/нарисовала план дома.

Es **dzīvoju** Rīgā.

Я живу в Риге.

Studiju laikā **dzīvoju** pie radiem.

Во время учебы жил/жила у родни.

Es vairs pārgudri **nepriedelēju**.

Я больше не умничаю.

Agrāk gan **spriedelēju** par visu ko.

Хотя раньше разглагольствовал/разглагольствовала обо всем.

⁴ Piedēkļos -dē un -delē- esošais -d- uzskatāms par interfiksu.

Trešā konjugācija

19. Trešajā konjugācijā ir verbi, kam nenoteiksmē ir vairāk nekā viena zilbe, neskaitot vārddarināšanas piedēkļus uz-, pa-, iz- u.c.

Pirms nenoteiksmes **-t/-ties** ir **vārddarināšanas piedēkļi -ī-, -dī-, -stī-, -inā-, -dinā-**⁵, arī **-ē-** un 3 vārdi (*raudāt, dziedāt, zināt*) ar **vārddarināšanas piedēkli -ā-**.

Īpatnēji lokāmais verbs *sargāt* (*sargu, sargi, sarga, sargām, sargāt*) arī ir šajā konjugācijā.

1) Trešajā konjugācijā ir verbi **ar tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -a-** mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formā. Tie ir verbi ar vārddarināšanas piedēkļiem **-ī-, -dī- un -stī-**, kā arī **-inā- un -dinā-**. Visās šo verbu tagadnes formās **nav** vārddarināšanas piedēkļa **-ī-** un vārddarināšanas piedēkļu beigu daļas, proti, **-ī-** un **-ā-**. Šiem verbiem tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-a- nav** ne **es**, nedz arī **tu** formā.

darīt (daru, darīju), skraidīt (skraidu, skraidīju), raustīt (raustu, raustīju) (III).

Ko lai es tagad **daru**?

Что мне теперь делать?

Es **skraidu** kā mazs bērns apkārt kokam.

Я бегаяю, как маленький ребенок, вокруг дерева.

Raustu durvju rokturi, bet durvis nenāk vaļā.

Дергаю дверную ручку, но дверь не открывается.

mēģināt (mēģinu, mēģināju), dzirdināt (dzirdinu, dzirdināju) (III).

Es **mēģinu** attaisīt durvis, tās nenāk vaļā.

Я пытаюсь открыть дверь, но она не открывается.

Šobrīd es stallī **dzirdinu** zirgus.

Сейчас я в конюшне даю пить лошадям.

⁵ Vārddarināšanas piedēkļos -dī-, -stī- un -dinā- esošie -d- un -st- uzskatāmi par interfiksiem.

2) Trešajā konjugācijā ir arī verbi **bez** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formā. Tie ir verbi ar vārddarināšanas piedēkļiem **-ē-** un **-ā-**. Visās šo verbu tagadnes formās vārddarināšanas piedēkļu **-ē-** un **-ā-** **nav**.

turēt (turu, turēju), gribēt (gribu, gribēju) (III).

Ziemā **туру** rokas kabatās, lai nesalst.

Зимой держу руки в карманах, чтобы не замерзали.

Es **negribu** ēst, paldies.

Я не хочу есть, спасибо.

dziedāt (dziedu, dziedāju), raudāt (raudu, raudāju), zināt, (zinu, zināju) (III).

Dziedu Universitātes korī „Juventus”.

Пою в университетском хоре Juventus.

3) **Pagātnes** formās aiz vārddarināšanas piedēkļiem ir **patskaņu saistītājlīdzskanis -j-**.

darīt (daru, darīju), skraidīt (skraidu, skraidīju), raustīt (raustu, raustīju) (III).

Vakar neko daudz **nepadarīju**.

Вчера почти ничего не сделал/сделала.

Tā es **skraidīju** arī savā bērnībā.

Так я бегал/бегала и в своем детстве.

Paraustīju durvis – ciet.

Подергал/подергала дверь – закрыта.

mēģināt (mēģinu, mēģināju), saskumdināt (saskumdinu, saskumdināju) (III).

Vakar pirmo reizi **nomēģināju** cigāru.

Вчера в первый раз пробова/пробовала сигару.

Vakar **saskumdināju** draudzeni – nenopirku kino biļetes.

Вчера я огорчил подругу – не купил билеты в кино.

turēt (туру, turēju), gribēt (gribu, gribēju) (III).

Izturēju nedzēris no rīta līdz vakaram.

Я выдержал не пившим с утра до вечера.

Ļoti **gribēju** tevi satikt.

Я очень хотел/хотела с тобой встретиться.

dziedāt (dziedu, dziedāju) (III).

Ar kori „Juventus” **dziedāju** arī Dziesmu svētkos.

С хором Juventus я пел/пела и на Празднике песни.

20. Mūsdienu latviešu valodā ir **10 verbi**, kam **pirms** vārddarināšanas piedēkļa **-ī-** ir līdzskanis **C**.

1) **Četriem** vārdiem no šīs grupas līdzskanis **C** ir arī **tagadnē**.

Šie vārdi ir:

mācīt (mācu, mācīju), mīcīt (mīcu, mīcīju), murcīt, (murcu, murcīju), ņurcīt (ņurcu, ņurcīju) (III).

Es **mācu** latviešu valodu.

Я обучаю латышскому языку.

Pērn latviešu valodu **mācīju** vienu semestri.

В прошлом году я обучал/обучала латышскому языку один семестр.

2) Toties **sešiem** vārdiem visās tagadnes formās ir **k**:

locīt (loku, locīju), mocīt (moku, mocīju), braucīt (brauku, braucīju), sacīt (saku, sacīju), slacīt (slaku, slacīju), slaucīt (slauku, slaucīju) (III).

Es **slauku** istabu.

Я подметаю комнату.

Virtuvi un abus gaitenus jau **izslaucīju**.

Кухню и оба коридора я уже подмел/подмела.

Es **nesaku** nē.

Я не говорю «нет».

Savas domas jau **pasacīju**.

Свои мысли я уже высказал/высказала.

3) Tāpat **trim** vārdiem, kam **pirms** vārddarināšanas piedēkļa **-ī-** ir burtkopa **dz**, tagadnes formās ir **g**:

slodzīt (slogu, slodzīju), ļodzīt (ļogu, ļodzīju), raudzīt (raugu, raudzīju) (III).

Pansionātā eju un **apraugu** savu krustmāti.

Прихожу в пансионат и навещаю свою крестную.

Es jau **ieraudziju** melno strazdu.

Я уже увидел/увидела черного дрозда.

21. Mūsdienu latviešu valodā ir **seši** verbi ar vārddarināšanas piedēkli **-ē-** nenoteiksmē, kam **tagadnes** formās ir **līdzskaņu mija**. Šie vārdi ir:

gulēt (guļu, gulēju), mācēt (māku, mācēju), sēdēt (sēžu, sēdēju), tecēt (teku, tecēju), vajadzēt (vajag, vajadzēja, tikai vienā formā), kaitēt (kaiš, kaitēja, tikai vienā formā) (III).

Tagadnes tu forma šiem vārdiem ir: tu **guli**, tu **sēdi**, tu **teci**, taču – tu **māki**! Tu **māci** ir tu forma vārdam **mācīt**.

Es **guļu** diendusu.

Я сплю в послеобеденное время.

Pagājušo nakti slikti **gulēju**.

Прошлой ночью я плохо спал/спала.

Es **nemāku** runāt franciski.

Я не умею говорить по-французски.

Tomēr Francijā **mācēju** paprasīt tomātu sulu.

Однако во Франции я сумел/сумела попросить томатный сок.

Sēžu upes malā un maksķerēju.

Сажу на берегу реки и ловлю рыбу.

Nosēdēju sešas stundas, neko nenoķēru.

Я просидел/просидела шесть часов, ничего не словил/не словила.

Man **nevajag** dārgu automašīnu.

Мне не нужна дорогая автомашина.

Tev **nevajadzēja** tā darīt.

Тебе не следовало этого делать.

Kas tev **kaiš**?

Что с тобой?

Kas **kaitēja** man dzīvot

Diža meža maliņā? (*l.t.dz.*)

Разве было мне плохо жить

На краю великого леса?

Tagadnes mēs forma, jūs forma un viņš, viņa, viņi, viņas forma.

22. Visu trīs konjugāciju

- tagadnes mēs formas personas galotne ir **-am**,
- tagadnes jūs formas personas galotne ir **-at**;
- viņš, viņa, viņi, viņas forma tagadnē, pagātnē un nākotnē ir **bez personas galotnes**⁶.

1) Pirmā konjugācija

cept (cepu, ceptu) (I1), pirkt (pērku, pirku) (I2), prast (protu, pratu) (I3), grābt (grābju, grābu) (I4), pazīt (pazīstu, pazīnu) (I5).

Mēs **cepam** desiņas.

Мы жарим колбаски.

Vai jūs paši kādreiz **cepāt** maizi?

Вы сами когда-нибудь печете хлеб?

Viņš **cep** garšīgus kartupeļus.

Он жарит вкусную картошку.

Mēs **pērkam** jaunu automašīnu.

Мы покупаем новую машину.

Vai jūs **pērkāt** ārzemju ābolus?

Вы покупаете импортные яблоки?

Viņš arī **pērk** jaunu automašīnu.

Он тоже покупает новую машину.

⁶ Skatīt arī 44. lpp. par daļu no III konjugācijas verbiem!

Mēs visi **protam** runāt angļiski.

Мы все умеем говорить по-английски.

Vai jūs **protat** runāt spāniski?

Умеете ли вы говорить по-испански?

Viņš **prot** runāt grieķiski.

Он умеет говорить по-гречески.

Pagalmā **grābjam** lapas.

Во дворе сгребаем листья.

Vai jūs arī **grābjat**?

Вы тоже сгребаете?

Rudenī parkos lapas **grābj** arī skolēni.

Осенью в парках листья сгребают также и школьники.

Mēs jūs **pazīstam**.

Мы вас знаем.

Vai jūs mūs **pazīstat**?

А вы нас знаете?

Viņš jūs vēl **nepazīst**.

Он вас еще не знает.

2) **Otrā konjugācija.** Tā kā latviešu valodā visiem verbiem – arī II konjugācijas – tagadnes **viņš, viņa, viņi, viņas** formā nav personas galotnes, tad II konjugācijas verbiem šajā formā **nav** arī **patskaņu saistītājlīdzskaņa -j-**.

strādāt (strādāju, strādāju), zīmēt (zīmēju, zīmēju), saldēt (saldēju, saldēju), melot (meloju, meloju) (II).

Parasti mēs **strādājam** dienā.

Обычно мы работаем днем.

Vai jūs arī **strādājat** šajā firmā?

Вы тоже работаете в этой фирме?

Viņa **strādā** skolā par skolotāju.

Она работает в школе учительницей.

Mēs bērnu dārzā **zīmējam** ābolus un burkānus.

Мы в детском саду рисуем яблоки и морковь.

Vai jūs **zīmējat** arī puķes?

А цветы вы тоже рисуете?

Zēni **zīmē** mašīnas.

Мальчики рисуют машины.

Rudenī **sasaldējam** dažādas ogas.

Осенью мы замораживаем разные ягоды.

Vai jūs **sasaldējat** arī dārzeņus?

Вы замораживаете также и овощи?

Daudzi **sasaldē** arī sēnes.

Многие замораживают и грибы.

Dzīve tāda, ka **melojam** cilvēkiem gandrīz katru dienu.

Жизнь такая, что врет людям почти каждый день.

Viens otram taču jūs **nemelojat**?

Но ведь вы не врите друг другу?

Pusaudži **melo** vecākiem.

Подростки врут родителям.

3) **Trešās konjugācijas** verbi ar vārddarināšanas piedēkļiem **-ē- un -ā-** – šie ir 3. konjugācijas verbi **bez** tagadnes **pazīmes (formveidošanas piedēkļa)**.

Jāatceras, ka visās šo verbu tagadnes formās **nav** vārddarināšanas piedēkļu **-ē-** un **-ā-**.

gribēt (gribu, gribēju), **dziedāt** (dziedu, dziedāju), **zināt** (zinu, zināju) (III).

Mēs **negribam** iet gulēt.

Мы не хотим идти спать.

Vai jūs **negribat** vēl kafiju?

Не хотите ли вы еще кофе?

Viņš **grib** kļūt par lidotāju.

Он хочет стать летчиком.

Mēs **dziedam** korī.

Мы поем в хоре.

Vai jūs dzimšanās dienās mājās **dziedat**?

Вы на днях рождения дома поете?

Viņš **dzied** korī „Kamēr”.

Он поет в хоре Камēr.

Nezinam/nezinām, ko tagad darīt.

Не знаем, что теперь делать.

Vai jūs **zinat/zināt**, cik tagad pulkstenis?

Вы знаете, который час?

Viņš **zin/zina** vairāk par visiem.

Он знает больше всех.

(Nostiprinātas, varētu sacīt, kļūdainas formas **zina, zinām, zināt**, it kā **z-** būtu atvasināts ar vārddarināšanas piedēkli **-inā-** un radies vārds **zināt**. Patiesībā sakne ir **zin-** (kā vārdā **pazīt, pazīstu, pazīnu**) un atvasināts ar vārddarināšanas piedēkli **-ā-**).

4) **Trešās konjugācijas** vārdiem ar vārddarināšanas piedēkļiem **-ī-, -dī-, -stī-** un **-inā-, -dinā-** pirmās personu galotnēm **-am** un **-at** ir tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-a-**, sintētiski (jeb savienojoties sastāvdaļām ar dažādām funkcijām) tas ir **-ām** un **-āt**.

Viņš, viņa, viņi, viņas forma **beidzas ar** tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) **-a**.

Jāatceras, ka šo verbu tagadnes formās **nav** vārddarināšanas piedēkļa **-ī-** un piedēkļu beigu daļu **-ī-** un **-ā-**.

darīt (daru, darīju), skraidīt (skraidu, skraidīju), irdināt (irdinu, irdināju) (III).

Mēs **darām** labus darbus.

Мы делаем хорошие дела.

Ko jūs šovakar **darāt**?

Что вы делаете сегодня вечером?

Ko tas svešinieks tur ārā **dara**?

Что этот чужак там на улице делает?

Mēs **skraidām** pa dārzu.

Мы бегаем по саду.

Jūs **skraidāt** kā mazi bērni.

Вы бегаєте, как маленькие дети.

Viņš **neskraida** kopā ar mums.

Он не бегает вместе с нами.

Ar kapli **irdinām** augsni.

Мотыгой разрыхляем почву.

Vai jūs savā dārzā augsni pēc lietus **irdināt**?

Вы в своем саду почву после дождя разрыхляете?

Viņš **irdina** augsni ap kartupeļiem.

Он разрыхляет почву вокруг картофеля.

Vajadzības izteiksmes forma

23. No **viņš, viņa, viņi, viņas** tagadnes formas veido arī **vajadzības izteiksmes formu**, pievienojot **formveidošanas priedekli jā-**. To lieto ar palīgverba *būt* laiku un izteiksmju formām, piemēram, *ir, esot* u.c., tagadnē palīgverbs var arī nebūt.

augt (augu, augu) (I 1), pirt (pērku, pirku) (I 2), prast (protu, pratu) (I 3), lemt (lemju, lēmu) (I 4), meklēt (meklēju, meklēju) (II), turēt (turu, turēju), darīt (daru, darīju) (III).

Zēniem **jāaug** lieliem un stipriem.

Мальчики должны расти большими и сильными.

Šis tas man vēl **jānopērk**.

Кое-что я еще должен/должна купить.

Mūsdienās angļu valoda ir **jāprot** visiem.

В наши дни английский надо знать всем.

Jautājums **jāizlemj** ātri.

Вопрос надо решить быстро.

Vīram **jāmeklē** jauns darbs.

Мужу надо искать новую работу.

Mugura **jātur** taisni.

Спину надо держать прямо.

Jādara tas, ko liek.

Надо делать то, что велют.

Pagātnes mēs forma, jūs forma un viņš, viņa, viņi, viņas forma.

24. Pagātnē visu trīs konjugāciju vārdiem **pirms mēs** formas un **jūs** formas personu galotnēm **-am** un **-āt** ir pagātnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-a**⁷, sintētiski (jeb savienojoties sastāvdaļām ar dažādām funkcijām) tas ir **-ām**, **-āt**.

Viņš, viņa, viņi, viņas forma **beidzas ar** pagātnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) **-a**.

1) Pirmā konjugācija

cept (cepu, cepu) (I 1), pirkt (pērku, pirku) (I 2), rakt (roku, raku) (I 3), braukt (braucu, braucu) (I 4), pazīt (pazīstu, pazīnu) (I 5).

Mēs **uzcepām** desiņas.

Мы поджарили колбаски.

Vai jūs **uzcepāt** desiņas?

Вы поджарили колбаски?

Viņš **uzcepa** tikai vienu desiņu.

Он поджарил только одну колбаску.

Mēs **nopirkām** biļetes uz kino.

Мы купили билеты в кино.

Vai jūs biļeti jau **nopirkāt**?

Вы билеты уже купили?

Viņa biļeti **nopirka** jau pirms nedēļas.

Она купила билет еще неделю назад.

⁷ Jānis Endzelīns, Latviešu valodas gramatika, 679. §.

Pjetro Umberto Dini, Baltu valodas, J. Rozes apgāds, 2000, 117. lpp.

Mēs **izrakām** dziļu bedri.
Мы вырыли глубокую яму.
Vai jūs arī **izrakāt** bedri?
Вы тоже вырыли яму?
Viņi **izraka** seklu bedri.
Они вырыли неглубокую яму.

Mēs **braucām** uz Kauņu ar autobusu.
Мы ездили в Каунас на автобусе.
Ar ko jūs **braucāt** uz Kauņu?
На чем вы ездили в Каунас?
Viņš **atbrauca** ar savu auto.
Он приехал на своей машине.

Mēs jūs uzreiz nemaz **nepazinām**.
Мы вас сразу совсем не узнали.
Vai jūs mūs **pazināt**?
А вы нас узнали?
Viņš **nepazīna** nevienu no mums.
Он не узнал ни одного из нас.

2) **Otrajā** konjugācijā ir **patskaņu saistītājlīdzskanis -j-**.

strādāt (strādāju, strādāju), gatavot (gatavoju, gatavoju), runāt (runāju, runāju), klusēt (klusēju, klusēju) (II).

Mēs **strādājām** dienu un nakti.

Мы работали круглосуточно.

Jūs **strādājāt** dūšīgi.

Вы работали энергично.

Viņi **strādāja** līdz vēlam vakaram.

Они работали до позднего вечера.

Šodien kopā ar bērniem **pagatavojām** garšīgas pusdienas.

Сегодня вместе с детьми приготовили вкусный обед.

Vai jūs, pavāra kungs, jau **pagatavojāt** viesiem maltīti?

Вы, господин повар, уже приготовили трапезу для гостей?

Pavārs **pagatavoja** garšīgu brieža zupu.

Повар приготовил вкусный суп из оленины.

Pēc strīda **klusējām** un **nerunājām** divas dienas.

После спора мы молчали и два дня не разговаривали.

Vai jūs jau **runājāt** ar priekšnieku?

Вы уже поговорили с начальником?

Viņa **runāja**, viņš **klusēja**.

Она говорила, он молчал.

3) Trešajā konjugācijā ir **saistītājlīdzskanis -j-**.

mēģināt (mēģinu, mēģināju), dziedāt (dziedu, dziedāju), gribēt (gribu, gribēju) (III).

Mēs **mēģinājām** iekļūt degošajā namā.

Мы пытались попасть в горящий дом.

Vai jūs **mēģinājāt** kaut ko darīt lietas labā?

Вы пытались сделать что-то для пользы дела?

Viņi arī **mēģināja** kaut kā līdzēt.

Они тоже пытались как-то помочь.

Mēs **nodziedājām** divas dziesmas.

Мы спели две песни.

Vai jūs arī **dziedājāt** mums līdzī?

Вы тоже пели с нами?

Viņi **nezināja** vārdus, tāpēc līdzī **nedziedāja**.

Они не знали слов, поэтому они не пели с нами.

Mēs **gribējām** iet uz teātri.

Мы хотели пойти в театр.

Vai jūs arī **gribējāt** dabūt teātra biļetes?

Вы тоже хотели достать билеты в театр?

Viņš **negribēja** nākt mums līdzī.

Он не хотел идти с нами.

25. Otrās konjugācijas tagadnes un pagātnes mēs formas, jūs formas un viņš, viņa, viņi, viņas formas salīdzinājums.

strādāt (strādāju, strādāju), zīmēt (zīmēju, zīmēju), balsot (balsoju, balsoju) (II).

Tagadnes

Pagātne

Mēs **strādājam** šajā fabrikā.
Мы работаем на этой фабрике.

Īrijā mēs **strādājām** lielveikalā.
В Ирландии мы работали в супермаркете.

Mēs **zīmējam** putnus.
Мы рисуем птиц.

Mēs **uzzīmējām** putnus kokos.
Мы нарисовали птиц на деревьях.

Kur jūs tagad **strādājat**?
Где вы сейчас работаете?

Vai studiju laikā jūs kaut kur **strādājat**?
Работали ли вы где-нибудь во время учебы?

Ko jūs, bērni, **zīmējat**?
Что вы, дети, рисуете?

Vai jūs **uzzīmējat** arī dažādus kukaiņus?
Вы также нарисовали различных насекомых?

Kur **strādā** tavš tēvs?
Где работает твой отец?

Tēvs bērnībā **strādāja** visādus lauku darbus.
В детстве отец делал разные работы на полях.

Viņš labi **zīmē** portretus.
Он хорошо рисует портреты.

Viņš **uzzīmēja** manu portretu.
Он нарисовал мой портрет.

Par kuru partiju tēvs parasti **balso**?
За какую партию обычно голосует отец?

Pirmo reizi viņš **nobalsoja** par zaļajiem.
Впервые он проголосовал за «зеленых».

26. Trešās konjugācijas tagadnes un pagātnes mēs formas, jūs formas un viņš, viņa, viņi, viņas formas salīdzinājums.

Tagadne

Pagātne

1) darīt (daru, darīju), mēģināt (mēģinu, mēģināju) (III).

Mēs **darām** visu, ko spējam.

Мы делаем все, что можем.

Korī mēs **mēģinām** jaunu dziesmu.

В хоре мы репетируем новую песню.

Ko jūs mājās **darāt**?

Что вы делаете дома?

Ko jūs korī tagad **mēģināt**?

Что вы сейчас репетируете в хоре?

Puika **dara** visādas palaidnības.

Мальчик делает всевозможные шалости.

Viņi arī **mēģina** jaunās dziesmas.

Они также репетируют новые песни.

Mēs **darījām** visu, ko spējām.

Мы сделали все, что могли.

Korī mēs **mēģinājām** jaunu dziesmu.

В хоре мы репетировали новую песню.

Jūs **izdarījāt** lielu kļūdu.

Вы сделали большую ошибку.

Vai jūs **mēģinājāt** arī Dziesmu svētku dziesmas?

Вы репетировали песни для Праздника песни?

Kurš to **izdarīja**?

Кто это сделал?

Viņi **izmēģināja** visu Dziesmu svētku repertuāru.

Они отрепетировали весь репертуар Праздника песни.

2) gribēt (gribu, gribēju), turēt (turu, turēju) (III).

Mēs **gribam** jums palīdzēt.

Мы хотим помочь вам.

Vai jūs notis **turat** pareizi?

Вы правильно держите ноты?

Viņi **grib** dziedāt Dziesmu svētkos.

Они хотят петь на Празднике песни.

Mēs **gribējām** jums palīdzēt.

Мы хотели помочь вам.

Vai jūs pareizi **turējāt** notis?

Вы правильно держали ноты?

Vai viņš arī **gribēja** dziedāt korī?

Он тоже хотел петь в хоре?

3) **dziedāt**, dziedu, dziedāju (III).

Mēs **dziedam** no notīm.

Мы поем по нотам.

Vai jūs **dziedat** no galvas?

Вы поете по памяти?

Vai viņš **dzied** no galvas?

Он поет по памяти?

Mēs **dziedājām** no notīm.

Мы пели по нотам.

Vai jūs **dziedājāt** no galvas?

Вы пели по памяти?

Vai arī viņi **dziedāja** no galvas?

Они также пели по памяти?

Tu forma

27. Tu formā ir **personas galotne -ī** šādām verbu grupām:

1) Visu konjugāciju **visiem** vārdiem **pagātnē bez pagātnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) -a-**.

a) **Pirmās** konjugācijas vārdiem.

cept (cepu, ceptu) (I 1), pirkt (pērku, pirktu), likt (lieku, liktu) (I 2), lauzt (laužu, lauztu) (I 4) pazīt (pazīstu, pazītu) (I 5).

Vai tu olas jau **uzcepi**?

Ты яйца уже поджарил/поджарила?

Vai tu maizi **nopirki**?

Ты хлеб купил/купила?

Kur tu **liki** vārdnīcu?

Куда ты положил/положила словарь?

Laikam tu **nolauzi** šo zīmuli?

Наверное, ты сломал/сломала этот карандаш?

Vai tu **pazini** to cilvēku?

Ты знал/знала этого человека?

b) **Otrās un trešās** konjugācijas vārdiem **ar** patskaņu saistītājlīdzskani **-j-**.

zīmēt (zīmēju, zīmēju), dzīvot (dzīvoju, dzīvoju), domāt (domāju, domāju), bēguļot (bēguļoju, bēguļoju) (II).

Vai tu to **uzzīmēji**?

Ты нарисовал/нарисовала это?

Pie kā tu studiju laikā **dzīvoji**?

У кого ты жил/жила во время учебы?

Vai tu pats to **izdomāji**, vai arī kāds tev pateica priekšā?

Ты сам это придумал или кто-то подсказал?

Cik gadus tu no padomju varas pa mežiem **bēguļoji**?
Сколько лет ты от советской власти по лесам улизывал/улизывала?

darīt (daru, darīju), modināt (modīnu, modināju), dzirdēt, (dzirdu, dzirdēju), raudāt (raudu, raudāju) (III).

Vai tu to **izdarīji**?

Ты сделал/сделала это?

Vai mazo māsiņu jau **pamodināji**?

Ты маленькую сестренку уже разбудил/разбудила?

Tu **dzirdēji** to troksni uz ielas?

Ты слышал/слышала шум на улице?

Vai tu arī viņu kāzās **raudāji**?

Ты тоже на их свадьбе плакал/плакала?

2) **Tagadnē** pirmās konjugācijas 2. grupas verbam **šķīst** (ar *paralēlformu bez -i*)

Uz **pārējiem 2.** grupas vārdiem attiecināmi likumi par **k un c miju** un **platā un šaurā e, ē miju**.

šķīst (šķīetu, šķītu) (I 2).

Tu **šķīeti/šķīet** ļoti piemērots mūsu jaunajam uzdevumam.

Ты, пожалуй, очень подходишь для решения нашей новой задачи.

3) **Tagadnē visiem** pirmās konjugācijas **3. grupas** vārdiem **ar** līdzskaņiem **p, t un d** saknes beigās.

Vēl tikai **k un g** ir pirmās konjugācijas **3. grupas** vārdu saknes beigu **līdzskaņi**.

zust (zūdu, zudu), kļūpt (klūpu, klupu), prast (protu, pratu) (I 3).

Nepazūdi, šad tad sazvanāties!

Не пропадай, давай иногда созваниваться!

Uzmanies, **nepaklūpi**!

Осторожно, не споткнись!

Vai tu, bērns, jau **proti** skaitīt līdz desmit?

А ты, ребенок, уже умеешь считать до десяти?

4) **Tagadnē visiem** pirmās konjugācijas **5. grupas** verbiem.

kļūt (kļūstu, kļuvu), skumt (skumstu, skumu), reibt (reibstu, reibu) (I 5).

Tu **kļūsti** ar katru dienu jo skaistāka!

Ты становишься красивее с каждым днем!

Neskumsti!

Не грусти!

Vai tu ātri **noreibsti**?

Ты быстро хмелеешь?

5) **Tagadnē visiem III konjugācijas** verbiem.

darīt (daru, darīju), mēģināt (mēģinu, mēģināju), gribēt (gribu, gribēju), mācīt (mācu, mācīju), sacīt (saku, sacīju) (III).

Ko tu šovakar **dari**?

Что ты делаешь сегодня вечером?

Mēģini vēlreiz!

Попробуй еще раз!

Ko tu **gribi**?

Что ты хочешь?

Kāpēc tu **raudi**?

Почему ты плачешь?

Iemāci man runāt lietuviski!

Научи меня говорить по-литовски!

Nekad **nesaki** nekad!

Никогда не говори «никогда»!

a) **Trim III konjugācijas** vārdiem **ar** vārddarināšanas piedēkli **-ē-** tagadnes tu formā ir **personas galotne -i** un ir **cits līdzskanis** nekā pārējās tagadnes formās.

Šie vārdi ir:

gulēt (guļu, gulēju), sēdēt (sēžu, sēdēju), tecēt (teku, tecēju) (III).

Tu forma ir: tu guli, tu sēdi, tu teci

Vai tu jau **guli**?

Ты уже спишь?

Mēs **guļam** katrs savā gultā.

Мы спим каждый в своей постели.

Sēdi ar taisnu muguru!

Сиди с прямой спиной!

Ilze **sēž** pirmajā solā.

Илзе сидит за первой партией.

Aizteci, bērniņ, līdz kaimiņiem, paprasi sērkokociņus!

Сбегай, детка, к соседям – попроси спички!

Upe **ietek** jūrā.

Река впадает в море.

28. Personas galotnes tagadnē **nav**, taču verba saknes **beigās** ir **līdzskaņu mija**.

1) Saknes beigu līdzskanis **k** mijas **ar c**.

sākt (sāku, sāku), nākt (nāku, nācu) (I 1), likt (lieku, liku) (I 2), rakt (roku, raku) (I 3), vākt (vācu, vācu) (I 4) – te jāpiemin, ka tu personā k mijas ar c senseņās, vairs neesošās personas galotnes -i dēļ, citās personās k miju ar c nosaka grupas tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) j).

Sāc pirmais!

Начни первый!

Nāc šurp!

Иди сюда!

Ieliec printerī papīru!

Положи бумагу в принтер!

Paroc vēl drusku dziļāk!

Копни еще немного глубже!

Savāc, Ilze, visu skolēnu burtnīcas!

Собери, Илзе, тетрадки всех учеников!

2) Saknes beigu līdzskanis **g** mijas **ar dz**.

augt (augu, augu) (I 1), migt (miegu, migu) (I 2), zagt (zogu, zagu) (I 3), kliegt (kļiedzu, kļiedzu) (I 4 – te jāpiemin, ka tu personā g mijas ar dz senseņās, vairs neesošās personas galotnes -i dēļ, citās personās g miju ar dz nosaka grupas tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) j).

Tu **audz** ļoti ātri, dēls.

Ты очень быстро растешь, сынок.

Vai tu vakaros ātri **aizmiedz**?

Ты быстро засыпаешь вечером?

Vai tā ir patiesība, dēls, ka tu **zodz**?

Это правда, сынок, что ты подворываешь?

Nekliedz man ausīs, runā klusāk!

Не кричи мне в ухо, говори тише!

29. Tagadnē **personas galotnes nav**, taču pretstatā **platam e**, ē **viņš, viņa, viņi, viņas** formā **tu** formā ir **šaus e, ē**.

1) cept (cepu, cepu), nest (nesu, nesu), ēst (ēdu, ēdu), ņemt (ņemu, ņēmu) (I-1); dzīt (dzenu, dzinu), cirst (cērtu, cirtu) (I 2), brēkt, (brēcu, brēcu), jēgt (jēdzu, jēdzu) (I 4; te jāpiemin, ka tu personā k miju ar c un g miju ar dz nosaka senseņā, vairs neesošā galotne -i, toties citās personās tādu pašu miju nosaka tagadnes pazīme (piedēklis -j-).

Uzcep mums kartupeļus, tev tik labi sanāk!

Поджарь нам картошку – у тебя так хорошо получается!

Viņa pati **cep** maizi.

Она сама печет хлеб.

Nes to kasti šurp!

Принеси эту коробку сюда!

Ko viņš tik smagu tur **nes**?

Что он такое тяжелое там несет?

Ēd, ēd, tu esi izsalcis!

Ешь-ешь, ты проголодался!

Viņš **ēd** lēnām.

Он ест медленно.

Ņem, kuru gribi, abi labi!

Бери, которого хочешь - оба хороши!

Viņš **ņem** cirvi un sāk skaldīt malku.

Он берет топор и начинает колоть дрова.

Dzen govīs mājās, laiks slaukt!

Гони коров домой – время доить.

Kaimiņu gans jau **dzen** savas govīs mājās.

Соседский пастух уже гонит своих коров домой.

Sacērt žaģarus!

Наруби хворост!

Zēns **cērt** žaģarus.

Мальчик рубит хворост.

Kas tev vainas, ko tu **brēc**?

Что с тобой, что ты орешь?

Kas tas par putnu, kas naktī mežā it kā **brēc**?

Что это за птица, которая ночью в лесу как будто орет?

Vai tu **jēdz** kaut ko no datoriem?
Ты что-нибудь понимаешь в компьютерах?
Viņš nekā **nejēdz** no datoriem.
Он ничего не понимает в компьютерах.

2) **Divi** pirmās konjugācijas 1. grupas ir ar **šauru e, ē**, un tiem **arī mijas g ar dz**; tāpat diviem 2. grupas verbiem mijas **k ar c**.
degt (degu, degu), bēgt (bēgu, bēgu) (I 1); vilkt (velku, vilku), pirkt (pērku, pirku) (I 2).

Bēdz prom no šejienes!
Беги отсюда!

Govis **bēg** no ganu suņa.
Коровы убегают от овчарки.

Tev laikam temperatūra, tu **dedz** kā ugunīs!
У тебя, наверное, температура: ты горюшь, как в огне.

Visās istabās **deg** gaisma.
Во всех комнатах горит свет.

Velc mugurā biezo jaku, ārā auksts!
Надень толстую куртку, на улице холодно!

Zēns **velk** kājā slidas.
Мальчик надевает на ноги коньки.

Kur tu **pērc** tik garšīgas zemenes?
Где ты покупаешь такую вкусную клубнику?

Māte zivis **pērk** tirgū.
Мать покупает рыбу на рынке.

30. Tagadnē **tu** forma **sakrīt** ar **viņš, viņa, viņi, viņas** formu – abas formas ir bez personas galotnes.

Pretstatā **pagātnes tu** formai **ar** personas galotni **-i tagadnē tu** formā **personas galotnes nav**:

1) **virknei I** konjugācijas **1. grupas** verbu.

rīt (riju, riju) un vēl trim līdzīgiem, sist (situ, situ), tīt (tinu, tinu) un vēl četriem līdzīgiem (I 1).

Nerij, ēd lēnām!

Не лопай, ешь медленно!

Vai tu **apriji** visas sviestmaizes?

Ты слопал/слопала все бутерброды?

Vilki **atrij** barību vilcēniem.

Волки отрыгивают корм волчатам.

Sit, Jānīti, vara bungas!

Бей, Янка, в медный барабан!

Vai tu **iesīti** mazajam Jānītim?

Ты ударил/ударила маленького Яниса?

Jānis skolā visiem **sit**.

Янис в школе всех бьет.

Satin dziju atpakaļ kamolā!

Смотай пряжу обратно в клубок!

Vai tu jau **satīni** dziju kamolā?

Ты уже смотал/смотала пряжу в клубок?

Vestmāmiņa **tin** dziju kamolā.

Бабушка сматывает пряжу в клубок.

2) virknei **I** konjugācijas **4. grupas** verbu.

jāt (jāju, jāju), spēt (spēju, spēju) (I 4).

Vai tu bieži **jāj** ar zirgu?

Ты часто ездешь на лошади?

Pa kuriem tu **izjāji**?

Где ты ездил/ездила?

Stalts ķēniņš **jāj** zirgā.

Статный король едет на коне.

Vai tu to **spēj** aptvert?

Ты можешь понять это?

Kā tu to **spēji** izdarīt?

Как ты смог/смогла это сделать?

Viņš **spēj** negulēt divas nakts pēc kārtas.

Он может не спать две ночи подряд.

3) **visiem II** konjugācijas verbiem. Tā kā **nav personas galotnes, nav** arī patskaņu saistītājlīdzskaņa **-j-**.

strādāt (strādāju, strādāju), zīmēt (zīmēju, zīmēju) (II).

Kur tu **strādā**?

Где ты работаешь?

Vai tu **strādāji** studiju gados?

Ты работал/работала в годы учебы?

Kur **strādā** tavš tēvs?

Где работает твой отец?

Ko tu **zīmē**?

Что ты рисуешь?

Ko tu **uzzīmēji**?

Что ты нарисовал/нарисовала?

Ko mazi bērni parasti **zīmē**?

Что обычно рисуют маленькие дети?

31. Tu forma **sakrīt ar viņš, viņa, viņi, viņas** formu – abas formas ir bez personas galotnes.

Kaut gan **sakrītības** ar pagātnes tu formu **nebūtu**, tagadnes forma ir **bez** personas galotnes **-i**:

1) **šiem** pirmās konjugācijas **1. grupas** verbiem.

liet (leju, lēju), riet (reju, rēju), smiet (smeju, smēju), skriet (skreju, skrēju), sliet (sleju, slēju) (I 1).

Ielej sev pats!

Налей себе сам!

Vai tu **nolēji** galdautu?

Это ты облил/облила скатерть?

Šis krodzinieks vienmēr **lej** nepilnas glāzes.

Этот трактирщик всегда недоливает.

Smej vien!

Смейся!

Vai tu savā avīzē **izsmēji** to jauno literatūru?

Ты в своей газете высмеял/высмеяла эту новую литературу?

Viņš **izsmej** visus un vienmēr.

Он высмеивает всех и всегда.

2) **šiem** pirmās konjugācijas **3. grupas** verbiem.

aut (aunu, āvu), miet (mienu, mēju), siet (sienu, sēju), skriet (skrienu, skrēju), sliet (slienu, slēju), brist (brienu, bridu), līst (lienu, līdu) (I 3).

Sasien kurpju šņores, paklupsi!

Завяжи шнурки на ботинках – споткнешься!

Vai tu priekšautu **apsēji**? Jākuļ putukrējums.

Ты фартук завязал/завязала? Надо сливки взбивать.

Viņš vienmēr **sien** ļoti raibas kaklasaites.

Он всегда носит очень пестрые галстуки.

Nelien man pa priekšu, sīkais!

Не лезь впереди меня, мелкий!

Vai tu **aizlīdi** līdz alas tālākajam galam?

А ты залез/залезла до дальнего конца пещеры?

Politīķi **lien** ārzemju investoru priekšā uz vēdera.

Политики ползают на животе перед иностранным инвесторам.

Brien pāri tajā vietā, kur ir sekls!

Переходи вброд там, где мелко.

Nu tu vienreiz **izbrīdi** dubļus!

Вот и ты однажды выбрел/выбрела сквозь грязь!

Stirnas **brien** pa kupenām asiņainām kājām.

Косули с окровавленными ногами бредут по сугробам.

3) **viriknei** pirmās konjugācijas **4. grupas verbu**.

ļaut (ļāju, ļāvu), aut (āju, āvu), skūt (skuju, skuvu) (I 4).

Ļauj man tev ko sacīt!

Позволь мне сказать тебе кое-что!

Vai tu **atļāvi** bērnam ēst konfektes?

Ты позволил/позволила ребенку есть конфеты?

Viņš **neļauj** savam kaķim gulēt gultā.

Он не позволяет своему коту спать в кровати.

Auj kājas, iesim!

Обувайся, идем!

Vai tu **apāvi** gumijniekus?

Ты надел/надела резиновые сапоги?

Mūsu mazais jau pats **apauj** zābaciņus.

Наш мелкий уже сам надевает ботиночки.

Noskuj bārdu, kož!

Побрейся, колется!

Tu **noskuvi** arī ūsas?

Ты сбрил и усы?

Frizētavās bārdas vairs **neskuj**.

В парикмахерских бороду больше не бреют.

32. Tagadnes **tu** formā **nav personas galotne** arī tiem I konjugācijas **4. grupas vārdiem**, kam **pirms -t/-ties** ir **līdzskanis**.

Turklāt **tu formā** šīs grupas vārdi **beidzas**:

1) **ar** saknes beigu līdzskaņiem **p, b, m bez** tagadnes **pazīmes (formveidošanas piedēkļa) -j-** pretēji kā pārējās tagadnes formās.

kāpt (kāpju, kāpu), glābt (glābju, glābu), stumt (stumju, stūmu), lemt (lemju, lēmu) (I 4).

Piekāp pie manis kādreiz!

Загляни ко мне как-нибудь!

Glāb mani – rīt kontroldarbs latviešu gramatikā!

Спаси меня – завтра контрольная по грамматике латышского языка!

Piestum galdu tuvāk sienai!

Пододвинь стол ближе к стене!

Izlem pats!

Решай сам!

Alpīnists **kāpj** kalnā.

Альпинист поднимается в гору.

Glābēji pludmalē **glābj** sliktus peldētājus.

Спасатели на пляже спасают неумелых пловцов.

Piestumjam krēsļus pie galda!

Пододвинем стулья к столу!

Lai viņš **izlemj** pats!

Пусть он решит сам!

2) **ar** saknes beigu līdzskaņiem **s, t, d, z, l, r**, proti, pretēji kā pārējās tagadnes formās **līdzskaņu mija** tu formā **nav**.

post (pošu, posu), melst (melšu, melsu), pūst (pūšu, pūtu), laist (laižu, laidu), lauzt (laužu, lauzu), kalt (kaļu, kalu), ķert (ķeru (ķeŗu), ķēru) (I 4).

Sapos bērnu, drīz mums jāiet ciemos!

Наряди ребенка – скоро мы должны идти в гости.

Nemels niekus!

Не носи чушь!

Uzpūt elpu!

Дыхни!

Palaid mani pa priekšu!

Пусти меня вперед!

Nolauz gabaliņu no šokolādes tāfelītes!

Отломи кусочек от шоколадной плитки!

Kal, kal, tikai neizkal čiku!

Куй, куй, только не выкуй чик!

Noķer mani!

Поймай меня!

Es jau viņus **pošu**.

Я его уже наряжаю.

Ko tā plāpa tur atkal **melš**?

Что та болтуня тут опять несет?

Pūš vējš.

Дует ветер.

Vīrietis **palaiž** sievieti pirmo.

Мужчина пропускает женщину первой!

Kad ir gripa, tad **lauž** kaulus.

У кого грипп, у того ломит кости.

Kalējs **kaļ** pakavu.

Кузнец кует подкову.

Biologs **ķer** (ķeŗ) tauriņus.

Биолог ловит бабочек.

Pavēles izteiksmes jūs forma

33. Tu forma ir pamatā arī pavēles izteiksmes jūs formai, tās formas personas galotne ir **-iet**.

1) ēst, dzert, braukt, nākt, stumt, celt, lauzt, darīt, mēģināt, raudāt, turēt

Ēd , meitiņ! Ешь, доченька!	Ēdiet , ciemiņi! Ешьте, гости!
Dzer , kaimiņ! Пей, сосед!	Dzeriet , puiši! Пейте, ребята!
Brauc atpakaļ! Поезжай обратно!	Brauciet mums līdzi! Поезжайте вместе с нами!
Nāc istabā! Заходи в комнату!	Nāciet iekšā! Заходите вовнутрь!
Stum tālāk! Толкай дальше!	Stumiet tālāk! Толкайте дальше!
Cel bērņus augšā! Буди детей!	Celiet visus augšā! Будите всех!
Nelauz zarus! Не ломай ветки!	Nelauziet zarus, zēni! Не ломайте ветки, мальчики!
Dari , kā pats zini! Делай, как сам знаешь!	Dariet ar mani, ko gribat! Делайте со мной, что хотите!
Mēģini vēlreiz! Попробуй еще раз!	Mēģiniet no jauna! Попробуйте снова!
Neraudi ! Не плачь!	Neraudiet ! Не плачьте!
Turi muguru taisnu! Держи спину прямо!	Turiet muguras taisnas! Держите спины прямо!

2) Otrajā konjugācijā ir saistītājlīdzskanis -j-.

Uzzīmē sauli!

Нарисуй солнце!

Strādā čakli!

Работай усердно!

Nevaino citus!

Не вини других!

Uzzīmējiet zvaigznes!

Нарисуйте звезды!

Strādājiet veicīgāk!

Работайте успешнее!

Nevainojiet citus!

Не вините других!

Nākotnes formas

34. Nākotnes formas darina **no nenoteiksmes, atmetot** nenoteiksmes galotni **-t/-ties**.

Nākotnes formās ir **pazīme (formveidošanas piedēklis) -si-, -š-(<-si-) un -s-(<-si)** pirms personu galotnes.

1) **Es** formā ir pazīme (formveidošanas piedēklis) **-š**:

sākt, izaugt (I 1), likt (I 2), skriet, sastapt (I 3), uzklāt, kļūt (I 4), strādāt (II), dzīvot (III).

Rīt **sākšu** darbu pie jauna tulkojuma.

Завтра я начну работать над новым переводом.

Kur es tādu naudu **likšu**?

Куда я такие деньги дену?

Es **aizskriešu** ātri uz veikalu pēc piena.

Я быстро сбегаю в магазин за молоком.

Kā es tādā burzmā jūs **sastapšu**?

Как я при таком столпотворении вас встречу?

Es tūlīņ **uzklāšu** viesību galdu.

Я сейчас накрою праздничный стол.

Kā es varu zināt, par ko **kļūšu**, kad **izaugšu** liels?

Как я могу знать, кем стану, когда вырасту большой?

Šodien vairāk **nestrādāšu**.

Я сегодня больше не буду работать.

Kur es pēc studijām **dzīvošu**?

Где я после учебы буду жить?

2) **Tu** formā būtu uzskatāms, ka nākotnes **pazīme (formveidošanas piedēklis)** ir **-S-** pirms personas galotnes **-i**; **tāda pati** nākotnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-S** ir arī **viņš viņa, viņi, viņas** formā, kas, gluži kā vispār latviešu valodā, ir **bez personas galotnes**:

sākt, ieliet (I 1), strādāt (II), darīt (III).

Kad tu vienreiz **sāksi** kārtīgi mācīties?

Когда ты наконец начнешь прилично учиться?

Kad tavs dēls **sāks** iet skolā?

Когда твой сын начнет ходить в школу?

Ieliesi man vēl drusku kafijas?

Нальешь мне еще немного кофе?

Kurš šodien **aplies** dārzu?

Кто сегодня польет сад?

Kur tu pēc augstskolas **strādāsi**?

Где ты после вуза будешь работать?

Ko viņš ar to lielo mantojumu **darīs**?

Что он с этим большим наследством будет делать?

3) **Mēs** formā un **jūs** formā nākotnē ir pilna nākotnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-Si-**, taču pašas personu galotnes ir **bez** patskaņa **-a**; **jūs** formā nākotnē ir divas **paralēlformas**, no kurām īsākā iesakāma rakstu valodā:

iesākt (I 1), likt (I 2), skriet (I 3), gaidīt, darīt (III)

Ko mēs bez darba un naudas **iesāksim**?

Что мы будем делать без работы и денег?

Ko jūs tagad mums **liksit/likšiet** darīt?

Что вы теперь повелите нам делать?

Skriesim uz sacensībām!

Бежим на соревнования!

Jūs abi – **uzskriesit/uzskriesiet** augšā dzīvoklī un **gaidīsiet/gaidīsiet** tālākos rīkojumus!

Вы оба – побежите вверх в квартиру и будете ждать дальнейших распоряжений!

Darīsim tā – es rakšu, tu stādīsi, viņi aplies!

Сделаем так: я буду копать, ты сажать, они поливать!

Ko jūs pa brīvdienām **darīsiet/darīsiet**?

Что вы будете делать в выходные?

4) I konjugācijā ir **verbi ar s** un **z pirms** nenoteiksmes **-t/-ties**. Šo verbu formu veidošanā jāievēro īpatnība nākotnes formā – **starp** verbu saknes beigu līdzskaņiem **S, t, d, Z** un **nākotnes pazīmi (formveidošanas piedēkli)** iestarpina interfiksu garo **-ī-**. Nenoteiksmē pirms nenoteiksmes galotnes **-t/-ties**, kā zināms, **t, d** mijas ar **s**.

nest (nesu, nesu) (I 1), ieviest (ieviešu, ieviesu) (I 4).

Šo oli **aiznesīšu** mājās un parādīšu citiem.
Этот речной голыш принесу домой и покажу другим.

Rīgā **ieviesīs** jaunas trolejbusu biļetes.
В Риге введут новые троллейбусные билеты.

mest (metu, metu) (I 1), sacirst (sacērtu, sacirtu) (I 2), prast (protu, pratu) (I 3), pūst (pūšu, pūtu) (I 4), novīst (novīstu, novītu) (I 5).

Metīsim basketbola soda metienus!
Будем бросать баскетбольные штрафные броски!

Dēliņ, **sacirtīsi** skaliņus iekuram?
Сынок, нарубишь щепы для растопки?

Nezinām, vai **pratīsim** to darbu padarīt paši.
Мы не знаем, сумеем ли мы сделать эту работу сами.

Es **sītīšu** bungas, tu **pūtīsi** tauri.
Я буду бить в барабан, а ты будешь дуть в трубу.

Puķes jālej, citādi **novītīs**.
Цветы надо поливать, иначе завянут.

ēst (ēdu, ēdu) (I 1), pazust (pazūdu, pazudu) (I 3), laist (laižu, laidu) (I 4); izsvīst (izsvīstu, izsvīdu) (I 5).

Kur mēs **ēdīsim** pusdienas?

Где мы будем обедать?

Turies pie mammas, citādi **pazudīsi!**

Держись за маму, иначе потеряешься!

Palaidīsiet mani, es nākamajā izkāpšu.

Пропустите меня, я на следующей выхожу.

Pirtī labi **izsvīdīsim**.

В бане хорошо пропотеем.

nolauzt (laužu, lauzu) (I 4), lūzt (lūstu, lūzu) (I 5).

Nespied zīmuli par stipru, **nolauzīsi** grafitu!

Не дави на карандаш сильно – сломаешь графит!

Vēl viena stipra vētra, un tas koks **lūzīs**.

Еще одна сильная буря – и дерево сломается.

5) Daļai verbu visās nākotnes formās ir šaurais e, ē (jo seko -si-, -š-<-si-, -s-<-si-, kā arī -ī-, kas šaurina):

ēst, ņemt, spēt, lemt (I), zīmēt (II), redzēt (III).

Es mazliet **paēdišu**.

Я немного поем.

Neko vairāk **neņemšu**.

Ничего больше не возьму.

Es **paspēšu** uz autobusu.

Я успею на автобус.

Paši **izlemsim**.

Сами решим.

Kurš no jums **zīmēs** sauli?

Кто из вас будет рисовать солнце?

Jūs vēl **redzēsīt** brīnumus!

Вы еще увидите чудеса!

Arī:

ceļot, sēņot (II) (l, ņ šaurina).

Nezinu vēl, kurp šovasar **aizceļošu**.

Еще не знаю, куда поеду этим летом.

Šoruden atkal **sēņošu**.

Этой осенью снова буду ходить по грибы.

Taču ar plato e, ē, (-o-, -ā- platina):

slēpot, lēkāt (II).

Es **slēpošu** jums līdzī.

Я пойду на лыжах вместе с вами.

Es, vecs vīrs, to polku vairs **nelēkāšu**.

Я, старик, под эту польку больше прыгать не буду.

Nekārtnie verbi

35. Ir **trīs** latviešu **verbi**, kas **nav pieskaitāmi** ne pie vienas no konjugācijām. Šiem nekārtnajiem verbiem ir **atšķirīga sakne** tagadnē un pagātnē, īpatnības tagadnes **viņš, viņa, viņi, viņas** formā. Nākotnes formas ir regulāras. Šie verbi ir **būt, dot, iet**.

es esmu, dodu, eju	mēs esam, dodam, ejam
tu esi, dod, ej	jūs esat, dodat, ejat
viņš, viņa, viņi, viņas ir/nav, dod, iet	

es biju, devu, gāju	mēs bijām, devām, gājām
tu biji, devi, gāji	jūs bijāt, devāt, gājāt
viņš, viņa, viņi, viņas bija, deva, gāja	

es būšu, došu, iešu	mēs būsim, dosim, iesim
tu būsi, dosi, iesi	jūs būsit/būsiet, dosit/dosiet, iesit/iesiet
viņš, viņa, viņi, viņas būs, dos, ies	

Es **esmu** students.

Я студент.

Es vēl **eju** skolā.

Я еще хожу в школу.

Kur tu **esi**?

Ты где?

Iedod man, lūdzu, vārdnīcu!

Дай мне, пожалуйста, словарь!

Vai tev **ir** māsa vai brālis?

У тебя есть сестра или брат?

Daudziem **nav** darba.

У многих нет работы.

Mēs **bijām** izbraucienā pa Vidzemi.

Мы были в поездке по Видземе.

Kurā skolā jūs **gājāt**?

В какую школу вы ходили?

Vai tu grāmatas bibliotēkā **atdevi**?

Ты вернул/вернула книги в библиотеку?

Kas tu **būsi**, kad izaugsi liels?

Кем ты будешь, когда вырастешь большим?

Divdabji

36. Latviešu valodā ir darāmās un ciešamās kārtas divdabji, tagadnes un pagātnes divdabji, lokāmi un nelokāmi divdabji un daļēji lokāmais divdabjis.

Divdabji ar **-ošs, -oša**

37. Darāmās kārtas tagadnes divdabi darina **no** verba tagadnes pamatformas, atmetot es formas personas galotni **-u** un pieliekot pazīmi (formveidošanas piedēkli) **-oš-** un tad – locījumu galotnes. Divdabim ir vīriešu un sieviešu dzimte, to loka kā īpašības vārdu ar nenoteikto un noteikto galotni.

augt (augu), riet (reju) (I 1), tapt (topu), drupt (drūpu), zust (zūdu) (I 3), ķērkt (ķērcu) (I 4), kust (kūstu), briest (briestu) (I 5), kāpelēt (kāpelēju), strādāt (strādāju) (II), tecēt (teku), audzināt (audzinu) (III).

Augošam bērnam vajadzīgi vitamīni.

Растущему ребенку нужны витамины.

Rejošs suns nekož.

Лающий пес не кусает.

Topošie mediķi strādā par sanitāriem.

Будущие медики работают санитарями.

Drūpoša mūra siena.

Рассыпающаяся кирпичная стена.

Zūdošais laiks.

Исчезающее время.

“**Ķērcoša** vārna zarā sēž.” (I. Kalniņa dziesmas vārdi)

«Каркающая ворона на ветке сидит» (слова песни И. Калныньша)

Kūstošs sniegs veido peļķes.

Тающий снег превращается в лужи.

Briestoša labība.

Созревающие злаки.

Kāpelējoši augi.

Вьющиеся растения.

Strādājošie pensionāri.

Работающие пенсионеры.

Tekošs ūdens.

Текущая вода.

Audzinoša saruna.

Воспитательный разговор.

Pirmās konjugācijas **4. grupas** vārdiem **ar -s- pirms** nenoteiksmes **-t/-ties** labaskaņas dēļ pazīmi (formveidošanas piedēkli) **-oš-** pievieno saknes beigū **līdzskanīm bez** grupas pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-j-** noteiktās mījas.

snaust (snauzu, snaudu) (I 4).

Snaudoša skaistule.

Дремлющая красавица.

Divdabis ar **-ot**

38. Darāmās kārtas nelokāmo divdabi tāpat veido **no** verba **tagadnes pamatformas**, pazīme (formveidošanas piedēklis) ir **-ot**.

1) augt (augu), ņemt (ņemu), ēst (ēdu) (I 1) pirkt (pērku) (I 2), aust (aužu), šūt (šuju) (I 4), spēlēt (spēlēju), meklēt (meklēju) (II), lasīt (lasu), turēt (туру), dziedāt (dziedu) (III).

Izaugot lieli, bērni pamet vecāku mājas.

Вырастая, дети покидают родительский дом.

Ierēdņi **ņemot** kukuļus.

Чиновники вроде бы берут взятки.

Ēdot iekodu mēlē.

Во время еды прикусил язык.

Ārzemnieki **izpērkot** Latvijas mežus.

Кажется, что иностранцы скупают латвийские леса.

Armijas formastērpus **šujot** cietumos.

Военную форму вроде бы шьют в тюрьмах.

Spēlējot basketbolu, izmežģīja pirkstu.

Играя в баскетбол, он вывихнул/ она вывихнула палец.

Paziņas **meklējot** jaunu dzīvokli.

Знакомые вроде бы ищут новую квартиру.

Skolēni grāmatas **lasot** arvien mazāk.

Похоже, что ученики книги читают все меньше.

Kreiļi raksta, **turot** zīmuli kreisajā rokā.

Левши пишут, держа карандаш в левой руке.

Dziedot dzimu, **dziedot** augu.

Поя я родился/родилась, поя я рос/росла.

2) Pirmās konjugācijas **4. grupas** vārdiem **ar -s-** **pirms** nenoteiksmes **-t/-ties** paliek pazīmes (formveidošanas piedēklis) **-j-** **noteiktās mijas līdzskaņi**.

aust (aužu), spriest (spriežu), griezt (griežu) (I 4).

Aužot prievītes, bērni iemācās rūpību un precizitāti.

Заплетая тесемки, дети учатся быть старательными и аккуратными.

Sprīežot pēc cenas, auto ir labs.

Судя по цене, автомобиль хороший.

Griežot maizi, iegrieza pirkstā.

Нарезая хлеб, он порезал палец.

Atstāstījuma izteiksmes nākotnes forma ar **-šot**

39. Atstāstījuma izteiksmes **nākotnes** formu veido no nenoteiksmes **ar** nākotnes **pazīmi** (formveidošanas piedēkli) **-š-** un darāmās kārtas tagadnes nelokāmā divdabja **pazīmi** (formveidošanas piedēkli) **-ot**.

1) sākt (I 1), palikt (I 2), snigt (I 3), strādāt (II), darīt (III).

Krāsotājs teica, ka darbu **sākšot** tikai parīt.

Маляр сказал, что работу начнет только послезавтра.

Sieva **palikšot** mājās kopt bērņus.

Жена останется дома, ухаживая за детьми.

Ziņās teica, ka rīt **snigšot**.

В «Новостях» сказали, что завтра пойдет снег.

Viņš vairs mūsu firmā **nestrādāšot**.

Он больше в нашей фирме вроде не будет работать.

Teica, ka rīt viens pats visu **padarīšot**.

Сказал, что завтра все сделает сам.

2) Šajā formā ir šaurais e, ē.

cept (ceпу, ceпу) (I 1), sēt (sēju, sēju) (I 4).

Mazā māsa vakarā **cepšot** pankūkas.

Младшая сестра сегодня вечером собирается печь блины.

Labības vietā tūlīt pēc nopļaušanas **sēšot** rapsi.

Сразу после жатвы на место зерновых будут высевать рапс.

3) Šo formu darina līdzīgi kā nākotnes formas vispār, **aiz** saknes beigu **s, t, d** un **z** iestarpinot interfiksu **-ī-**.

atvest (atvedu, atvedu) (I 1), sacirst (sacērtu, sacirtu) (I 2), ieviest (ieviešu, ieviesu) (I 4), griezt (griežu, griezu) (I 5).

Būvmateriālus **atvedīšot** rīt pēcpusdienā.

Строительные материалы должны привезти завтра после обеда.

Zēni solīja, ka alkšņus kūpinātavai drīz vien **sacirtīšot**.

Мальчики пообещали, что скоро нарубят ольхи для коптильни.

E-talonus **ieviesīšot** arī vilcienu satiksmē.

Электронные талоны также будут вводятся и в поездах.

Algas **griezīšot** tūlīt pēc vēlēšanām.

Ожидается, что зарплаты урежут сразу после выборов.

Divdabji ar **-ams, -ama**

40. No tiešo darbības vārdu **tagadnes pamatformas** veido arī **ciešamās kārtas tagadnes divdabjus, pazīme** (formveidošanas piedēklis) ir **-am-**, tiem ir vīriešu un sieviešu dzimte, tos loka kā īpašības vārdus, ir noteiktā un nenoteiktā galotne.

1) nākt (nāku), dzīt (dzenu), sastapt (sastopu), krist (krītu), šņaukt (šņaucu), lēkt (lecu), ost (ožu), malt (maļu), burt (buru) (I), krāsot (krāsoju), mazgāt (mazgāju) (II), dziedāt (dziedu) (III).

Nākamajā gadā (**nākamgad**) meita ies skolā.

В следующем году дочка пойдет в школу.

Bārdas **dzenamā** mašīna.

Машинка для стрижки бороды.

Bieži **sastopama** sēņu suga.

Часто встречающийся вид грибов.

Krītamā kaīte.

Падучая болезнь.

Šņaucamā tabaka.

Нюхательный табак.

Lecamaukla.

Скакалка.

Ožamais spirts.

Нашатырный спирт.

Kafijas **maļamās** dzirnaviņas.

Кофемолка.

Buramvārdi.

Заклинание.

Krāsojamā grāmata.

Книжка-раскраска.

Veļas **mazgājamā** mašīna.

Стиральная машина.

Dziedamā balss.

Певческий голос.

2) **Trešās konjugācijas** verbu **ar -ī-, -dī-, -stī-, -inā-, -dinā-** formās ir tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-a- pirms** divdabja pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-am**, sintētiski tas ir **-ām**.

sacīt (saku), darīt (daru), saskaitīt (saskaitu), kurināt (kurinu) (III).

Sakāmvārds.

Поговорка.

Darāmā kāрта.

Действительный залог.

Saskaitāmais.

Слагаемое.

Fosilais **kurināmais.**

Фосильное топливо.

3) Pirmās konjugācijas **4. grupas** verbu formās ir **šaurais e, ē**, to **nosaka** grupas pazīme (formveidošanas piedēklis) **-j-** un tās **mīkstinātie** saknes beigu **līdzskaņi**.

vērt (vērpju), celt (ceļu), svērt (sveru/sveņu) (I 4).

Vērpjamais ratiņš.

Прялка.

Ceļamkrāns.

Подъемный кран.

Sveramais/sveņemais cukurs.

Развесной сахар.

Divdabis ar **-am**

41. Ciešamās kārtas nelokāmā divdabja pazīme (formveidošanas piedēklis) ir **-am**.

1) kliegt (k dziedzu) (I), lidot (lidoju) (II).

Dzirdēju ārā uz ielas kādu skaļi **kliedzam**.

Я слышал кого-то громко кричащего на улице.

Redzējām gājputnus **aizlidojam**.

Мы видели улетающих перелетных птиц.

2) **III konjugācijas** verbu ar **-īt un -ināt** formās ir tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-a-** pirms pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-am**, sintētiski tas ir **-ām**.

stāstīt (stāstu) (III).

Bērnībā klausījāmies vecmāti **stāstām** par viņas jaunības dienām.

В детстве мы слушали бабушку, рассказывающую о днях ее молодости.

Divbdabji ar **-is, -usi**

42. Darāmās kārtas pagātnes divdabi darina **no pagātnes pamatformas, atmetot** es personas galotni **-u**. Šim divdabim ir vīriešu un sieviešu dzimtes galotnes, vienskaitļa un daudzskaitļa formas, tas ir lokāms kā īpašības vārds ar nenoteikto un noteikto galotni. Kopā ar palīgverbu *būt* personu formās šo divdabju abu dzimšu vienskaitļa un daudzskaitļa nominatīva formas veido salikto laiku – citiem vārdiem, priekšpagātnes, priekštagadnes un priekšnākotnes – formas. Latviešu valodā palīgverbs teikumā bieži nav.

1) **Pazīme** (formveidošanas piedēklis) **-usi-** būtu uzskatāma par darāmās kārtas pagātnes divdabja pazīmi (formveidošanas piedēkli). Tikai šī **pazīme (formveidošanas piedēklis) vien** ir **sieviešu dzimtes** divdabim ar nenoteikto galotni **vienskaitļa nominatīvā**.

nopīt (nopinu), aizmigt (aizmigu), prast (pratu), pamāt (pamāju), nosalt (nosalu) (I), uzzīmēt (uzzīmēju) (II), padarīt (padarīju) (III) – pagātnes formas.

Nopinusi vainadziņu, meitene uzlika to galvā.

Сплета венок, девушка надела его на голову.

Meita jau **aizmigusi**.

Дочь уже заснула.

Mana vecāmmamma **pratusi** arī franču valodu.

Моя бабушка знала и французский язык.

Pamājusi ar roku, sieviete iekāpa vilcienā.

Помахав рукой, женщина села в поезд.

Kalpone no kūts atnāca **nosalusi**.

Служанка из хлева вернулась замерзшая.

Mazā meitiņa jau **uzzīmējusi** cilvēciņu.

Маленькая дочка уже нарисовала человечка.

Ko labu tu šodien esi **padarījusi**?

Что хорошего ты сегодня сделала?

2) Šim sieviešu dzimtes divdabim **noteiktā galotne nominatīvā** ir **-i** (kā vietniekvārdam pati), **sintētiski** kopā ar pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-usi-** beigu **-i-** tas ir **-usi**.

iegūt (ieguvu) (I), lietot (lietoju) (II), saņemt (saņēmu) (I) – pagātnes formas.

Pirmo vietu **ieguvusi** sportiste bija **lietojusi** dopingu.

Спортсменка, занявшая первое место, употребляла допинг.

Vislielāko algu **saņēmusi** darbiniece esot īsta sava darba fanātiķe.

Самую высокую зарплату получившая служащая – настоящая фанатка своей работы.

3) **Sieviešu** dzimtes divdabju **pārējās formās** kā vienskaitlī, tā daudzskaitlī pazīme (formveidošanas piedēklis) **-usi-** pirms locījumu galotnēm **kļuvusi par -uš-**. Locījumu galotnes kā īpašības vārdiem.

izmist (izmisu), sasirgt (sasirgu), aizmigt (aizmigu), nopīt (nopinu) (I) – pagātnes formas.

Izmisušas sievietes spontānā rīcība.

Спонтанное действие отчаявшейся женщины.

Sasirgušajai meitiņai devām dzert pienu.

Мы дали молоко заболевшей дочери.

Mazās māsas jau **aizmigušas**.

Маленькие сестры уже заснули.

Nopinušas vainagus, meitas lika tos galvā.

Сплетя венки, девушки надевали их на голову.

4) Darāmās kārtas pagātnes **vīriešu dzimtes divdabjiem** pirms vairuma vienskaitļa un daudzskaitļa locījumu galotņu pazīme (formveidošanas piedēklis) **-usi-** tāpat ir kļuvusi par **-uš-**.

trīt (trinu), nocirpt (nocirpu), pielipt (pielipu), nošaut (nošāvu), izlemt (izlēmu), izslāpt (izslāpu), mirt (miru) (I), nodzīvot (nodzīvoju) (II), izmēģināt (izmēģināju), izdarīt (izdarīju) (III) – pagātnes formas.

Uztrinuši nažus, miesnieki sāka dalīt cūkas liemeni.

Наточив ножи, мясники стали разделывать тушу свиньи.

Nocirpuši vilnu, aitkopji palaida aitas ganībās.

Состригши шерсть, овцеводы отпустили на пастбище.

Pielipušus gružus pirms sienas krāsošanas notīra.

Наилпший сор перед покраской стены удаляют.

Alni **nošāvušam** medniekam tiek labākie gaļas gabali.

Охотнику, застрелившему лося, – лучшие куски мяса.

Neesam vēl **izlēmuši**, kur vasarā ceļosim.

Мы еще не решили, куда поехать летом.

Izslāpušajiem ceļotājiem ūdeni atnesa lauku māju saimniece.

Хозяйка сельского дома принесла воды мучимым жаздой путешественникам.

Mirušo piemiņas diena.

День поминовения усопших.

Zviedrijā mūžu **nodzīvojušais** latviešu dzejnieks vecumdienas pavadīja Latvijā.

Проживший всю жизнь в Швеции латышский поэт свою старость провел в Латвии.

Izmēģinājuši vairākas metodes, zinātnieki tomēr palika pie pirmās.

Перепробовав несколько методов, ученые, однако, остановились на первом.

Pārkāpumus **izdarījušiem** šoferiem atņem braukšanas tiesības.

Совершивших нарушение водителей лишают прав управления транспортным средством.

5) Vienīgi **vīriešu** dzimtes divdabis ar nenoteikto galotni **vienskaitļa nominatīvā** beidzas ar **-is**.

uztīt (uztrinu), apcirt (apcirpu), izlemt (izlēmu) (I), sameklēt (sameklēju) (II), izmēģināt (izmēģināju), izdarīt (izdarīju) (III) – pagātnes formas.

Uztrinis nazi, iebāza to makstī.

Наточив нож, он сунул его в ножны.

Pirmajā septembrī zēns ieradās skolā, **apcirkis** matus uz nullīti.

Первого сентября мальчик пришел в школу остриженным под ноль.

Izlemis stāties Latvijas Universitātē, dēls cītīgi apmeklēja sagatavošanas kursus.

Решив поступить в Латвийский университет, сын усердно посещал подготовительные курсы.

Viņas vīrs vēl neesot **sameklējis** jaunu darbu.

Ее муж кажется, еще не нашел новую работу.

Vai esi **izmēģinājis** jauno fotoaparātu?

Ты опробовал новый фотоаппарат?

Atbildiet, kurš to ir **izdarījis**!

Ответьте, кто это сделал!

6) **Pirmās konjugācijas** verbiem **ar** saknes beigu līdžskani **k** un **g** ir īpatnības pagātnes darāmās kārtas divdabju veidošanā.

Pirms -usi- un **-uš-** ir līdžskaņi **k** un **g**, taču **pirms -is k** un **g** mijas ar **c** un **dz**.

izaugt (izaugu), nopirkt (nopirku), apnikt (apniku), uzplaukt (uzplauku) (III) – pagātnes formas.

Meita **izaugusi** liela.

Дочь повзрослела.

Meitas **izaugušas** lielas.

Дочери повзрослели.

Dēli **izauguši** lieli.

Сыновья повзрослели.

Dēls **izaudzis** liels.

Сын повзрослел.

Kaimiņiene **nopirkusi** jaunu veļas mašīnu.

Соседка купила новую стиральную машину.

Nopirkušas biļetes, draudzenes iegāja kinoteātrī.

Купив билеты, подруги пошли в кино.

Zviedri **izpirkuši** Latvijas mežus.

Шведы скупили латвийские леса.

Dēls **nopircis** lietotu auto.

Сын купил подержанную машину.

Tā latviešu gramatika man jau ir **apnikusi**.

Эта латышская грамматика мне уже надоела.

Viņai **apnikušas** visas vecās kleitas.

Ей надоели все старые платья.

TV ziņu raidījumi visiem ir **apnikuši**.

Новостные программы ТВ всем уже надоели.

Man arī viss ir **apnicis**.

Мне тоже все надоело.

Dārzā **uzplaukusi** pirmā sniegpulkstenīte.

В саду расцвел первый подснежник.

Vai ievas jau **saplaukušas**?

Черемуха уже зацвела?

Ceriņi jau ir **saplaukuši**.

Сирень уже зацвела.

Ielas malas ceriņš ir **saplaucis**.

На обочине улицы сирень уже зацвела.

7) Šis pats likums attiecas **arī** uz pirmās konjugācijas **4. grupas** vārdiem, kuru **pagātnes pamatformā** ir līdzskaņi **c** un **dz**.

pārbraukt (pārbraucu), pabeigt (pabeidzu) (I) – pagātnes formas.

Vai mūsu studente no galvaspilsētas jau **pārbraukusi**?

Наша студентка уже вернулась из столицы?

Pārbraukušas no gadatirgus, sievas pārcilāja nopirktās mantas.

Вернувшись с ярмарки, женщины перебирали купленные вещи.

Vai viesi jau **atbraukuši**?

Гости уже приехали?

Atbraucis no Rīgas, dēls students vispirms kārtīgi paēda.

Приехав из Риги, сын-студент первым делом основательно поел.

Pabeigusi skolu, meita iestājās universitātē.

Закончив школу, дочь поступила в университет.

Pabeigušas ravēt dārzu, sievas gāja taisīt pusdienas.

Закончив полоть сад, женщины отправились готовить обед.

Beiguši ēst, vīri uzsmēķēja.

Закончив есть, мужчины закурили.

Beidzis bakalaura studijas, dēls uzreiz iestājās maģistrantūrā.

Завершив учебу на бакалавра, сын сразу же поступил в магистратуру.

Arī uz vienīgo 1. grupas vārdu **nākt**, kuram pagātnes pamatformā ir c.

ienākt (ienācu) (I) – pagātnes forma.

Ienākusi istabā, apsēdās pie galda.

Зашедши в комнату, она уселась за стол.

Ienākušas dārzā, meitenes priecājās par skaistajām puķēm.

Зашедши в сад, девушки любовались красивыми цветами.

Pārnākuši no meža darbiem, vīri pārgēriba sausas drēbes.

Вернувшись с лесных работ, мужчины переоделись в сухую одежду.

Pārnācis no armijas, mans skolasbiedrs nodevās dzeršanai.

Вернувшись из армии, мой одноклассник пристрастился к выпивке.

8) **I konjugācijas** verbiem **ar e, ē** saknē **šauris e, ē** ir tikai vīriešu dzimtes divdabjiem **pirms -is**.

Visās pārējās divdabju formās ir **platais e, ē**; (pagātnes **pmatformā** ir **šauris e, ē**).

atmest (atmetu), izēst (izēdu), noslēpt (noslēpu), nolemt, (nolēmu), noķert (noķēru) (I) – pagātnes formas.

Kaimiņiene **atmetusi** smēķēšanu.

Соседка бросила курить.

Abas kaimiņienes **atmetušas** smēķēšanu.

Обе соседки бросили курить.

Kas tie par cūkām, kas te **izmetuši** savus atkritumus!

Что это за свиньи, которые разбросали здесь свой мусор?

Vīrs joprojām diemžēl nav **atmetis** smēķēšanu.

Муж до сих пор, к сожалению, не бросил курить.

Cūka **izēdusi** sili tukšu.

Свинья съела корыто еды подчистую.

Māsas **noslēpušas** savas dienasgrāmatas.

Сестры спрятали свои дневники.

Ko esat **nolēmuši** turpmāk darīt?

Что вы решили делать дальше?

Skolasbiedrs **noķēris** Daugavā lielu samu.

Одноклассник поймал большого сома в Даугаве.

Divdabji ar **-ts, -ta**

43. Ciešamās kārtas pagātnes divdabjus veido **no nenoteiksmes** pamatformas, **atmetot tiešo** darbības vārdu nenoteiksmes galotni **-t(<ti)** un tās **vietā** liekot **pazīmi (formveidošanas piedēkli) -t-**. Divdabjiem ir vīriešu un sieviešu dzimtes galotnes, tos loka kā īpašības vārdus, tiem ir noteiktā un nenoteiktā galotne. Kopā ar palīgverbiem *būt* un *tikt* šo divdabju abu dzimšu vienskaitļa un daudzskaitļa nominatīva formas veido ciešamās kārtas formas.

1) liet, pīt, tīt, sacirst, dzīt, apzagt, pierast, klāt, lauzt (I), zīmēt (II), pārbaudīt, nodziedāt (III).

Izlietu ūdeni nesasmelt.

Пролитую воду не соберешь.

Pīti grozi.

Плетеные корзины.

Pa lidmašīnas logu redzami **izcirstie** Latvijas meži.

В иллюминаторе самолета видны вырубленные латвийские леса.

Govis ir **sadzītas** kūtī.

Коровы согнаны в хлев.

Kaimiņš vakarnakt **apzags**.

Соседа вчера ночью обокрали.

Pierasta lieta.

Привычное дело.

Galds ir **klāts**, lūdzu, nāciet, mīļie ciemiņi!

Стол накрыт, пожалуйста, подходите, гости дорогие!

Lauztu kāju ieģipsē.

На сломанную ногу накладывают гипс.

Kas tur **uzzīmēts**?

Что там нарисовано?

Pārbaudīts paņēmiens.

Проверенный прием.

Pēc pēdējās **nodziedātās** dziesmas sekoja ilgi aplausi.

После последней исполненной песни раздалась долгие аплодисменты.

2) Dažiem verbiem (kas nosauc ilgstošu darbību) ir arī īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes, kas gan neesot īpaši ieteicams.

pirkt (I).

Šis ir pērnā gada **pirktākais** ieraksts.

Это самая покупаемая запись прошлого года.

3) **Pirmās konjugācijas** verbiem **ar e, ē** saknē ir **plats e, ē visās** ciešamās kārtas pagātnes divdabju **formās, nenoteiksmē** ir **šaurš e, ē**.

Plats e, ē ir arī **otrās un trešās konjugācijas** verbiem (arī tiem, kuriem **pirms** nenoteiksmes galotnes **-t(<ti)** ir **šaurš e, ē**).

mest, ņemt, aplenkt, savērpēt, notēst (I), uzzīmēt (II), izturēt (III)

Mesta bumba (volejbolā).

Брошенный мяч (в волейболе)

Pēc ilgām kaujām pilsēta beidzot tika **ieņemta**.

После долгих сражений город был окончательно взят.

Cietoksnis ir **aplenkts** no visām pusēm.

Крепость окружена со всех сторон.

Visa dzija ir **savērpta**.

Вся шерсть спряденна.

Baļķi guļ, balti **notēsti**.

Бревна лежат обтесанные добела.

Kas te ir **uzzīmēts**?

Что здесь нарисовано?

Sešus gadus ozola mucās **izturēts** konjaks.

Шесть лет в дубовых бочках выдержанный коньяк.

Daļēji lokāmie divdabji ar **-dams, -dama**

44. Daļēji lokāmos divdabjus veido **no nenoteiksmes** pamatformas, **atmetot** nenoteiksmes galotni **-t/-ties**, to pazīme (formveidošanas piedēklis) ir **-dam-**. Tie ir vīriešu un sieviešu dzimtē, tiem parasti ir tikai vienskaitļa nominatīva un daudzskaitļa nominatīva forma (mūsdienās – reti – arī datīva formas, bet 19. gs. valodā arī citu locījumu formas). Nav noteikto galotņu.

1) liet, vilkt, sakrāt, kāpt, rūgt, reibt (I), strādāt (II), darināt, adīt (III).

Liedama krūzē kafiju, nolēja galdu.

Наливая в кружку кофе, пролила на стол.

Mežcirtējs ienāca pagalmā, **vilkdams** sev līdzīgu resnu, nokaltušu ozola zaru.

Лесоруб вошел во двор, таща за собой толстую засохшую дубовую ветвь.

Krādams naudu mācībām, students strādāja divos darbos.

Накапливая деньги на обучение, студент работал на двух работах.

Kāpdami kokā, zēni saplēsa bikses.

Взбираясь на дерево, мальчики порвали штаны.

Jāņogu vīns **rūgdams** puto.

Вино из красной смородины при брожении пенится.

Dzēra kausu pēc kausa, arvien vairāk **noreibdams**.

Он пил кубок за кубком, все больше и больше пьянея.

Pelnīja naudu ģimenei, **strādādams** vairākās darba vietās.

Зарабатывая деньги для семьи, работал на нескольких рабочих местах.

Garus ziemas vakarus aizvadīja, **darinādama** visādus nieciņus.

Долгие зимние вечера она проводила, мастерица всякие безделушки.

Adīdama zeķes, cer kaut ko piepelnīt pie skolotājas algas.

Вязя носки, она надеется кое-что подзаработать дополнительно к зарплате учительницы.

2) Divdabjiem **ar** saknes beigu līdzskani pirms **-dam-** s ir s (izrunā gan kā **z**).

post (pošu, posu), kust (kūstu, kusu) (I).

Posdamas bērņus uz skolu, mātes neaizmirst tīrus kabatlakatiņus.

Собирая детей в школу, матери не забывают про чистые носовые платки.

Nokusdams sniegs atklāj piedrazotas ceļmalas.

Тающий снег обнажает замусоренные обочины дорог.

3) Divdabjiem **ar** saknes beigu līdzskani **z** pirms -dam- ir tas pats **z**.

griezt (griežu, griezu), lūzt (lūstu, lūzu) (I).

Griezdams maizi, bērņs sagrieza vaskadrānu.

Нарезая хлеб, ребенок порезал клеенку.

Liels zars, vētrā **lūzdams**, uzkrita uz automašīnas.

Большая ветка, ломаясь во время бури, упала на машину.

4) Saknes beigu līdzskaņi **t** un **d** pirms -dam- **mijas ar z**.

sist (situ, situ), cirst (cērtu, cirtu), just (jūtu, jutu), ciest (ciešu, cietu) (I).

Sizdams naglu, sāpīgi uzsita pa īkšķi.

Вбивая гвоздь, он больно ударил по большому пальцу.

Cirzdams malku, iecirta kājā.

Рубя дрова, он рассек ногу.

Juzdami prieku, bērņi sit plaukstīņas.

Чувствуя радость, дети хлопают в ладошки.

Sāpes **ciezdama**, slimniece vaidēja spilvenā.

Страдая от боли, больная стонала в подушку.

rast (rodu, radu), brist (brienu, bridu), paust (paužu, paudu), plūst (plūstu, plūdu) (I).

Nerazdams citu risinājumu, kredītņēmējs aizbrauca peļņā uz Angliju.

Не найдя другого решения, взявший кредит уехал зарабатывать деньги в Англию.

Brizdamas pa peļķēm, meitenes saslavināja kurpītes.

Шлепа по лужам, девочки промочили туфельки.

Pauzdama neapmierinātību, skolotāja runāja skaļi un dusmīgi.

Выражая неудовольствие, учительница заговорила громко и сердито.

Plūzdams pāri akmeņiem, strautiņš čalo.

Ручеек журчит, струясь по камням.

5) **Pirms -dam- ir plats e, ē (nenoteiksmes pamatformā ir šaurs e, ē).**

nest, ēst, mest, dvest, blenzt (I), zīmēt (II), turēt (III).

Mazs zēns, **nesdams** somā stikla pudeli, sadauzīja to pret pakāpienu.

Неся в сумке стеклянную бутылку, маленький мальчик разбил ее о ступеньку.

Ēzdams karstu putru, applaucēja mēli.

Кушая горячую кашу, он обжёг язык.

Nomezdams kvēlojošu cigaretīti, tūrists izraisīja meža ugunsgrēku.

Выбросив тлеющую сигарету, турист устроил лесной пожар.

Izdvesdams pēdējo vaidu, vecais vīrs nomira.

Издав последний стон, старик умер.

Vakarus jauniete pavadīja, truli **blenzdama** televizorā.

Вечера девица проводила, тупо пялясь на экран телевизора.

Māksliniece slavu guva, **zīmēdama** ilustrācijas bērnu grāmatām.

Художница приобрела известность, рисуя иллюстрации для детских книг.

Kareivis izsauca kara saukļus, augstu **turēdams** izslietu šķēpu.

Воин выкрикивал боевые кличи, высоко держа поднятое копьё.

Vēlējuma izteiksme

45. No **nenoteiksmes** veido arī **vēlējuma izteiksmes** formu, tās pazīme (formveidošanas piedēklis) ir **-tu**.

1) palaist, salt (I), darīt (III).

Kaut skolotāja **palaistu** mūs ātrāk uz mājām!

Хоть бы учительница скорее отпустила нас домой.

Kaut mēs te **nenosaltu**!

Как бы мы здесь не замерзли.

Ko mēs bez tevis **darītu**?

Что бы мы делали без тебя?

2) **I konjugācijas** vārdiem **ar e, ē** saknē ir **plats e, ē** šajā formā (nenoteiksmē ir šaurs e, ē.) Tāpat **II un III konjugācijas** vārdiem **ar vārddarināšanas piedēkli -ē-** (nenoteiksmē ir šaurs e, ē).

mest, nest, spēt (I), zīmēt (II), derēt (III).

Kaut tu **atmestu** smēķēšanu!

Хоть бы ты бросил курить!

Būtu labi, ja tēvs no veikala **atnestu** šokolādi.

Было бы хорошо, если бы отец принес шоколад из магазина.

Kaut es **spētu** tev palīdzēt!

Хоть бы я смог помочь тебе!

Ko tu, bērns, vislabprātāk mums **uzzīmētu**?

Что бы ты, дитя, охотнее всего для нас наристовал/нарисовала?

Ir lietas, ko vēl **derētu** uzlabot.

Есть вещи, которые еще следовало бы улучшить.

3) Atgriezeniskā forma ar sintētisku **-tos**⁸.

Kaut mēs drīzāk **sastaptos**!

Хоть бы мы скорее встретились!

⁸ Iepazīstieties ar 47. punktu!

Darbības nosaukums ar **-šana**

46. No **nenoteiksmes** darina darbības nosaukumu ar izskaņu -šana.

1) skriet, jāt, šaut (I), darīt (III).

Skriešana, jāšana un šaušana ir sporta veidi.

Бег, верховая езда и стрельба – это виды спорта.

Tā nav mana **darīšana**.

Это не мое дело.

2) Pirms izskaņas -šana ir **šaurš e, ē**.

lēkt (I), zīmēt, meklēt (II)

Augstlēkšana.

Прыжок в высоту.

Agrāko **zīmēšanu** tagad sauc par vizuālo mākslu.

То, что раньше называлось «рисование», теперь называют визуальным искусством.

Atnāca pacients, un ārsts sāka viņa **izmeklēšanu**.

Пришел пациент, и врач начал его обследование.

3) Pirms izskaņas -šana **zūd** I konjugācijas verbu saknes beigu līdzskaņi **s, t, d un z**.

nest (nesu), prast (pratu), ēst (ēdu), lauzt (lauzu) – pagātnes formas (I).

Akmeņu vākšana, **nešana** un mešana traktora piekabē ilga visu pēcpusdienu.

Собирание камней, их таскание и кидание в прицеп трактора длились все послеобеденное время.

Valodu **prašana** pasaulē noder.

Владение языками пригодно в мире.

Atnācām no lauka, nomazgājām rokas, atvilkām elpu, un drīz jau klāt bija arī **ēšana**.

Мы пришли с поля, вымыли руки, перевели дыхание и приступили к еде.

Ja puses nespēj vienoties, var sekot arī līguma **laušana**.

Если стороны не могут прийти к согласию, тогда может последовать и расторжение договора.

Atgriezenisko verbu formas

47. **Atgriezenisko verbu** formas veido **ar** atgriezenisko morfēmu **-as**⁹ verba formas galā.

1) Tīra morfēma **-as** ir tagadnes **viņš, viņa, viņi, viņas** formās:

cept, cepties, krist, kristies (I), vainot, savainoties (II), stāvēt, aizstāvēties (III).

Māte **cep** pīrāgus.

Мать печет пироги.

Rudenī kokiem **krīt** lapas.

Осенью с деревьев падают листья.

Studenti savā nesekmībā **vaino** pasniedzējus.

Студенты в своей неуспеваемости винят преподавателей.

Sargpostenī **stāv** kareivis ar šauteni.

На сторожевом посту стоит солдат с ружьем.

Pīrāgi **cepas** krāsni.

Пироги пекутся в печи.

Mājokļu cenas **krītas**.

Цены на жилье падают.

Dzērājs krīt un smagi **savainojas**.

Пьяница падает и серьезно ранится.

Kāds policists viens pats **aizstāvas** pret protestētāju baru.

Какой-то полицейский совсем один защищается от толпы протестующих.

2) Sintētisks **-ās** ietver vai nu **trešās konjugācijas** tagadnes pazīmi (piedēkli) **-a-** un morfēmu **-as**,

vārīt, vārīties, zvanīt, iezvanīties, aprušināt, rušināties (III).

Saimniece **vāra** zupu.

Хозяйка варит суп.

Zupa **vārās**.

Суп варится.

⁹ Šo apgalvojumu pamatojumu ar piemēriem skatīt arī *Magazin, herausgegeben von der Lettisch-Literarischen Gesellschaft, Neuntes Bandes erstes Stück*, Mītau, gedruckt bei J. F. Stessenhagen und Sohn, 1847, *Beitrag zur Lehre vom Medium der lettischen Sprache*, Von G. H. Baar. Tiesa, J. Endzelīns, atsaucoties arī uz Augusta Bīlensteina *Die Lettische Sprache nach ihren Lauten und Formen* §. 426., teic, ka abi "tik lieliski alojušies", skatīt *Darbu izlase, I sējums, Par latviešu valodas refleksīvām formām* [1901 RKr. XIII 13–22], 189. lpp.. J. Endzelīna rakstā minēts, ka Juris (Georgs Heinrihs) Bārs neesot bijis latvietis, taču Bārs tik tiešām ir bijis pirmais latviešu tautības valodnieks. Morfēmā **-as** var saskatīt personas vietniekvārdu aš (lt)/es (lv), tupretī **-s** viens pats latviešu valodā jau saistāms ar verbu nākotnes formām, proti **-s<-si**, kā arī ar nomenu daudzskaitļa un daļas **-s** un vienskaitļa nominatīva **-s**.

Zvana telefons.

Звонит телефон.

Kalpone **aprušina** dārzenus.

Служанка окучивает овощи.

Telefons **iezvanās** un apklust.

Телефон начинает звонить и сразу замолкает.

Vistas **rušinās** pa smilšu čupu.

Куры роются в куче песка.

3) vai arī visu konjugāciju **pagātnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -a-** un morfēmu **-as**, cept (I), zīmēt (II), mēģināt (III), dziedāt (III).

Pīrāgus **cepa** māte ar bērniem.

Мать с ребенком пекла пирожки.

Bērns kādu brīdi **pazīmēja**.

Ребенок какое-то время рисовал.

Viņš **mēģināja** vēlreiz.

Он попробовал еще раз.

Putni **dziedāja** visu rītu.

Птицы пели все утро.

Pīrāgi **cepās** divdesmit minūtes.

Пироги пеклись 20 минут.

Harijs pie Herberta kārtīgi **izzīmējās** ar krāsainām pildspalvām.

Гарри у Герберта долго и увлеченно рисовал цветными ручками.

Viņš **izmēģinājās** visādi, taču bez sekmēm.

Он перепробовал все, но безуспешно.

Blakus **iedziedājās** kāds putns.

Рядом запела какая-то птица.

4) Tiešā verba **es** formas personas galotne ir **-u**, atgriezeniskā verba es forma beidzas ar sintētisku **-os**:

skriet, ieskrieties (I), zīmēt, izzīmēties (II), darīt, izdarīties, klausīt, klausīties (III).

Skrienu sestdienu rītos.

По субботам с утра бегая.

Skrēju veselu stundu.

Бегал целый час.

Skriešu Rīgas maratonā.

Буду бежать Рижский марафон.

Zīmēju kopā ar mazo meitu.

Рисую вместе с маленькой дочкой.

Daru, kā pašam patīk, nevienu **neklausu**.

Делаю, что самому нравится, – никого не слушаю.

Ieskrienos un lecu pāri grāvim.

Разбегаюсь и перепрыгиваю через ров.

Ieskrējos un lēcu pāri grāvim.

Я пробежался и прыгнул через канаву.

Ieskriešos, lēkšu un tikšu pāri grāvim.

Разбежусь, прыгну и переберусь через канаву.

Vakar nu gan **izzīmējos** tā, ka pat apnīka.

Вчера так много я занимался/занималась рисованием, что даже надоело.

Visi saka, ka es **izdaros** pēc savas patīkšanas un nevienā **neklausos**.

Все говорят, что я все делаю по своему хотению и никого не слушаю.

5) Tiešā verba **tu** formas personas galotne ir **-i**, atgriezeniskā verba tu forma beidzas ar sintētisku **-ies**:

prast, prasties, nopirkt, iepirkties, kaut, kauties, pazīt, iepazīties (I), vingrināt, vingrināties (III).

Ko vēl tu **proti**?

Что еще ты умеешь?

Vai kefiru arī **nopirki**?

Кефир тоже купил/купила?

Kad **kausi** cūku, kaimiņ?

Когда будешь резать свинью, сосед?

Vai tu viņu **pazini**?

Ты знал его/ее?

Pēc ilgas sēdēšanas **izvingrini** muguru!

После долгого сидения расшевели спину!

Proties, dēls, noņem cepuri!

Будь понятлив, сынок иними шляпу!

Nu, vai labi **iepirkies**?

Ну, хорошо закупился/закупилась?

Apsoli, ka šovakar dejās nedzersi un **nekausies**!

Обещай, что сегодня вечером на танцах не будешь пить и драться.

Kur tu ar viņu **iepozniesies**?

Где ты с ним/с ней познакомился?

Cik daudz tu mājās pie klavierēm **vingrinies**?

Сколько ты дома упряжнешся на фортепиано?

6) **tu** formā sintētisks **-ies** arī tajos gadījumos, kad tiešajam darbības vārdam tu formā personas galotnes nav.

jāt, izjāties, smiet, iesmieties, kāpt, piekāpties, palaist, palaisties (I).

Jāj pa priekšu!

Поезжай (на лошади) вперед!

Nesmej neko!

Не смейся!

Nekāp man uz kājas!

Не наступай мне на ноги!

Palaid mani garām, lūdzu!

Пропусти меня, пожалуйста!

Izjājies pa parku un tad aizved zirgu atpakaļ uz staļļiem!

Покатайся по парку и потом отведи лошадь обратно в конюшню!

Ko tu tik smieklīgu lasi, ka ik pa brīdim **iesmeļies**?

Что ты такое смешное читаешь, что то и дело смеешься?

Esi stiprs, **nepiekāpies** viņu prasībām!

Будь сильным, не уступай их требованиям!

Tikai **nepalaidies** slinkumā!

Только не поддавайся лени!

Otrās konjugācijas vārdiem aiz patskaņu saistītājlīdzskaņa -j.

tērēt, tērēties, pažēlot, pažēloties (II)

Neiztērē visu naudu!

Не растрать все деньги!

Kāpēc tu tik ļoti **tērējies** ar vecāku naudu?

Почему ты так много тратишь родительских денег?

Pažēlo mani!
Пожалей меня!

Kāpēc tu vienmēr **žēlojies** par slikto valdību?
Почему ты все время жалуешься на плохое правительство?

8) **Nākotnes viņš, viņa, viņi, viņas** formās atgriezenisko personas galotni veido pilnā nākotnes pazīme (piedēklis) **-si-** (nevis strupā **-s**) un morfēma **-as**, kopā sintētiski tas ir **-sies**.

prast, prasties (I), zvanīt, zvanīties (III).

Ceru, ka dēls **pratīs** viesos uzvesties.
Надеюсь, сын сумеет себя вести в гостях.
Vai brālis teica, ka rīt **zvanīs** atkal?
Брат сказал, что завтра позвонит снова?

Ceru, ka kaimiņš **pratīsies** un parādu atdos.
Надеюсь, что сосед будет понятливым и вернет долг.
Ceru, ka tas muļķis katru vakaru vairs **nezvanīsies**.
Надеюсь, что этот дурак больше не будет названивать каждый вечер.

9) Atgriezeniskajās **mēs** un **jūs** formās aiz personu galotnēm seko **-ies**¹⁰.

kaut, kauties, skriet, ieskrieties (I).

Šosvētdien **kaujam** cūku.
В это воскресенье зарежем свинью.

Savā starpā mēs, ciema puīši, **nekaujamies**.
Между собой мы, парни одной деревни, не деремся.

Uz Mārtiņiem **kausim** zosi.
На день Мартыня зарежем гуся.

Diezgan, **nekausimies** vairāk!
Довольно, не будем драться больше.

Skrieniet ātri prom!
Бегите быстро отсюда!

Pirms lēciena **ieskrienieties**!
Перед прыжком возьмите разбег!

Vai jūs **skrējāt** Rīgas maratonā?
Вы бежали Рижский марафон?

Labi **ieskrējāties**?
Вы взяли хороший разбег?

¹⁰ Vai tas būtu tā no tiem laikiem, kad mēs formas personas galotne bija **-ame** (**-ame** + **-as** = **-ameas**>**-amies**) un jūs formas personas galotne bija **-ate**? J. Bāram ir cits viedoklis šajā jautājumā. Skat. iepriekšējo vēri!

Atgriezenisko divdabju formas

Atgriezeniskie nelokāmie divdabji ar **-oties, -šoties, -amies, -āmies**

48. Tiešās nelokāmo divdabju formas ir ar -ot, -šot,-am, -ām, bet atgriezeniskās nelokāmo divdabju formas ir ar -oties, -šoties, -amies un -āmies.

rāties (I), sauļoties (II), baidīties, klausīties, gorīties, atcerēties (III).

Atceroties studiju gadus, uzreiz nāk prātā daudzās meitenes fakultātē.

Вспоминая годы учебы, мне на ум сразу приходят многочисленные девушки с факультета.

Indiāņi **nebaidoties** no augstuma.

Индейцы вроде бы не боятся высоты.

Tēvs teica, ka raidījumu „Krustpunktā” vairs **neklausīšoties**.

Отец сказал, что программу «Перекресток» больше не будет слушать.

Braukšot un Spāniju un **sauļošoties** vēl arī septembrī.

Собирается/собираются поехать в Испанию и загорать еще и в сентябре.

Atkal kaimiņi dzirdami **rājamies**.

Опять соседи слышны ругаясь.

Arī garais Jānis redzams **gorāmies** uz deju grīdas.

Длинный Янис тоже виден вихляя на танцполе.

Atgriezeniskie daļējie lokāmie divdabji ar **-damies, -damās**

49. Atgriezeniskajiem daļēji lokāmiem divdabjiem ar -dam- ir atšķirīgas galotnes vīriešu un sieviešu dzimtē, toties vienādas vienskaitlī un daudzskaitlī.

brīnīties (III), gāzelēties, grīļoties, kautrēties (II), nopūsties (I), priecāties, žāvāties (II).

Zēns, **brīnīdamies** par cirkus mākslinieku trikiem, iepleta acis.

Мальчик, удивляясь трюкам циркачей, вытаращил глаза.

Restorāna viesis **grīļodamies** piegāja un apsēdās pie bāra letes.

Гость ресторана, шатаясь подошел у стойки бара.

Kaķene **žāvādamās** izstaiņājās.

Кошка зевая потянулась.

Meitene **kautrēdamās** piesarka.

Девушка стыдливо покраснела.

Vīrs **nopūzdamies** atkal ķērās pie cirvjiem.

Мужчина вздыхая вновь взялся за топор.

Vīri **nopūzdamies** atkal ķērās pie cirvjiem.

Мужчины вздыхая вновь взяли за топоры.

Tētis **priecādamies** par bērnu sekmēm, plānoja vasaras brīvlaika finanses.

Отец, радуясь успехам детей, планировал финансы летних каникул.

Vecāki **priecādamies** par bērnu sekmēm, plānoja vasaras brīvlaika finanses.

Родители, радуясь успехам детей, планировали финансы летних каникул.

Pīle iet **gāzelēdamās**.

Утка идёт перекачиваясь.

Pīles iet **gāzelēdamās**.

Утки идут перекачиваясь.

Skolotāja **šausminādamās** runāja par mūsdienu jauniešiem.

Учительница ужасаясь говорила о современной молодежи.

Skolotājas **šausminādamās** runāja par mūsdienu jauniešiem.

Учительницы ужасаясь говорили о современной молодежи.

Atgriezeniskie divdabji ar **-ies, -usies**

50. Atgriezeniskie darāmas kārtas pagātnes divdabji lokāmi vīriešu un sieviešu dzimtē, kā vienskaitlī tā daudzskaitlī. Tiem ir vairākas locījumu formas, tomēr ne visas. Ir tās formas, kurās tiešie darāmās kārtas pagātnes divdabji beidzas ar **-is, -i, -a, -as, -u** un **-us**, proti, nominatīvs, ģenitīvs un akuzatīvs (vsk. arī instrumentālis), jo tiem var pievienot atgriezenisko morfēmu **-as**. Nav datīva un lokatīva formu.

beigties (I), iemīlēties, apmaldīties, izgulēties (III), nomazgāties (II), aizdegties (I), izmīcīties (III), saskrieties, tikties (I), izbraukāties (II), atgūties (I), noklausīties (III)

Dēls **beidzis** Rīgas tehnisko universitāti. Pirmais studiju gads ir **beidzies**. (v. dz. vsk. n.)

Сын окончил технический университет. Первый учебный год закончился.

Māksliniece visu mūžu **mīlējusi** un **gleznojusi** Latvijas dabu. Meitene **iemīlējusies** izskatīgā kinoaktierī. (s. dz. vsk. n.)

Художница всю жизнь любила и рисовала латвийскую природу. Девушка влюбилась в привлекательного киноактера.

Pārdevējai nebija nevienas **neizplaukušas** rozes. **Apmaldījušās** meitenes vecāki uz mežu izsauca glābējus. (s. dz. vsk. ģ.)

У продавщицы не было ни одной нераспустившейся розы. Родители заблудившейся девочки в лес вызвали спасателей.

Roku **nogulējuša** jaunieša radi prasīja, kur tad ir viņa līgava. **Izgulējušās** bērna skatiens bija pavisam možs. (v. dz. vsk. ģ.)

Родственники отлежавшего руку юноши спрашивали, где теперь его невеста. Взгляд выпавшего ребенка был совсем бодрым.

Atceros lauku vecomammu baļļā vilnu **mazgājušu**. Redzu sievu slapjiem matiem **nomazgājušos** nākam no pirts. (s. dz. vsk. a.)

Помню деревенскую бабушку моющую в кадке шерсть. Вижу жену с мокрыми волосами умывшись приходя из бани.

Vectēvs zināja stāstīt stali **degušu**. Ugunsdzēsēji dzēš **aizdegušos** šķūni. (v. dz. vsk. a.)

Дедушка рассказал о горевшей конюшне. Пожарные тушат загоревшийся сарай.

Senāk mālus **mīcījuši** zirgi. Nu gan būsīm **izmīcījušies** pa pilno tramvaju! (v. dz. dsk. n.)

Раньше глину переминали лошади. Ну, теперь мы будем вдоволь натолкавшись в переполненном трамвае!

Raganas uz slotas kātiem **skrējušas** pa gaisu. Krustojumā **saskrējušās** divas vieglās automašīnas. (s. dz. dsk. n.)

Ведьмы на помеле летели по воздуху. На перекрестке столкнулись две автомашины.

Nokritušu ābolu sāni nedaudz iepūst. Ilgi **netikušos** draugu skaļā apsveicināšanās. (v. dz. dsk. ģ.)

Бока опавших яблок слегка подгнивают. Громкий обмен приветствиями давно не встретившихся друзей.

Ārzesmes **izbraukājušu** ģimeņu palutinātie bērni. Krustu šķērsu pa pasauli **izbraukājušos** ģimeņu nerimstošais ceļotprieks. (s. dz. dsk. ģ.)

Побалованные дети исколесивших за границу семей. Неумная тяга к путешествиям по миру вдоль и поперек исколесившихся семей.

Spēkus **atguvušus**, basketbolistus atkal laida laukumā. Trenerim bija grūti vērot pēc zaudējuma vēl **neatguvušos** sportistus. (v. dz. dsk. a.)

Восстановивших силы basketболистов опять пустили на поле. Тренеру было трудно наблюдать за еще неоправившимся от поражения спортсменам.

Vecvecākus labi **klausījušas**, mazmeitas palaida uz kino. Puiši pavadīja uz kopmītnēm lekcijas **noklausījušās** studiju biedrenes. (s. dz. dsk. a.)

Дедушку с бабушкой хорошо слушавших внучек отпустили в кино. Парни проводили до общежития прослушавших лекции соучениц.

Atgriezeniskie darāmās kārtas tagadnes divdabji

51. Atgriezeniskos darāmās kārtas tagadnes divdabjus lieto ļoti reti, tomēr rakstu valodā tie ir gluži iederīgi. Kā vīriešu, tā sieviešu dzimtē tiem ir abu skaitļu akuzatīvs (arī vienskaitļa instrumentālis), daudzskaitļa nominatīvs, daudzskaitļa ģenitīvs un daudzskaitļa vokatīvs (kas sakrīt ar daudzskaitļa nominatīvu), kā arī tikai sieviešu dzimtē vienskaitļa ģenitīvs. Ir tās formas, kurās tiešie darāmās kārtas tagadnes divdabji beidzas ar **-u, -us, -i, -as** – tiem var pievienot atgriezenisko morfēmu **-as**.

mosties (I), maldīties (III), rotaļāties (II), pazemināties, solīties (III), sastapties (I), turpināties, uzdrošināties (III), žēloties (II).

Man patīk vērot **austošu** sauli. Ir jauki redzēt **mostošos** bērnu/sievieti. (v.dz. un s. dz. vsk. a.)

Мне нравится наблюдать за восходящим солнцем. Приятно видеть просыпающегося ребенка/просыпающуюся женщину.

Svarīgi laikus atmet **maldinošus** prātojumus. Tēvs ūjina mežā **maldošos** dēlus. (v.dz. dsk. a.)

Важно своевременно отбросить вводящие в заблуждение рассуждения. Отец кликает блуждающих по лесу сыновей.

Atceros klasesbiedrenes **ziedošas**. Māte sauc mājās pagalmā **rotaļājošās** meitas. (s. dz. dsk. a.)

Одноклассниц помню цветущих. Мать зовет домой играющих во дворе девочек.

Stundu kavēšana un bastošana ir uzvedības atzīmi **pazeminoši** apstākļi. **Pazeminošies** banku procenti iejūsmina kredītņēmējus. (v. dz. dsk. n.)

Опоздания и прогулы – это обстоятельства, понижающие оценку за поведение. Понижающиеся процентные ставки воодушевляют заемщиков.

Daudzsološas jaunās mākslinieces rīko gleznu izstādi. Pie altāra uz ceļiem nometušās mūžam Dievu mīlēt **sološās** jaunās mūķenes. (s. dz. dsk. n.)

Многообещающие молодые художницы устраивают выставку картин. У алтаря на коленях вечно Бога любить обещающие молодые монахини.

Ļoti interesanti ir vēl tikai **topošu** pilsētu projekti arhitektu birojos. **Sastapošos** draugu/draudzeņu sirsnīgie smaidi. (v. dz. un s. dz. dsk. ģ.)

Очень интересны проекты еще только создающихся городов. Сердечные улыбки встречающихся друзей/подруг.

Jāpaspēj iedomāties vēlēšanos **krītošas** zvaigznes laikā. **Turpinošās** tautsaimniecības krīzes laikā ļaudis brauc peļņā uz Rietumeiropu. (s. dz. vsk. ģ)

Нужно успеть загадать желание за время падающей звезды. Во время продолжающегося экономического кризиса люди едут зарабатывать в Западную Европу.

Visiem vajadzīgi **iedrošinoši** vārdi. Spēku jums, **uzdrošinošies** jaunieši! (v. dz. dsk. n.; v. dz. dsk. v.)

Всем нужны ободряющие слова. Силы вам, осмеливающиеся юноши!

Bija **iedrošinošas** atsauksmes, un jaunā dzejniece turpināja rakstīt dzejoļus. Ak jūs, mūžam **želojošās** tantiņas! (s. dz. dsk. n.; s. dz. dsk. v.)

Были подбадривающие отзывы, и молодая поэтесса продолжала писать стихи. О, вы, вечные ноющие тетушки!)

Atgriezeniskie lietvārdi ar -šanās

52. No atgriezeniskajiem lietvārdiem šai darbā aplūkoti tikai darbības nosaukumi ar izskaņu -šanās. Šie vārdi ir sieviešu dzimtē, tiem ir nominatīva, ģenitīva, akuzatīva (vienskaitlī arī instrumentāļa) locījumi. Ir tās formas, kurās tiešais darbības nosaukums ar izskaņu -šana beidzas ar **-a**, **-as**, un **-u**, jo tiem var pievienot atgriezenisko morfēmu **-as**. Nav datīva¹¹ un lokatīva formu.

šķiršanās, sagatavošanās, pāršanās, redzēšanās, satikšanās, aizraušanās, attaisnošanās.

Laulības **šķiršana**. **Šķiršanās** vienmēr ir sāpīga. (vsk. n.)

Развод. Развод – это всегда больно.

Priekšlasījuma **sagatavošanas** laiks ir diezgan ilgs. Pēc kārtīgas **sagatavošanās** priekšlasījums var sākties. (vsk. ģ.)

Время подготовки доклада довольно долгое. После тщательной подготовки доклад может начаться.

Bez bērnu **pēršanas** agrāk neiztika. Bez **pēršanās** pirtī neiztikt. (vsk. ģ.)

Без порки детей раньше не обходились. Без отхлестания веником в бане не обойтись.

Zari aprūtinā medījamā zvēra **saredzēšanu**. Uz **redzēšanos!** (vsk. a.)

Ветки усложняют обнаружение промыслового зверя. До свидания!

Nākamgad būs Saeimas **vēlēšanas**. Rudenī pie universitātes ēkas gaidāmas patīkamas **satikšanās**. (dsk. n.)

В следующем году будут выборы в Сейм. Осенью ожидаются приятные встречи у здания университета.

Pusaudzis atkal ir jaunu **aizraušanos** pārņemts. (dsk. ģ.)

Подросток опять охвачен новыми увлечениями.

Man negribas klausīties garas **attaisnošanās**. (dsk. a.)

Я не хочу слушать долгие оправдания.

¹¹ Nav iespējama forma: “līdz mūsu nākamai *tikšanās!” Tas liecina, ka mūsdienu latviešu valodas lietotāji neizjūt “pliku” -s kā atgriezenisko morfēmu.

Vingrinājumi

53. Vingrinājumi sastādīti atsevišķiem izklāsta punktiem. Katrā vingrinājumā ir paslēpta arī uzdevuma atbilde. Ieteicams aiz katra teikuma piemēra aizpildīt visas atbilžu ailes. Aizpildītās ailes sniedz labu pārskatu par aplūkoto gramatikas tematu.

54. I konjugācijas grupas vispārīgi.

Uzrakstīt tagadnes un pagātnes formas un I konjugācijas grupas numuru!

sākt, likt, vilkt, rakt, sastapt, spēt, plaut, kopt, stumt, malt, atlabt, nogurt.

tagadne pagātne Nr.

Šajā firmā **sāku** strādāt nesen. Ko lai es **iesāku** bez naudas un darba?

Kur lai **nolieku** šīs grāmatas? Vēstuli **uzliku** uz rakstāmgalda.

Velku ragaviņas ar malku. No meža **pārvilku** ragaviņas ar žagariem.

Izraku dīķi. Tagad **roku** grāvi.

Sastapu savu skolasbiedru. Skolasbiedrus bieži nemaz **nesastopu**.

Es vairs **nespēju** paiet.

Mauriņu **plauju** pa sestdienām.

Senāk vasarās **kopu** mazdārziņu. Tagad **kopju** istabas puķes.

Stumju ķerru ar puķu dēstiem.

Maļu kafiju ar senām kafijas dzirnaviņām. **Samalu** kafiju divām krūzēm.

Pamazām **atlabstu** pēc plaušu karsoņa.

Es ļoti **noguru** pēc kartupeļu talkas. Protams, **nogurstu** arī Rīgā pie datora.

В этой фирме я начал/начала работать недавно. Что же мне делать без денег и работы?

Куда мне положить эти книги? Я положил/положила письмо на письменный стол.

Ташу санки с дровами. Притащил/притащила из леса санки с хворостом.

Вырыл/вырыла пруд. Сейчас рою канаву.

Встретил/встретила своего соученика. Соучеников встречаю совсем не часто.

Я больше не могу идти.

Кошу газон по субботам.

Раньше летом ухаживал/ухаживала за маленьким садовым участком. Сейчас ухаживаю за комнатными цветами.

Толкаю тачку с цветочной рассадой.

Мелю кофе в старинной кофейной мельнице. Смолот/смолола кофе на две чашки.

Понемногу восстанавливаюсь после воспаления легких.

Я очень устал/устала после картофельной толоки. Конечно, устаю и в Риге за компьютером.

55. I konjugācijas verbi ar e, ē.

Kuros teikumos ir platais un kuros šaurais e, ē? Uzrakstīt gan tagadnes, gan pagātnes formu!

cept, nest, cirpt, vilkt, pirkt, mēgt, slēgt, slēpt, gvelzt, plēst.

platais e, ē

šaurais e, ē

tagadne

pagātne

Parasti kartupeļus **cepu** sviestā.

Es **nesu** jums tēju ar cepumiem – lūdzu!

Dzīvžogu **apcērpu** pirms Jāņiem.

Kuru loterijas biļeti lai **velku**?

Jaunas drēbes **pērku** reti.

Šad tad **mēdzu** uzpīpēt.

Šodien gana, **slēdzu** datoru ārā.

Dzērumā **gvelžu** stulbības par Latvijas politiķiem.

Es **uzcepu** gaļu ar kartupeļiem, lūdzu pusdienās!

Es jums **atnesu** labas ziņas.

Vakar **nosedzu** rozes ar egļu zariem.

Dāvanas **paslēpu** zem eglītes zariem.

Atvaino, ka dzērumā **sagvelzu** visādas muļķības.

Nejauši **saplēsu** skaistu vāzi.

Обычно жарю картофель на сливочном масле.

Я несу вам чай с печеньем – пожалуйста!

Живую изгородь подстригаю перед Яновым днем.

Какой бы лотерейный билет вытащить?

Новую одежду покупаю редко.

Время от времени курю.

На сегодня хватит, выключаю компьютер.

В пьяном виде болтаю глупости о латвийских политиках.

Я пожарил/пожарила мясо с картофелем, прошу обедать!

Я принес/принесла вам хорошие известия.

Вчера я укрыл/укрыла розы еловыми ветками.

Я спрятал/спрятала подарки под еловыми ветками.

Извини, что по пьянке наплел/наплела всяких глупостей.

Нечаянно разбил/разбила красивую вазу.

56. I konjugācijas verbi ar patskaņiem un divskaņiem pirms -t/-ties. Viņš, viņa, viņi, viņas forma tagadnē un pagātnē.

Uzrakstīt gan tagadnes, gan pagātnes formu!

vīt, mīt, līt, liet, siet, skriet, jāt, sēt, ļaut, pļaut, skūt, šūt, gūt

tagadne

pagātne

Māksliniece **vij** ziedu vītni kāzinieku mašīnai.

Senāk čigāni tirgos **mija** zirgus.

Mūsu pusē šobrīd **līst**.

Vakar pamatīgi **līja**.

Vai, **uzlēju** uz biksēm pienu!

Sieva **apsēja** priekšautu un sāka mazgāt traukus.

Atvaino, nav laika, es **skrienu**.

Vakar **izjāju** ar staļļa skaistāko zirgu.

Pagājušajā nedēļā kastītēs **sasēju** samtenes.

Tēvs **neļauj** meitai iet uz diskotēku.

Es **noplāvu** mauriņu.

Frizētavās bārdas **neskuj**.

Es **uzšuvu** lupatu lelli.

Mūsdienās visvairāk informācijas **gūst** internetā.

Художница плетет цветочную гирлянду из цветов для авто свадебных гостей.

Раньше цыгане на ярмарках менялись лошадьми.

В нашем краю сейчас льет дождь.

Вчера был сильный дождь.

Ой, я пролил/пролила на брюки молоко!

Жена повязала фартук и начала мыть посуду.

Извини, нет времени, я бегу.

Вчера я прокатился/прокатилась верхом на самой красивой лошади из конюшни.

На прошлой неделе я посеял/посеяла в ящички бархатцы.

Отец не разрешает дочери идти на дискотеку.

Я скосил/скосила газон.

В парикмахерских бороды не бреют.

Я сшил/сшила тряпичную куклу.

В наши дни больше всего информации получают в интернете.

Politikis **kļuva** par sazvērestības upuri.

57. I konjugācijas verbi ar s pirms -t/-ties, s un t saknē.

Uzrakstīt I konjugācijas grupu un saknes beigu līdzskani!

ieviest, aizmirst, satumst, just, krist, pārvērst, ciest, kalst

I konj. grupa

saknes beigu līdzskanis

Vilcienos **ievieš** e-talonus.

Lietussargus es vienmēr kaut kur **aizmirstu**.

Agri **satumst** jau augusta beigās.

Jūtu sāpes kreisajos sānos.

Augustā **krīt** zvaigznes.

Pasakā burve **pārvēš** ķirbi par karieti.

Slimnieks **cieš** lielas sāpes.

Bez lietus lauki **izkalst**.

Pilsētas transportā e-talonus **ieviesa** pirms gada.

Atkal kaut kur **aizmirsu** savu lietussargu.

Pirms negaisa debesis strauji **satumsa**.

Политик стал жертвой заговора.

В поездах вводят э-талоны.

Зонты я всегда где-нибудь забываю.

Рано темнеет уже в конце августа.

Чувствую боль в левом боку.

В августе падают звезды.

В сказке волшебница превращает тыкву в карету.

Больной терпит сильную боль.

Без дождя поля высыхают.

В городском транспорте э-талоны ввели год назад.

Опять я где-то забыл/забыла свой зонт.

Перед грозой небо стремительно потемнело.

Jutu, ka man jāiet prom.

No ābeles **nokrita** gatavs ābols.

Par ko burve **pārvērta** žurkas?

Satiksmes negadījumā **cieta** auto šoferis.

Siers ledusskapī **sakalta**.

58. I konjugācijas verbi ar s un z pirms -t/-ties, d un z saknē.

Uzrakstīt I konjugācijas grupu un saknes beigu līdzskani!

ēst, vest, atrast, skaust, spriest, plūst, lūzt

I konj. grupa

saknes beigu līdzskanis

Vakariņas visa ģimene **ēd** kopā.

Tēvs **ved** meitiņu uz dejošanu.

Kur lai **atrod** labu darbu?

Man **neskauž**, ka citi ir bagātāki.

Politiķi **spriež** par nākamā gada budžetu.

Upe **plūst** plata un mierīga.

Ražas laikā ābelēm **lūst** zari.

Чувствовал/чувствовала, что мне нужно уходить.

С яблони упало спелое яблоко.

В кого волшебница превратила крыс?

В дорожном происшествии пострадал шофер автомобиля.

Сыр в холодильнике засох.

Вся семья ужинает вместе.

Отец ведет дочку на занятия танцами.

Где бы найти хорошую работу?

Я не завидую другим из-за того, что они богаче.

Политики рассуждают о бюджете будущего года.

Течет река, широкая и спокойная.

Во время урожая у яблонь ломаются ветви.

Brokastīs mazulis **ēda** auzu putru.

Ciemiņi „**atveda** mums sauli”.

Bērni **atrada** skaistas baravikas.

Kāds laikam **noskauda**.

Ko sapulcē **apsprieda**?

Plūdos **pārplūda** Krasta iela.

No ābolu smaguma zari **nolūza**.

59. I konj. 5. grupas verbi ar s pirms -t/-ties. I konj. 5. grupas verbi ar saknes patskaņa miju tagadnē.

Uzrakstīt saknes beigu līdzskani !

apmulst, dzist, kust, izvirst, briest, bilst, mosties

saknes beigu līdzskanis

No tāda jautājuma sievietes parasti **apmulst**.

Rītausmā zvaigznes **dziest**.

Ielās **kūst** sniegs un rodas peļķes.

Turīgas dzimtas bieži **izvirst**.

Druvās **briest** labība.

На завтрак малыш ел овсяную кашу.

Гости «привезли нам солнце».

Дети нашли красивые боровики.

Наверное, кто-то сглазил.

Что обсуждали на собрании?

Во время наводнения залило улицу Краста.

От тяжести яблок ветви сломались.

От такого вопроса женщины обычно смущаются.

На рассвете звезды гаснут.

На улицах тает снег и появляются лужи.

Зажиточные роды часто разворачиваются.

На нивах зреют хлеба.

Neviens **neiebilst**.

Zemnieki **mostas** ar sauli.

Viņa **apmulsa** un nosarka.

Svece izdega un **nodzisa**.

Viss sniegs **nokusa** divās nedēļās.

Tauta **izvirta** un cieta no Dieva dusmām.

Pēckara laikā jaunieši **nobrieda** ātrāk.

Tēvs rāja dēlu, un tas **nebilda** pretī ne vārda.

Pirmais **pamodās** vectēvs.

60. I konjugācijas verbi ar m, l, r pirms -t/-ties.

I konjugācijas 5. grupas verbi ar m, l, r pirms -t/-ties.

Uzrakstīt nenoteiksmes, tagadnes un pagātnes formu!

dzimt, saslimt, skumt, salt, silt, birt, mirt

nenoteiksme

tagadne

pagātne

Kaķēni **dzimst** akli.

Arvien vairāk cilvēku **saslimst** ar cukurslimību.

Никто не возражает.

Крестьяне пробуждаются с солнцем.

Она смутилась и покраснела.

Свеча догорела и погасла.

Весь снег растаял за две недели.

Народ стал развращенным и пострадал от Божьего гнева.

В послевоенное время молодежь созревала быстрее.

Отец ругал сына, и тот не возражал ни единым словом.

Первым проснулся дедушка.

Котята рождаются слепыми.

Все больше людей заболевают сахарным диабетом.

Bērns **skumst** pēc mammas.

Man **salst** rokas.

Viesi jau pamazām **iesilst**.

No kokiem **birst** lapas.

Narkomāni **mirst** jauni.

Meitiņa **piedzima** agri no rīta – piecos.

Bērns **saslīma** ar plaušu karsoni.

Pēkšņi **saskumu**.

Visas jaunās ābelītes ziemā **izsala**.

No maka **izbira** sīknauda.

Kaķītis kaut ko sliktu ieēda un **nomira**.

Ребенок скучает по маме.

У меня мерзнут руки.

Гости уже понемногу захмелевают.

С деревьев падают листья.

Наркоманы умирают молодыми.

Дочка родилась рано утром – в пять часов.

Ребенок заболел воспалением легких.

Я вдруг загрустил/загрустила.

Все молодые яблоньки зимой вымерзли.

Из кошелька высыпалась мелочь.

Котенок съел что-то несъедобное и умер.

61. I konjugācijas verbi ar r pirms -t/-ties, **bārt** un **bērt** tips.

Uzrakstīt nenoteiksmes, tagadnes un pagātnes formu!

bārt, kārt, pērt, svērt, bērt

nenoteiksme tagadne pagātne

Tevi vajadzētu **sabārt**!

Tēt, skolotāja mani **sabāra**.

Vai skolotāja bieži **bar** bērņus?

Kur var **pakārt** kažoku?

Es **pakāru** kažoku uz naglas.

Labāk **pakar** kažoku uz pakaramā!

Agrāk tēvi bērņus **pēra** ar žagariem.

Tagad **per** tikai pirtī ar bērzu slotām.

Vai jūs varētu **nosvērt** šos ābolus?

Pārdevēja **nosvēra** piecus ābolus.

Šis ābolu grozs **sver** piecus kilogramus.

Vai cukuru **piebērt**?

Piebēru kafijai karoti cukura.

Тебя следовало бы отругать!

Папа, учительница меня отругала.

Часто ли учительница ругает детей?

Где можно повесить шубу?

Я повесил шубу на гвоздь.

Лучше повесь шубу на вешалку!

Раньше отцы секли детей розгами.

Сейчас хлещут только в бане березовыми вениками.

Могли бы вы взвесить эти яблоки?

Продавщица взвесила пять яблок.

Эта корзина яблок весит пять килограммов.

Сахар положить?

Я положил/положила в кофе ложку сахара.

Kāpēc latvieši pie kafijas un tējas **ber** trīs karotes cukura?

62. I konjugācijas verbi ar m, l, r pirms -t/-ties, garš patskanis tikai pagātnē.

Uzrakstīt nenoteiksmes, tagadnes un pagātnes formu!

ņemt, lemt, celt, dzelt, smelt, velt, durēt, kurt, ķert

nenoteiksme

tagadne

pagātne

Kur lai **ņem** naudu?

Uz ielas man **atņēma** maku un mobilo.

Nevaru **izlemt**, ko darīt.

Nolēmu šņabi vairs nedzert.

Apkārt Rīgai **ceļ** pļavu ciematus.

Lauksaimniecības ministriju **cēla** desmit gadus.

Bites un odi **dzeļ**, bet čūska kož.

Vai, man **iedzēla** lapsene!

Ziemassvētkos latvieši **veļ** bluķi.

Man sānos **dur**.

Desas **uzdūra** uz iesmiem un cepa virs oglēm.

Почему латыши кладут в кофе и чай три ложки сахара?

Где взять деньги?

На улице у меня отобрали кошелек и мобильник.

Не могу решить, что делать.

Решил водку больше не пить.

Вокруг Риги строят коттеджные поселки.

Здание Министерства сельского хозяйства строили десять лет.

Пчелы и комары жалят, а змея кусает.

Ой, меня ужалила оса!

На святки латыши волокут колоду.

У меня в боку колет.

Колбасы нанизали на шампуры и пожарили над углями.

Vai lai **sakuru** ugunsroku?

Iekuru plīti uguni.

Mušķērāji un bezdelīgas **ķer** mušas un odus.

Makšķernieks **noķera** lielu līdaku.

63. I konj. verbi ar k un g pirms -t/-ties, k un g ir gan tagadnes, gan pagātnes pamatformā. Vajadzības izteiksme.

Uzrakstīt grupu un tagadnes un pagātnes formu!

augt, degt, pirkt, snigt, apnikt, jukt, trūkt, ilgt

I konj. grupa

tagadne

pagātne

Kas tavā dārzā **aug**?

Jāņos ugunsroks **deg** visu nakti.

Pirms Ziemassvētkiem **jāsapērks** dāvanas.

Šodien **snieg** visā Latvijā.

Viņam viss ātri **apnik**.

Vāciešiem **jūks** Latvija ar Lietuvu.

Man nekā **netrūkst**.

Labs kora koncerts **ilgst** tikai kādas 45 minūtes.

Разжечь ли мне костер?

Я разжег в плите огонь.

Мухоловки и ласточки ловят мух и комаров.

Рыбак выловил большую щуку.

Что растет в твоём саду?

На Лиго костер горит всю ночь.

Перед Рождеством нужно закупить подарков.

Сегодня по всей Латвии идет снег.

Ему все быстро надоедает.

Немцы путают Латвию с Литвой.

Мне всего хватает.

Хороший хоровой концерт длится всего около 45 минут.

Mums šogad **izauga** ļoti lieli ķirbji.

Kaimiņiem **nodega** pirts.

Vīrietis **nopirka** rožu pušķi un šampanieti.

Naktī **uzsniga** pirmais sniegs.

Lasīju, kamēr **apnika**.

Man **sajuka** dziesmas vārdi.

Man **notrūka** poga.

Svētki **ilga** trīs dienas.

64. Tagadnē c un dz (vienā gadījumā – k), pagātnē c un dz. Mēs un jūs formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt grupas numuru un tagadnes un pagātnes formu!

nākt, braukt, saukt, teikt, sveikt, kliegt, beigt, lūgt, slēgt

I konj. grupa

tagadne

pagātne

Ciemiņi jau **nāk**!

Rīt **braucam** uz laukiem.

Kā tevi **sauc**?

Sveicam jūs lielajā jubilejā, mākslinieki!

У нас в этом году выросли очень большие тыквы.

У соседей сгорела баня.

Мужчина купил букет роз и шампанское.

Ночью выпал первый снег.

Я читал/читала, пока не надоело.

Я спутал/спутала слова песни.

У меня оторвалась пуговица.

Праздник длился три дня.

Гости уже идут!

Завтра едем в деревню.

Как тебя зовут?

Поздравляем Вас с большим юбилеем, художник!

Kas tur ārā tā **kliedz**?

Lūdzu pie galda!

Šodien veikalu **slēdzam** jau piecos.

Mēs **atnācām** kājām.

Atbraucām ar tramvaju.

Kā **sauca** to slaveno dziedātāju?

Kas to **teica**?

Aktieri jubilejā **sveica** arī ārvalstu kolēģi.

Ārā uz ielas kāds **kliedza**.

Kad koris **beidza** dziedāt, sākās skaļi aplausi.

Kolēģis **ielūdza** ciemos uz dzimšanas dienu.

Ieslēdzām signalizāciju un **aizslēdzām** durvis.

Кто там на улице так кричит?

Прошу к столу!

Сегодня магазин закрываем уже в пять.

Мы пришли пешком.

Мы приехали на трамвае.

Как звали ту знаменитую певицу?

Кто это сказал?

С юбилеем актера поздравили и иностранные коллеги.

Снаружи на улице кто-то кричал.

Когда хор закончил петь, начались громкие аплодисменты.

Коллега пригласил в гости на день рождения.

Мы включили сигнализацию и заперли двери.

65. I konjugācijas mēs un jūs formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt mēs un jūs formu gan tagadnē, gan pagātnē!

ēst, ņemt, pirkt, tikt, prast, braukt, pazīt

mēs tagadnē

jūs tagadnē

mēs pagātnē

jūs pagātnē

Parasti **ēdam** mājās.

Labi **paēdāt**?

Ņ**emam** taksi!

Vai jūs **paņēmāt** garderobes numuriņu?

Nopirkām jaunu televizoru.

Kur jūs **pērkat** zivis?

Kā lai **tiēkam** pāri grāvim?

Vai jūs **tikāt** uz to koncertu?

Vai jūs **sapratāt**?

Mēs **nesaprotam**.

Rīt **braucam** slēpot.

Ar ko **atbraucāt**?

Vai jūs **pazīstat** viens otru?

Muzejā **iepazinām** pilsētas vēsturi.

Обычно едим дома.

Вы хорошо поели?

Берем такси!

Вы взяли номерок в гардеробе?

Мы купили новый телевизор.

Где вы покупаете рыбу?

Как нам перебраться через канаву?

Вы попали на тот концерт?

Вы поняли?

Мы не понимаем.

Завтра едем кататься на лыжах.

На чем вы приехали?

Вы знакомы друг с другом?

В музее мы познакомились с историей города.

66. II konjugācija, II konjugācijas mēs formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt tagadnes un pagātnes formu!

ciņāt, domāt, jautāt, maksāt, mazgāt, pļāpāt, runāt, staigāt, strādāt, vadāt, vaicāt

tagadne

pagātne

Vakar **ciņājām** viesus ar pienu, rupjmaizi un medu.

Parasti mēs visus **ciņājam** ar Užasvas alu.

Es bieži par tevi **domāju**.

Es **izdomāju**!

Es tev **jautāju**!

Izjautāju viesus par turpmākiem vakara plāniem.

„Par visu **maksāju** es dārgi.”

Šovakar es **izmaksāju**!

Mazgājam rokas, drīz pusdienas.

Tāpat **paplāpājām** šo un to.

Brīvi **runāju** tikai latviski.

Parunājām par darba lietām.

Izstaigājām Vecrīgu un kanālmalu.

Вчера мы угощали гостей молоком, ржаным хлебом и медом.

Обычно мы всех угощаем пивом «Ужавас».

Я часто о тебе думаю.

Я придумал!

Я тебя спрашиваю!

Я расспросил гостей о дальнейших планах на вечер.

«За все мне приходилось дорого платить».

Сегодня вечером я плачу!

Моем руки, скоро обед.

Просто поболтали о том о сем.

Свободно говорю только по-латышски.

Мы поговорили о рабочих делах.

Мы погуляли по Старой Риге и набережной канала.

Labi **pastrādājām**.

Izvadājām igauņu viesus pa Brāļu kapiem.

67. II konjugācija, II konjugācijas mēs formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt tagadnes un pagātnes formu!

ceļot, dzīvot, jokot, lietot, līgot, ogot, sēņot, sapņot, skaidrot, svītrot, tulkot

tagadne

pagātne

Mēs ar ģimeni daudz **ceļojam**.

Pērnvasar **apceļojām** Kurzemi.

Tagad es **dzīvoju** tikai Rīgā.

Agrāk vasarās **dzīvoju** laukos.

Es saku nopietni, es **nejokoju**.

Neņem galvā, es tikai **pajokoju**.

Parasti **līgojam** kaut kur laukos.

Vienreiz **nolīgojām** arī Rīgā.

Bērnībā **ogojām** un **sēņojām** apkārtējos mežos.

Tagad, kad ir mašīna, **ogojam** un **sēņojam** arī citās vietās.

Мы хорошо поработали.

Мы поводили эстонских гостей по Братскому кладбищу.

Мы с семьей много путешествуем.

Прошлым летом мы путешествовали по Курземе.

Сейчас я живу только в Риге.

Раньше каждое лето я жил/жила в деревне.

Я говорю серьезно, я не шучу.

Не бери в голову, я просто пошутил/пошутила.

Обычно мы празднуем Лиго где-нибудь в деревне.

Однажды мы отпраздновали Лиго и в Риге.

В детстве мы собирали ягоды и грибы в окрестных лесах.

Сейчас, когда есть машина, мы собираем ягоды и грибы и в других местах.

Skolas gados **sapņoju** dzīvot zemnieku sētā.

Man šķiet, ka reizēm **sapņoju** vaļā acīm.

Draugi, viss kārtībā, es tikko visu **noskaidroju**.

Kā lai jums to labāk **izskaidroju**?

Tulkojam teikumus igauniski un **pasvītrojam** visus verbus!

Mēs **iztulkojām** teikumus igauniski un **pasvītrojām** visus verbus.

68. II konjugācija, viņš, viņa, viņi, viņas formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt tagadnes un pagātnes formu!

audzēt, biedēt, dzeltēt, kavēt, makšķerēt, meklēt, spēlēt, traucēt, vērtēt, zaudēt

tagadne

pagātne

Latvijā cukurbietes vairs **neaudzē**.

Mani **biedē** cenu kāpums.

Rudeņos koku lapas **dzeltē**.

Jānis bieži **kavē** literatūras stundas.

Vecaistēvs vasarās **makšķerē**.

Ko tas cilvēks **meklē** mūsu sētā?

В школьные годы я мечтал жить на крестьянском хуторе.

Мне кажется, что иногда я вижу сны с открытыми глазами.

Друзья, все в порядке, я только что все выяснил.

Как бы вам это получше объяснить?

Переводим предложения на эстонский язык и подчеркиваем все глаголы!

Мы перевели предложения на эстонский язык и подчеркнули все глаголы.

В Латвии сахарную свеклу больше не выращивают.

Меня пугает рост цен.

По осени листья деревьев желтеют.

Янис часто пропускает уроки литературы.

Дедушка летом рыбачит.

Что этот человек ищет в нашем дворе?

Raimonds Pauls **spēlē** klavieres.

Ielas troksnis sen vairs **netraucē**.

Finanšu eksperti **vērtē** nākamā gada budžetu.

Savās mājās Rīgas „Dinamo” **zaudē** reti.

Agrāk Latvijā daudz **audzēja** linus.

Skolasbiedrs **izmakšķerēja** milzīgu samu.

Muižnieki kārtīs **nospēlēja** veselās muižas.

Skolotāja atzinīgi **novērtēja** skolēnu sacerējumus.

Bērns kaut kur **pazaudēja** dzīvokļa atslēgas.

69. II konjugācija, mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt visas trīs formas tajā laikā, kas jau ir teikumā!

domāt, jautāt, maksāt, plāpāt, kavēt, meklēt, spēlēt, medīt, labot, gatavot, skaidrot

viņš, viņa ...

mēs

jūs

Bērns **domā** par mājām.

Viņš **domāja**, ko iesākt.

Policija **izjautāja** aculieciniekus.

Раймонд Паулс играет на рояле.

Уличный шум уже давно не мешает.

Финансовые эксперты оценивают бюджет следующего года.

У себя дома рижское «Динамо» проигрывает редко.

Раньше в Латвии выращивали много льна.

Одноклассник выловил гигантского сома.

Помещики проигрывали в карты целые поместья.

Учительница высоко оценила сочинения учеников.

Ребенок где-то потерял ключи от квартиры.

Ребенок думает о доме.

Он думал, что бы предпринять.

Полиция расспросила свидетелей.

Maksājam un ejam!

Tāpat **paplāpājām** par šo un to.

Kāpēc jūs **nokavējāt**?

Ko jūs te **meklējat**?

Latvieši **spēlē** zoli.

Muižnieki kārtīs **nospēleja** arī savas muižas.

Lūšus **medī** ziemā.

Kur **labo** pulksteņus?

Saimniece pusdienām **pagatavoja** trīs ēdienus.

Tas visu **izskaidro**.

Skolotājs **skaidroja** lēnām un secīgi.

Mēs jau **noskaidrojām**, kur ir lētākā viesnīca.

Платим и идем!

Просто поболтали о том о сем.

Почему вы опоздали?

Что вы здесь ищете?

Латыши играют в золе.

Помещики проигрывали в карты и свои поместья.

На рысей охотятся зимой.

Где ремонтируют часы?

Хозяйка приготовила на обед три блюда.

Это все объясняет.

Учитель объяснял медленно и последовательно.

Мы уже выяснили, где находится самая дешевая гостиница.

70. III konjugācija ar -ī-.

Uzrakstīt verbu tagadnē un pagātnē!

lasīt, gaidīt, pelnīt, rakstīt, skaitīt, sūtīt, vārīt, solīt, vadīt, zvanīt

tagadne

pagātne

Tagad **lasu** Raini.

Šo grāmatu **izlasīju** trijos vakaros.

Es **gaidu** ciemiņus no Lietuvas.

Sagaidīju ciemiņus ar siltu tēju un pīrāgiem.

Pirmo algu **nopelnīju** 12 gadu vecumā.

Rakstu dienasgrāmatu kopš vidusskolas gadiem.

Atlikumu gandrīz nekad **nepārskaitu**.

Aizsūtīju draugam uz Lietuvu latviešu grāmatu.

Kam vēl lai **aizsūtu** Ziemassvētku apsveikumu?

Izvārīju zivju zupu.

Apsolu, ka nekad tā vairs nedarīšu.

Šo dzejoli **veltu** savai skolai.

Pavadīju ciemiņus līdz stacijai.

Сейчас читаю Райниса.

Это книгу я прочитал/прочитала за три вечера.

Я жду гостей из Литвы.

Я встретил/встретила гостей горячим чаем и пирогами.

Первую зарплату я заработал/заработала в возрасте 12 лет.

Веду дневник со времени учебы в средней школе.

Сдачу почти никогда не пересчитываю.

Я отправил/отправила другу в Литву латышскую книгу.

Кому бы еще отправить поздравление с Рождеством?

Я сварил/сварила рыбный суп.

Обещаю, что никогда больше не буду так делать.

Это стихотворение я посвящаю своей школе.

Я проводил/проводила гостей до станции.

Zvanīju visu dienu, bet viņš necēla klausuli.

Kā apēdu šokolādi, tā **šķaudu**, man laikam ir alerģija.

71. III konjugācija ar -ī-, mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formas tagadne.

Uzrakstīt trīs verbu formas tagadnē!

adīt, attīstīt, kratīt, lāpīt, lielīt, mānīt, prasīt, rādīt, smaidīt, stāstīt, taisīt, vadīt

mēs

jūs

viņš, viņa, viņi, viņas

Vecāmamma **ada** jaunas zeķes un **lāpa** vecās.

Televīzija **rāda** Eirovīzijas atlases koncertu.

Kāpēc Jūs, amerikāņi, vienmēr **smaidāt**?

Mēs **pieprasām** lielākas algas.

Kur Latvijā **taisa** koka laivas?

Žetonu vakaru **vada** skolas direktore.

Vai bērni ir **jāpaliela**?

Mēs **attīstām** sadarbību ar citiem uzņēmējiem.

Jāpakrata ābele, lai nokrīt āboli.

Я звонил/звонила весь день, но он не поднимал трубку.

Как съем шоколад, так чихаю, наверное, у меня аллергия.

Бабушка вяжет новые носки и штопает старые.

По телевизору показывают отборочный концерт «Евровидения».

Почему вы, американцы, всегда улыбаетесь?

Мы требуем повышения зарплат.

Где в Латвии делают деревянные лодки?

Вечер жетонов ведет директор школы.

Надо ли хвалить детей?

Мы развиваем сотрудничество с другими предпринимателями.

Надо потрясти яблоню, чтобы упали яблоки.

Šķiet, jūs mūs **mānāt**.

Māksla **prasa** upurus.

Ir lietas, ko mēs bērniem **nestāstām**.

72. III konjugācija ar -ī-, mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formas pagātne.

Uzrakstīt trīs verbu formas pagātnē!

baudīt, glāstīt, laupīt, mainīt, mērīt, pildīt, postīt, skatīt, skūpstīt, tīrīt, valdīt

mēs

jūs

viņš, viņa, viņi, viņas

Gruzijā **nobaudījām** izcili garšīgus vīnus.

Māte **noglāstīja** meitai galvu.

Zagļi **aplaupīja** juvelieru veikalu.

Vai riepas jau **nomainījāt**?

Jūsu uzdevumu **izpildījām**.

Vai jūs jau **izmērījāt** asinsspiedienu?

Karā **nopostīja** gandrīz visu Jelgavu.

Iztīrījām zivis jau upmalā.

Vai jūs **izskatījāt** mūsu priekšlikumus?

Кажется, вы нас обманываете.

Искусство требует жертв.

Есть вещи, которые мы не рассказываем детям.

В Грузии мы отведали потрясающе вкусные вина.

Мать погладила дочь по голове.

Воры ограбили ювелирный магазин.

Вы уже поменяли шины?

Мы выполнили ваше задание.

Вы уже измерили кровяное давление?

Во время войны разрушили почти всю Елгаву.

Мы почистили рыбу еще на берегу реки.

Вы рассмотрели наши предложения?

Gadatirgus laikā pilsētā **valdīja** liksmība.

Līgavainis **noskūpstīja** līgavu.

73. III konjugācija ar -inā- .

Uzrakstīt verbu tagadnē un pagātnē!

aicināt, asināt, audzināt, brīdināt, dāvināt, gludināt, liecināt, mierināt, modināt, risināt, secināt, smidzināt, atspirdzināt, sveicināt, turpināt, veicināt

tagadne

pagātne

Kursabiedrs **uzaicināja** uz savu vārdadienu.

Šajā darbnīcā labi **asina** nažus un šķēres.

Mēs ģimenē **audzinām** dēlu un meitu.

Sinoptiķi **brīdina** par stipru vēju.

Man **uzdāvināja** skaistas puķes un grāmatu.

Agrāk **gludināja** ar ogļu gludekļiem.

Vīgriežu tēja ar medu **nomierina** nervus.

No rīta ar dziesmām **modinājām** jaunlaulātos.

Vai jūs **risināt** krustvārdu mīklas?

Во время ярмарки в городе царило веселье.

Жених поцеловал невесту.

Однокурсник пригласил на свои именины.

В этой мастерской хорошо точат ножи и ножницы.

Мы в семье воспитываем сына и дочь.

Синоптики предупреждают о сильном ветре.

Мне подарили красивые цветы и книгу.

Раньше гладили угольными утюгами.

Чай из таволги с медом успокаивает нервы.

С утра мы песнями разбудили новобрачных.

Вы разгадываете кроссворды?

Ko mēs no tā **secinām**?

Ārā drusku **smidzina**.

Pirts un pelde aukstajā upē **atspirdzināja**.

Kāpēc latvieši viens otru **sveicina** ar „čau”?

Vai jūs **turpinājat** mācības maģistrantūrā?

Rokdarbi **veicina** bērnu runas attīstību.

74. III konjugācija ar -ē- tagadnē, un pagātnē.

Uzrakstīt verbus tagadnē un pagātnē!

cerēt, atbildēt, dzirdēt, peldēt, redzēt, stāvēt, gribēt, varēt

tagadne

pagātne

Ceru, ka izdosies.

Atbildēju pareizi.

Es slikti **dzirdu**.

Nedzirdēju, ka tu ienāci istabā.

Peldu baseinā divas reizes nedēļā.

Es **pārpeldēju** ezeru.

Что мы из этого заключаем?

На улице немного накрапывает.

Баня и купание в холодной реке освежали.

Почему латыши приветствуют друг друга словом «чау»?

Вы продолжили учебу в магистратуре?

Рукоделие способствует развитию речи у детей.

Надеюсь, что получится.

Я ответил/ответила правильно.

Я плохо слышу.

Я не слышал, как ты вошел/вошла в комнату.

Я плаваю в бассейне два раза в неделю.

Я переплыл/переплыла озеро.

Es vairs tik labi **neredzu**.

Redzēju dzērvju kāsi.

Es **izstāvēju** rindu pēc koncerta biļetēm.

Gribu dzert.

Bērnībā **gribēju** kļūt par lidotāju.

Kā **varu** tev palīdzēt?

Es vairs to **nevarēju** izturēt.

75. III konjugācija ar -ē- mēs formas, jūs formas un viņš, viņa, viņi, viņas formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt verbu tagadnē un pagātnē!

derēt, dīrkstēt, dzirdēt, gribēt, palīdzēt, minēt, redzēt, skanēt, svinēt, turēt, varēt, ziedēt

tagadne

pagātne

Kur tas **der**?

Šeit **nedrīkst** smēķēt.

Vai **drīkstam** iet?

Vecais vīrs slikti **dzird**.

Mēs **gribam** lielāku algu.

Я уже не так хорошо вижу.

Я видел/видела косяк журавлей.

Я выстоял/выстояла очередь за билетами на концерт.

Хочу пить.

В детстве я хотел стать летчиком.

Как я могу тебе помочь?

Я больше не смог/смогла это выдержать.

Куда это годится?

Здесь нельзя курить.

Можем ли мы идти?

Старик плохо слышит.

Мы хотим зарплату побольше.

Jūs mums ļoti **palīdzējāt**.

Agrāk rudenos latvieši **minēja** mīklas.

Purvā **redzējām** dzērves.

Flautu kvartets koncertā **skanēja** labi.

Kā **nosvinējāt** Jauno gadu?

Mūsu basketbolisti **noturēja** uzvaru.

Varat iet!

Kanālmalā tagad **zied** kļavas.

76. III konjugācija, verbi ar līdzskaņu miju.

Teikumu galā ierakstīt verbus tagadnē un pagātnē!

mācīt, sacīt, slaucīt, raudzīt, gulēt, mācēt, sēdēt, vajadzēt

tagadne

pagātne

Latviešu valodu **māca** pasniedzēja Bērziņa.

Pirms gada valodu **mācīja** pasniedzēja Kalniņa.

Kā **sacīt jāsaka**, viss vēl ir priekšā.

Viņš mums neko jaunu **nepasacīja**.

Вы нам очень помогли.

Раньше по осени латыши отгадывали загадки.

На болоте мы видели журавлей.

Флейтовый квартет на концерте звучал хорошо.

Как вы отпраздновали Новый год?

Наши баскетболисты удержали победу.

Можете идти!

На набережной канала сейчас цветут клены.

Латышский язык преподает педагог Берзиня.

Год назад язык преподавала педагог Калныня.

Как говорится, все еще впереди.

Он нам ничего нового не сказал.

Ko lai tev **saku**?

Es jau **ieraudzīju** melno strazdu.

Treneris **izrauga** sportistus izlasei.

Pēc ballītes **gulējām** līdz pusdienai.

Pēdējā laikā slikti **guļu**.

Es vēl labi **nemāku**.

Ciemiņš **nemācēja** izslēgt televizoru.

Lielajā ģildē parasti **sēžam** balkonā.

Sēdējām parkā uz soliņa un barojām baložus.

Ko jums, lūdzu, **vajag**?

Tev **nevajadzēja** tā darīt!

Что тебе сказать?

Я уже видел/видела черного дрозда.

Тренер выбирает спортсменов в сборную.

После вечеринки мы спали до обеда.

В последнее время плохо сплю.

Хорошо я еще не умею.

Гость не сумел выключить телевизор.

В Большой гильдии мы обычно сидим на балконе.

Мы сидели в парке на скамеечке и кормили голубей.

Что вам, извините, нужно?

Тебе не следовало так поступать!

77. Tagadnes viņš, viņa, viņi, viņas forma.

Noteikt konjugāciju pēc viņš, viņa, viņi, viņas formas!

ēst, dzert, krāsot, svinēt, varēt, gribēt, skanēt, vaidēt, raudāt, darīt, gaidīt, rādīt, rakstīt, stāstīt, taisīt

konjugācija

Ko **ēd** eži?

Pie zirņiem ar speķi **piezder** alu.

Rudens **krāso** kļavas sarkanas un dzeltenas.

Ko viņi te **meklē**?

Šodien vārdadienu **svin** Zigrīdas.

Ko **var** nopirkt par vienu santīmu?

Vai kāds **grib** nākt pie tāfeles?

Restorānā **skan** klusa mūzika.

Slimnieks klusām **vaid**.

Kāpēc tas bērniņš **raud**?

Ko ar to **dara**?

Sieva **gaida** vīru mājās no darba.

Ko **rāda** Latvijas televīzija?

Что едят ежи?

Горох со шпеком запивают пивом.

Осень раскрашивает клены в красный и желтый цвета.

Что они тут ищут?

Сегодня именины празднуют Зигриды.

Что можно купить на один сантим?

Кто-нибудь хочет пойти к доске?

В ресторане звучит тихая музыка.

Больной тихо стонет.

Почему этот ребенок плачет?

Что этим делают?

Жена ждет мужа домой с работы.

Что показывает Латвийское телевидение?

Vai Latviju **raksta** ar lielo burtu?

Par ko **stāsta** šī grāmata?

Ko lai **uztaisa** vakariņās?

78. Tagadnes viņš, viņa, viņi, viņas forma.

Noteikt konjugāciju pēc viņš, viņa, viņi, viņas formas!

ņemt, pirkt, tvert, lemt, rūgt, jautāt, maksāt, gatavot, skaidrot, tulkot, aicināt, dāvināt, risināt, turpināt, sveicināt

konjugācija

Kur lai **ņem** labu meistarū?

Čigāni **uzpērk** zeltu.

Tūristi **tver** iespaidus.

Valdība **lemj** par budžetu.

Rūgst vīns.

Jautā speciālistam!

Cik tas **maksā**?

Sieva labi **gatavo** ēst.

Skolotājs **skaidro** gramatikas likumus.

Слово «Латвия» пишется с большой буквы?

О чем рассказывает эта книга?

Что бы приготовить на ужин?

Где бы взять хорошего мастера?

Цыгане скупают золото.

Туристы ловят впечатления.

Правительство принимает решения по бюджету.

Вино бродит.

Спроси у специалиста!

Сколько это стоит?

Жена хорошо готовит.

Учитель объясняет законы грамматики.

Daudzi dzejnieki arī **tulko**.

Mūs **aicina** ciemos.

Ko lai viņiem **uzdāvina**?

Daudzi **risina** krustvārdu mīklas.

Vidusskolu beidzēji bieži **turpina** studijas augstskolās.

Laukos bērni **sveicina** katru pretimnācēju.

79. Tagadnes mēs forma un pagātnes mēs forma.

Noteikt konjugāciju! Noteikt laiku, uzrakstīt abas laiku formas!

ēst, pirkt, lemt, līgt, jautāt, maksāt, meklēt, varēt, gribēt, dziedāt, darīt, rakstīt, taisīt, dāvināt,

konjugācija

tagadne

pagātne

Parasti **ēdam** „Lidiņā”.

Mēs **nopirkām** pārtiku veselai nedēļai.

Mēs vēl **neizlēmām**.

Līgstam mieru!

Kam lai mēs **pajautājam** ceļu?

Многие поэты также переводят.

Нас приглашают в гости.

Что бы им подарить?

Многие разгадывают кроссворды.

Выпускники средних школ часто продолжают учебу в вузах.

В сельской местности дети здороваются с каждым встреченным человеком.

Обычно мы едим в «Лидошке».

Мы купили продукты на целую неделю.

Мы еще не решили.

Давай мириться!

У кого бы нам спросить дорогу?

Mēs jau **samaksājām**.

Mēs **meklējam** viesnīcu.

Mēs **varam** jums palīdzēt.

Gribējām, kā labāk.

Uzdiedam Imanta Kalniņa dziesmas!

Ko lai tagad **darām**?

Mēs **uzrakstījām** iesniegumu fakultātes dekānam.

Taisām paši!

Mēs draugiem **uzdāvinājām** „Līvu” disku.

Ziemas vakaros **iekurinām** kamīnu.

80. Tagadnes jūs forma un pagātnes jūs forma.

Noteikt konjugāciju! Noteikt laiku, uzrakstīt abas laiku formas!

ēst, just, celt, iepazīties, valkāt, spēlēt, ziedot, varēt, gribēt, lasīt, solīt, secināt

konjugācija

tagadne

pagātne

Vai jūs jau **paēdāt**?

Vai **jūtat** atšķirību?

Мы уже заплатили.

Мы ищем гостиницу.

Мы можем вам помочь.

Мы хотели, как лучше.

Споем песни Иманта Калныньша!

Что нам сейчас делать?

Мы написали заявление декану факультета.

Сделаем сами!

Мы подарили друзьям диск группы «Ливы».

Зимними вечерами мы растапливаем камин.

Вы уже поели?

Чувствуете разницу?

Jūs laikam **ceļat** jaunu māju?

Kur jūs **iepazināties**?

Vai jūs **valkājat** brilles?

Vai jūs bērnībā **spēlējāt** paslēpes?

Paldies, ka **ziedojat** savu laiku un līdzekļus!

Vai jūs **varat** mums palīdzēt?

Ko jūs **gribat** darīt?

Paldies, ka **varējāt** mums izlīdzēt!

Vai jūs **lasāt** detektīvromānus?

Jūs taču **solijāt**!

Vai **izlasījāt** visu līgumu?

Ko jūs no tā **secināt**?

No kā jūs **secinājāt**, ka esmu vainīgs?

Вы, наверное, строите новый дом?

Где вы познакомились?

Носите ли вы очки?

Играли ли вы в детстве в прятки?

Спасибо за то, что вы пожертвовали своими временем и деньгами!

Можете ли вы нам помочь?

Что вы хотите делать?

Спасибо за то, что вы смогли нам помочь!

Читаете ли вы детективные романы?

Вы же обещали!

Вы прочитали весь договор?

Что вы из этого заключаете?

Из чего вы заключили, что я виноват?

81. Tu forma pagātnē.

Izrakstīt pagātnes tu formas personas galotni! Noteikt konjugācijas un grupas!

nest, vest, pirkt, atrast, teikt, beigt, sarkt, domāt, maksāt, sacīt, mazgāt, vārīt, dzirdēt, slimot, sportot

konjugācija I konj. grupa pagātnes tu formas personas galotne

Ko tu mums **atnesi**?

Suni laukā **izvedi**?

Vai tu maizi **nopirki**?

Maku **atradi**?

Ko tu viņam **teici**?

Vai tu darbu jau **pabeidzi**?

Kāpēc tu **nosarki**?

Vai tu to **izdomāji**?

Vai tu jau **samaksāji**?

Es nedzirdēju, ko tu man tikko **sacīji**.

Tu rokas **nomazgāji**?

Vai tu kafiju jau **uzvārīji**?

Jaunākās ziņas **dzirdēji**?

Что ты нам принес/принесла?

Собаку на улицу выводил/выводила?

Ты хлеб купил/купила?

Кошелек нашел/нашла?

Что ты ему сказал/сказала?

Ты уже закончил/закончила работу?

Почему ты покраснел/покраснела?

Ты это придумал/придумала?

Ты уже заплатил/заплатила?

Я не слышал/ слышала, что ты мне только что сказал/сказала.

Ты руки помыл/помыла?

Ты кофе уже заварил/заварила?

Последние новости слышал/слышала?

Bērnībā daudz **slimoji**?

Skolas laikā **sportoji**?

82. Tu forma tagadnē daļai I konj. 3. grupas un visiem I konj. 5. grupas vārdiem.

Noteikt I konj. grupu! Noteikt I konj. 3. grupas vārdu saknes beigu līdžskani! Izrakstīt tagadnes tu formas vārdu personas galotni!

prast, piekrist, just, zust, kļūpt, salābt, reibt, ģībt, aizmirst, apklust, nīst, saslimt, salt, pazīt

I konj. grupa I konj. 3 gr. vārda saknes beigu līdžsk. tag. tu f. pers. galotne

Vai tu šitā **proti** izdarīt?

Piekrīti man?

Jūti, kā smaržo ievas?

Pazūdi no manām acīm!

Uzmanies, **nepaklūpi**!

Gribu, lai tu **salabsti** ar viņu!

Dzer, tikai **nenoreibsti** par daudz!

Aizmirsti par to!

Apklusti, idiot!

Ты в детстве много болел/болела?

В школьные годы занимался/занималась спортом?

Ты вот так можешь сделать?

Согласен/согласна со мной?

Чувствуешь, как пахнет черемуха?

Исчезни с глаз моих!

Осторожно, не споткнись!

Хочу, чтобы ты помирился/помирилась с ним!

Пей, только не опьяней слишком сильно!

Забудь об этом!

Замолчи, идиот!

Kāpēc tu viņus **ienīsti**?

Sagērbies siltāk, **nesaslimsti**!

Nāc iekšā, **nesalsti** laukā!

Vai tu **pazīsti** mani?

83. Tu forma tagadnē III konjugācijas vārdiem.

Izrakstīt III konjugācijas vārdu tagadnes tu formas personas galotni!

baidīt, dalīt, darīt, gaidīt, klausīt, pelnīt, rādīt, rakstīt, samazināt, mēģināt, pūtināt, turpināt, zināt, dzirdēt, gribēt, varēt

III konjugācijas vārdu tagadnes tu formas pers. galotne

Nebaidi mazu bērnu!

Sadali brālīgi!

Ko tu **dari** šosvētdien?

Pagaidi mani!

Klausī, ko tev saka!

Cik tu **pelni** mēnesī?

Parādi citiem arī!

Почему ты их ненавидишь?

Одевайся теплее, не заболей!

Заходи внутрь, не мерзни на улице!

Ты меня знаешь?

Не пугай маленького ребенка!

Раздели по-братски!

Что ты делаешь в это воскресенье?

Подожди меня!

Слушай, что тебе говорят!

Сколько ты зарабатываешь в месяц?

Покажи и другим тоже!

Atraksti kādreiz!

Samazini ātrumu!

Mēģini vēlreiz!

Atpūtini acis!

Tā **turpini**!

Zini ko? Ejam tīrīt sniegu!

Vai tu **dzirdi**, ko es tev saku?

Kur tu **gribi** iet?

Vai **vari** man drusku palīdzēt?

84. III konjugācijas verbi ar -ē- un līdzskaņu miju, tu forma šiem verbiem, pavēles izteiksmes jūs forma.

Izrakstīt šo verbu saknes beigu līdzskaņus dažādās personu formās!

gulēt, sēdēt, tecēt, mācēt

es formā

viņš, viņa, ... formā tu formā pav. izt. jūs formā

Vasarās bieži **guļu** sienā uz kūtsaugšas.

Nemodini viņu, lai brālītis vēl **paguļ!**

Напиши когда-нибудь!

Снизь скорость!

Попробуй еще раз!

Дай глазам отдохнуть!

Так держать!

Знаешь что? Идем чистить снег!

Ты слышишь, что я тебе говорю?

Куда ты хочешь идти?

Можешь мне немного помочь?

Летом я часто сплю в сене на сеновале.

Не буди его, пусть братик еще поспит!

Guli, guli, necelies!

Vai jūs jau **guļat**?

Guliet mierīgi, saldu dusu!

Kinoteātros parasti **sēžu** kaut kur pa vidu.

Bļitkotāji **sēž** pavisam tuvu ūdenim.

Sēdi ar taisnu muguru!

No Burtnieku ezera **iztek** Salaca.

Aizteci, bērniņ, uz veikalu pēc piena!

Vai tu **māki** braukt ar mašīnu?

Es **nemāku** braukt ar motociklu.

Visi jau tā **nemāk**.

Спи-спи, не вставай!

Вы уже спите?

Спите спокойно, сладких снов!

В кинотеатрах я обычно сижу где-то посередине.

Рыбаки, ловящие на блесну, сидят совсем близко к воде.

Сиди с прямой спиной!

Из озера Буртниеку вытекает река Салаца.

Сбегай, детка, в магазин за молоком!

Ты умеешь водить машину?

Я не умею ездить на мотоцикле.

Все так не умеют.

85. Tagadnes (pavēles izteiksmes) tu forma I konjugācijas vārdiem ar k un g pirms -t/-ties.

Izrakstīt saknes beigu līdzskani tu formā un noteikt saknes beigu līdzskani es formā!

sākt, nākt (I 1), likt (I 2), patikt, mukt (I 3), krākt, jaukt, šņaukt, ņirgt, kliegt, sniegt, beigt (I 4)

līdzskanis tu formā līdzskanis es formā

Sāc strādāt!

Nāc iekšā!

Liec somu uz krēsla!

Tu man **patīc**!

Mūc!

Tu naktīs **krāc**?

Še, **sajauc** kārtis!

Še tev salvete, **izšņauc** degunu!

Ko tu **ņirdz**?

Nekliedz man ausī, runā klusāk!

Pasniedz man, lūdzu, cukura trauku!

Izbeidz!

Начинай работать!

Заходи внутрь!

Положи сумку на стул!

Ты мне нравишься!

Беги!

Ты по ночам храпишь?

Вот, перемешай карты!

Вот тебе салфетка, высморкайся!

Что ты ухмыляешься?

Не кричи мне в ухо, говори тише!

Подай мне, пожалуйста, сахарницу!

Прекрати!

86. Tagadnes (pavēles izteiksmes) tu forma I konj. vārdiem ar e, ē saknē, kā arī vārdiem ar e, ē saknē un k un g pirms -t/-ties.

Uzrakstīt „š.” vai „pl.” (verba formas ar šauru vai platu e, ē)!

ēst, mest, nest, vest, dzīt, cirt, cirst, ņemt

Neēd desu bez maizes!

Zirgs **ēd** zāli.

Pamet man cirvi!

Basketbolā bumbu **met** grozā.

Nes šurp!

Saimniece **nes** spaini ar ūdeni.

Ved zirgu stallī!

Zēns **ved** pie rokas riteni.

Dzen teļus aplokā!

Strādnieks **dzen** dēlī naglu.

Apcērp dzīvžogu!

Aitkapis **cērp** aitas.

Neiecērt kājā!

Vīri **izcērt** ceļmalas kārkļus.

Ņem zāģi!

Zēns **ņem** makšķeri un iet makšķerēt.

Не ешь колбасу без хлеба!

Брось мне топор!

Неси сюда!

Веди лошадь в конюшню!

Гони телят в загон!

Постриги живую изгородь!

Не вонзи топор в ногу!

Бери пилу!

Лошадь ест траву.

В баскетболе мяч бросают в корзину.

Хозяйка несет ведро воды.

Мальчик везет велосипед.

Рабочий забивает в доску гвоздь.

Овчар стрижет овец.

Мужчины вырубают придорожные ивы.

Мальчик берет удочку и идет рыбачить.

segt, degt, trenkt

Sasedz mani siltāk!

Iededz gaismu!

Trenc tās vistas laukā no puķēm!

vilkt, bēgt

Velc rokās cimdus!

Bēdz ātrāk prom no šejienes!

Māte **uzsedz** tīru galdautu.

Ķesteris **iededz** sveces uz altāra.

Puika ar vicu **trenc** zosis.

Somi un latvieši zābakus kājās **velk**.

Suņi rej, zaķi **bēg**.

Укрой меня теплее!

Зажги свет!

Гони этих кур прочь из цветов!

Надевай на руки перчатки!

Беги скорей отсюда!

Мать стелет чистую скатерть.

Дьяк зажигает свечи на алтаре.

Мальчик хворостиной гонит гусей.

Финны и латыши сапоги на ноги надевают.

Собаки лают, зайцы бегут.

87. Tagadnes tu forma bez personas galotnes I konjugācijas 1. grupas, 4. grupas un visiem II konjugācijas vārdiem.

Uzrakstīt gan viņš, viņa, viņi, viņas formu, gan arī tu formu!

viņš, viņa, viņi, viņa forma tu forma

rīt, vīt, klāt, māt, domāt, mazgāt, maksāt, runāt, nēsāt

Plēsēji **atrij** barību mazuļiem.

Stārķi **vij** ligzdas telefonu stabos.

Saimniece **klāj** vakariņu galdu.

Skatītāji ielas malās **māj** svētku gājiena dalībniekiem.

Tēvs **domā**, ka rīt jāpļauj labība.

Pēc kafijas dzeršanas savu krūzīti biroja darbinieki **nomazgā** paši.

Cik **maksā** šie cimdi?

Kādā valodā viņi **runā**?

Saklāj savu gultu pats!

Lūdzu, **novij** man vainadziņu!

Re kur logā vecāmma, **pamāj** viņai!

Atkal tu **rij** kā vilks.

Ko tu par to **domā**?

Хищники отрывают пищу для малышей.

Аисты вьют гнезда на телеграфных столбах.

Хозяйка накрывает стол к ужину.

Зрители по краям улицы машут участникам праздничного шествия.

Отец думает, что завтра нужно косить хлеба.

Выпив кофе, работники офиса моют свои кружки сами.

Сколько стоят эти перчатки?

На каком языке они говорят?

Убери свою постель сам!

Пожалуйста, сплети мне веночек!

Посмотри, там за окном бабушка, помаши ей!

Опять ты трескаешь, как волк.

Что ты об этом думаешь?

Runā skaidru valodu!

Cik tu **maksā** mēnesī par elektrību?

Cik ilgi tu jau **nēsā** brilles?

88. Tagadnes tu forma bez personas galotnes I konjugācijas 4. grupas un visiem II konjugācijas vārdiem.

Uzrakstīt gan tagadnes, gan pagātnes tu formu?

krāt, rāt, glabāt, kavēt, meklēt, spēlēt, rīkot, tulkot

tagadnes tu forma

pagātnes tu forma

Vai tu šo tekstu **tulkoji** ar *googles* tulkotāju?

Vai bērniībā **krāji** markas?

Vai tu ieejas biļeti **saglabāji**?

Kurā bankā tu **glabā** naudu?

Kāpēc tu **krāj** tos plastmasas maisiņus?

Atkal tu **nokavēji**!

Vai tu **rīko** mūsu klasesbiedru tikšanos?

Ko tu **meklē** manā istabā?

Vai tu **spēlē** šahu?

Говори прямо!

Сколько ты платишь в месяц за электричество?

Сколько времени ты уже носишь очки?

Ты переводил/переводила этот текст с помощью переводчика Google?

Ты в детстве собирал/собирала марки?

Ты сохранил/сохранила входной билет?

В каком банке ты хранишь деньги?

Зачем ты собираешь эти пластиковые пакетики?

Опять ты опоздал/опоздала!

Ты организуешь встречу наших одноклассников?

Что ты ищешь в моей комнате?

Ты играешь в шахматы?

Steidzies, ka tu **nenokavē!**

Paldies, ka **sarīkoji** tik jaukus svētkus!

Kad tu pēdējo reizi **spēlēji** futbolu?

Iztulko, lūdzu!

Vai tu **sameklēji**, ko tev vajadzēja?

89. Tagadnes tu forma bez personas galotnes dažiem I konjugācijas 1. grupas, dažiem 3. grupas un virknei 4. grupas verbu.

Uzrakstīt trīs verba formas!

smiet, liet, siet, skriet, līst, bļaut, raut, spļaut, šūt

viņš, viņa, viņi viņa tagadnē

tu tagadnē

tu pagātnē

Par ko tu **smej?**

Vai kafiju sev **ielēji?**

Kāpēc sierus **sien** [marlē]?

Vai tu **skrēji** Rīgas maratonu?

Ko tu **lidi** vecāku istabā?

Kas tur ārā **bļauj?**

Kur tu to **izrāvi?**

Поторопись, как бы ты не опоздал/не опоздала!

Спасибо за то, что ты организовал/организовала такой хороший праздник!

Когда ты в последний раз играл в футбол?

Переведи, пожалуйста!

Ты нашел/нашла то, что тебе было нужно?

Над чем ты смеешься?

Ты налил/налила себе кофе?

Почему сыры завязывают в марлю?

Ты бежал/ бежала Рижский марафон?

Зачем ты сунулся/сунулась в комнату родителей?

Кто там на улице орет?

Где ты это выкопал/выкопала?

Kauliņus **spļauj** šajā bļodiņā!

Pati to **uzšuvi**?

Tu toreiz tikai par mani **smēji**.

Lej pilnu kausu!

Skrien pa priekšu, nopērc biļetes!

Nelien, kur nevajag!

Atceros, kad tu pavisam maziņš ratiņos **blāvi**.

Kur lai **izrauj** naudu?

Kur **šuj** jahtu buras?

90. Tagadnes tu forma bez personas galotnes 4. grupas vārdiem ar p, b, m pirms -t/-ties.

Uzrakstīt divas verba formas!

kopt, stiept, uztiept, slēpt, urbt, kniebt, ģērbt, lemt, vemt

tu tagadnē

tu pagātnē

Nāc un **sakop** pludmali!

Ko tu **stiep** tik smagu?

Косточки сплевывай в эту мисочку!

Ты сама это сшила?

Ты тогда только надо мной смеялся.

Наливай полную кружку!

Беги вперед, купи билеты!

Не лезь, куда не нужно!

Помню, как ты совсем маленький в коляске орал.

Где бы урвать денег?

Где шьют паруса для яхт?

Приходи и убери на пляже!

Что ты тащишь такое тяжелое?

Politīķi ar viltību **uztiepj** savu gribu.

Ko tu **slēp** aiz muguras?

Vispirms sienā **izurbj** caurumu.

Neknieb, sāp!

Māte **ģērbj** bērnus.

Izlem ātrāk!

Ir cilvēki, kas daudz ēd, bet pēc tam visu **izvemj**.

Kā sievietes matus **kopj** Indijā?

Vingrotājs **izstiepj** rokas uz sāniem.

Ko tu vienmēr **uztiep** savu viedokli?

Ko **slēpj** nākotne?

Skolotāj, zēni meitenēm **kniebj**!

Ģērb mugurā mēteli!

Политики хитростью навязывают свою волю.

Что ты прячешь за спиной?

Сначала в стене просверливают отверстие.

Не надо щипаться, больно!

Мать одевает детей.

Решай быстрее!

Есть люди, которые много едят, но потом намеренно вызывают у себя рвоту.

Как женщины в Индии ухаживают за волосами?

Гимнаст разводит руки в стороны.

Зачем ты все время навязываешь свое мнение?

Что скрывает будущее?

Учитель, мальчики щипают девочек!

Надень пальто!

91. Tagadnes (arī pavēles izteiksmes) tu forma bez personas galotnes 4. grupas vārdiem ar s, t, d, z, l, r saknes beigās.

Uzrakstīt divas vārda formas!

kāst, plēst, ciest, skaust, spriest, bāzt, blenzt, celt, kārt, svērt

tu forma

viņš, viņa, viņi, viņas forma

Nokās makaronus!

Neplēs man matus!

Kā tu pats **ciet** no ekonomiskās krīzes?

Tikai **nenoskaud**!

Vai tu **spried** pēc sevis?

Še, **bāz** kabatā!

Ko **blenz**?

Piecel mani sešos!

Pakar mēteli!

Cik tu **sver**?

Caur sietu **nokāš** biezumus.

Banka „**plēš**” procentus.

Vai tev **skauž**?

Слей макароны!

Не рви мне волосы!

Как ты сам страдаешь от экономического кризиса?

Только не сглазь!

Ты судишь по себе?

На, суй в карман!

Чего пялишься?

Разбуди меня в шесть!

Повесь пальто!

Сколько ты вешишь?

В сите сцеживают гуцу.

Банк «дерет» проценты.

Ты завидуешь?

Mazs bērns visu **bāž** mutē.

Pārdaugavā **ceļ** jaunu bibliotēku.

92. Pavēles izteiksmes jūs forma.

Uzrakstīt trīs verba formas!

kāpt, ģērbt, plēst, pūst, ziest, lauzt, lemt, velt

viņš, viņa, ... tagadnē tu tagadnē jūs pavēles izteiksmē

Alpīnisti **kāpj** kalnos.

Ģērbieties silti, bērni!

Ņem rokās, tikai **nesaplēs**!

Pūš stiprs vējš.

Iepūtiet alkometrā, lūdzu!

Pūt vaļā! (Sāc stāstīt!)

Pēc nomazgāšanas seju **ieziež** ar krēmu.

Nelauziet durvis!

Jautājumu **izlemj** valde.

Маленький ребенок все сует в рот.

В Пардаугаве строят новую библиотеку.

Альпинисты поднимаются в горы.

Одевайтесь тепло, дети!

Бери в руки, только не порви!

Дует сильный ветер.

Подуйте в алкометр, пожалуйста!

Протруби! (Начинай рассказывать!)

После умывания на лицо наносят крем.

Не ломайте двери!

Вопрос решает правление.

Veliet šurp to akmeni!

Kāpiet trešajā stāvā!

Saplēsiet papīru sīkos gabaliņos!

Ieziediet rokas ar roku krēmu!

Izlemiet paši, ko darīt!

Apzied maizi ar sviestu!

93. I konjugācijas verbu ar s un z pirms -t/-ties nākotnes formas.

Uzrakstīt visas trīs formas!

prast, ciest, vest, ēst, atrast, laist, griezt

nākotnes forma

tagadnes forma

pagātnes forma

Domāju, ka tagad jau **pratišu**.

Ciet klusu!

Katru rītu māte **ved** bērnu uz dārziņu.

Ko **ēdīsim** pusdienās?

Domāju, ka **atradišu** atbildi arī uz šo jautājumu.

Sievietes vienmēr **palaiž** pa priekšu.

Катите сюда этот камень!

Поднимайтесь на третий этаж!

Порвите бумагу на мелкие кусочки!

Намажьте руки кремом для рук!

Решайте сами, что делать!

Намажь хлеб маслом!

Думаю, что сейчас уже сумею.

Замолчи!

Каждое утро мать ведет ребенка в садик.

Что будем есть на обед?

Думаю, что найду ответ и на этот вопрос.

Женщин всегда пропускают вперед.

Paēdām restorānā.

Ja zāļu tējas nelīdzēs, **griezīšos** pie ģimenes ārsta.

„**Protu, protu,**” teica balodis.

Kā jūsu valsts **pārcieš** krīzi?

Es jūs **aizvedīšu** ar savu auto.

Es **atrādu** trīs baravikas.

Un kurieni tu **laidīsi** (brauksi) pa brīvdienām?

Griežos pie jums ar jautājumu, kā tagad labāk darīt.

Gan jau kaut kā **pārcietīsim**.

94. I konjugācijas verbi ar e, ē – darāmās kārtas nelokāmais divdabis, atstāstāmās izteiksmes nākotnes divdabis.

Vai ē, ē ir šaurs vai plats? Uzrakstīt formu ar -ot un ar-šot!

bēgt, ģērbt, dzert, ēst, mest, nest

plats e, ē -ot šaurs e, ē -šot

Bēgot no vilka, uzkrita lācim.

Daudzās zemēs ļaudis aizvien **ģērbjot** savus tautas tērpus.

Teicis, ka **bēgšot** no kreditoriem uz Dienvidameriku.

Мы поели в ресторане.

Если травяные чаи не помогут, обращусь к семейному врачу.

«Умею-умею», – сказал голубь.

Как в вашей стране переносят кризис?

Я вас отвезу на своей машине.

Я нашел/нашла три боровика.

Куда ты рванешь (поедешь) на выходных?

Обращаюсь к вам с вопросом, как сейчас лучше сделать.

Как-нибудь перенесем.

Убегая от волка, попал на медведя.

Говорят, что во многих странах люди до сих пор носят народные костюмы.

Он вроде сказал, что сбежит от кредиторов в Южную Америку.

Kā jau kāzās ierasts, vīrs **ģērbšot** melnu uzvalku.

Kāzas **dzeršot** (svinēšot) trīs dienas.

Katru dienu **ēdīšot** citus ēdienus.

Tikai saulei austot, **metīšot** dejošanai mieru.

Spēle sākas, **uzmetot** sešinieku vai vieninieku.

Pastu **nesot** vairs tikai pa darbadienām.

Drīz pastu **nenesīšot** arī pirmdienās.

95. Darāmās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt trīs verba formas!

pirkt (pērku, pirkū), dzīt (dzenu, dzinu), siet (sienu, sēju), līst (lienu, līdu), sastapt (sastopu, sastapu), lipt (līpu, lipu),
drupt (drūpu, drupu), prast (protu, pratu), piekrist (piekrītu, piekritu), just (jūtu, jutu), atrast (atrodu, atradu), pazust
(pazūdu, pazudu)

tag. forma

pag. forma

divdabja forma

Ģimene Rimi veikalā **pērk** pārtiku veselai nedēļai.

Sieviete **nopirka** jaunas kurpes.

Nopirkusi žurnālu, sieviete devās uz kafejnīcu to palasīt.

Как и принято на свадьбах, муж наденет черный костюм.

Говорят, что на свадьбе будут пить (праздновать) три дня.

Говорят, будто бы каждый день будут есть разные блюда.

Говорят, что только с восходом солнца танцы прекратятся.

Игра начинается с выбрасывания шестерки или единицы.

Говорят, что почту теперь будут приносить только по рабочим дням.

Говорят, что скоро почту не будут приносить и по понедельникам.

В магазине Rimi семья покупает продукты на всю неделю.

Женщина купила новые туфли.

Купив журнал, женщина отправилась в кафе его почитать.

Mīkla **līp** pie rokām.

Meitenes kā **pielīpušas** staigā apkārt dziedāšanas skolotājai.

„**Protu, protu,**” teica balodis.

Atvainojiet, es **nesapratu**.

Mēs neesam pareizi **sapratušas** darba uzdevumu.

Es tev šajā jautājumā **nepiekrītu**.

Pēc ilgas pierunāšanas uzņēmējs **piekrita** pārdot savu firmu.

Upure pati esot **piekritusi** doties līdzī vārmākam uz viņa mājām.

Jūtu, ka es te esmu lieks.

Operācijas laikā nekādas sāpes **nejutu**.

Māte jau sen bija **jutusi**, ka meitas ģimene izirs.

Jauniete vēl neesot sevi **atradusi**.

Kur tu biji **pazudusi** pa šo laiku?

Тесто липнет к рукам.

Девочки как приклеенные ходят вокруг учителя пения.

«Умею-умею», – сказал голубь.

Извините, я не понял/не поняла.

Мы неправильно поняли рабочее задание.

Я с тобой в этом вопросе не согласен /не согласна.

После долгих уговоров предприниматель согласился продать свою фирму.

Жертва сама согласилась пойти с насильником к нему домой.

Чувствую, что я здесь лишний.

Во время операции никакой боли я не чувствовал/не чувствовала.

Мать уже давно чувствовала, что семья дочери распадется.

Молодая девушка еще не нашла себя.

Где ты пропадала все это время?

96. Darāmās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt trīs darbības vārda formas!

ļaut (ļauju, ļāvu), šūt (šuju, šuvu), kopt (kopju, kopu), glābt (glābju, glābu), ieviest (ieviešu, ieviesu), ciest (ciešu, cietu), spriest (spriežu, spriedu), gāzt (gāžu, gāzu), pievilt (pieviļu, pievīlu), dzīt (dzīst, dzija),

tagadnes f. pagātnes f. divdabja f.

Neļauj bērnam spēlēties ar sērkociņiem!

Kas tev **ļāva** ņemt sērkociņus?

Vecāki nekad nav **ļāvuši** bērniem aprunāt čigānus.

Viesmīles ātri **nokopj** galdus.

Bērni varēja spēlēties tikai tad, ka bija **sakopuši** savu istabu.

Ugunsdzēsēji **izglābuši** no degošās mājas visus iedzīvotājus.

Slimnieks **cieš** lielas sāpes.

Pašvaldība sniegs finansiālu atbalstu plūdos **cietušajiem**.

Skolotājas pašlaik **apspriež** eksāmenu atzīmes.

Valdības ministri ilgi **sprieduši** par nākamā gada budžetu.

Ārā lietus **gāž**.

Bērns **apgāzis** vāzi.

Sportisti **pievīluši** līdzjutēju cerības.

Не позволяй ребенку играть со спичками!

Кто тебе разрешил брать спички?

Родители никогда не разрешали детям оговаривать цыган.

Официантки быстро убирает со столов.

Дети смогли играть только тогда, когда убрали свою комнату.

Пожарные спасли из горящего дома всех жителей.

Больной терпит сильную боль.

Самоуправление окажет финансовую поддержку пострадавшим во время наводнения.

Учительницы сейчас обсуждают экзаменационные оценки.

Министры из правительства долго принимали решение по поводу бюджета на следующий год.

На улице льет дождь.

Ребенок опрокинул вазу.

Спортсмены обманули надежды болельщиков.

Ja atmiņa mani **neviļ**, viss no tika tieši tā.

Rēta ir labi **sadzijusi**.

Griezta brūces **dzīst** lēni.

97. Darāmās kārtas pagātnes divdabis.

Uzrakstīt trīs verbu formas!

gūt (gūst, guva), slāpt (slāpst, slāpu), žilbt (žilbstu, žilbu), plīst (plīstu, plīsu), vīst (vīstu, vītu), svīst (svīstu, svīdu), lūzt (lūstu, lūzu), dzimt (dzimstu, dzimu), salst (salstu, salu), mirt (mirstu, miru), pazīt (pazīstu, pazinu)

tagadnes f. pagātnes f. divdabja f.

Latvijā bērni bieži **gūst** sadzīves traumas.

Kurš ir **ieguvis** pirmo vietu?

Man **slāpst**.

Esmu **izslāpis**.

Tik spoža saule, ka **žilbst** acis.

Šoferis likumā **apžilbis** un noskrējis no ceļa.

Šie trauki **neplīst**.

Vai, krūzīte **saplīsa**!

Если память меня не подводит, то все произошло именно так.

Шрам хорошо зажил.

Резаные раны заживают медленно.

В Латвии дети часто получают бытовые травмы.

Кто занял первое место?

Мне хочется пить.

Я хочу пить.

Такое яркое солнце, что глаза слепит.

Шофер на повороте был ослеплен и съехал с дороги.

Эта посуда не бьется.

Ой, кружечка разбилась!

Zeķei **izplīsis** papēdis.

Ar mīlestību dāvinātas puķes **nevīst**.

Tās rozes gan ātri **novīta!**

Siens jau **apvītis**.

Šajos laikos Latvijā vairāk **nomirst** nekā **piedzimst**.

Jānis Endzelīns **dzimis** 1873., **miris** 1961. gadā.

Es viņu personīgi **nepazīstu**.

Izbraucienā **iepazinām** vairākus Latgales podniekus.

98. I konjugācijas verbu ar k un g pirms -t/-ties darāmās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt formu gan ar c/dz, gan ar k/g!

sākt, likt, migt, snigt, tikt, jukt, brukt, tūkt, springt.

forma ar c/dz

forma ar k/g

Festivāls ir **sācies**.

Svētki ir **sākušies**.

Meita eksāmenu nav **nolikusi**.

Vai mazie jau **aizmiguši?**

На носке порвалась пятка.

Подаренные с любовью цветы не вянут.

Эти розы быстро завяли!

Сено уже обсохло.

В эти времена в Латвии больше умирают, чем рождаются.

Янис Эндзелинс родился в 1873 и умер в 1961 году.

Я не знаю его лично.

В поездке мы познакомились с несколькими латгальскими гончарами.

Фестиваль начался.

Праздник начался.

Дочь экзамен не сдала.

Маленькие уже уснули?

Sniegs **uzsnidzis!**

Pēc balles šis **ticis** piekauts un aplaupīts.

Šie par Šauļiem tālāk nav **tikuši**.

Dejo **sajukušiem** matiem.

Šī no mācīšanās **sajukusi** prātā.

Šķūnim **iebrucis** jumts.

Protestētāji **iebrukuši** parlamenta ēkā.

Sasistais celis pamatīgi **uztūcis**.

No rīta brīnās par **uztūkušiem** plakstiņiem.

Ko tu tāds **sasprindzis?**

Saspringuši muskuļi dara sāpes.

Снег выпал!

После бала этот был побит и ограблен.

Эти дальше Шяуля не добрались.

Танцует с растрепанными волосами.

Она от учебы сошла с ума.

У сарая обрушилась крыша.

Протестующие ворвались в здание парламента.

Ушибленное колено основательно распухло.

С утра удивляется опухшим векам.

Почему ты такой напряженный?

Напряженные мышцы причиняют боль.

99. I konjugācijas verbu ar k un g pirms -t/-ties darāmās kārtas pagātnes divdabji, 4. grupas verbi.

Uzrakstīt formu ar -uš-, formu ar -is vai -ies un vienkāršās pagātnes formas!

mākt, vākt, jaukt, saukt, teikt, ķērkēt, beigt, lūgt

forma ar -uš- forma ar -is/-ies vienkāršās pagātnes forma

Debesis **apmākušās**.

Šodien ir **apmācies**.

Visu nakti mani **māca** skumjas.

Savākušas nektāru, bites lido uz stropu.

Es tevi **sajaucu** ar tavu brāli.

Vai tev viņa to ir **teikusi**?

Es **teicu**, ka vēl padomāšu.

Ieķērkusies, vārna pacēlās spārnos.

Kaija **ķērcā**, kaija brēca,
Kaijai bērni pazuduši (*l.t.dz.*)

Beidzis studijas, brālis uzreiz dabūja darbu.

Studijas viņš tā arī **nepabeidza**.

Palūgusi šķiltavas, aizsmēķēja.

Senatnē cilvēki **pielūdza** Sauli.

Небо затянуто тучами.

Сегодня пасмурно.

Все ночь меня мучила тоска.

Собрав нектар, пчелы летят в улей.

Я тебя перепутал с твоим братом.

Тебе она это говорила?

Я сказал, что еще подумаю.

Закаркав, ворона взлетела.

«Чайка кричала, чайка вопила,
У чайки птенцы потерялись» (латышская народная песня).

Закончив учебу в вузе, брат сразу получил работу.

Учебу в вузе он так и не закончил.

Она попросила зажигалку и прикурила.

В древности люди поклонялись Солнцу.

Dekāns **noteicis** termiņu bakalaura darbu nodošanai.

100. II un III konjugācijas verbu darāmās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt trīs verba formas!

domāt, tulkot, kavēt, lasīt, stāstīt, audzināt, atbildēt, redzēt, dzirdēt

tagadnes f.

pagātnes f.

divdabja f.

Ko esat **nodomājuši** darīt?

Ko tu par to **domā**?

Ilgi **domāju**, kamēr beidzot **izdomāju**.

Kurš latviski **tulkojis** „Kalevalu”?

Tu pārāk bieži **kavē** stundas.

Māra nav **nokavējusi** nevienu mēģinājumu.

Esat **lasījis** Korānu?

Ko tu tagad **lasi**?

Pastāsti, kā tev gāja vasarā!

Šo māju saimnieki **izaudzinājuši** divus dēlus un divas meitas.

Vai uzdevumu jau **atrisināji**?

Декан установил срок сдачи бакалаврских работ.

Что вы надумали делать?

Что ты об этом думаешь?

Я долго думал/думала, пока не придумал/придумала.

Кто переводил «Калевалу» на латышский?

Ты слишком часто пропускаешь уроки.

Мара не пропустила ни одной репетиции.

Вы читали Коран?

Что ты сейчас читаешь?

Расскажи, как прошло твое лето!

Хозяева хозяйева этого дома воспитали двух сыновей и двух дочерей.

Ты уже решил/решила задачу?

Atbildiet uz maniem jautājumiem!

Uz visiem jautājumiem esat **atbildējis** pareizi.

Esi **redzējis** melno stārķi?

Piedod, es **nedzirdēju**, ko tu prasīji.

101. Darāmās kārtas pagātnes divdabji. Šaurais e, ē pirms -is/-ies un platais e, ē pirms -usi, -ušas, -uši u.c.

Uzrakstīt divdabju formas ar šauro un plato e, ē!

dzelt (dzeļu, dzēlu), lemt (lemju, lēmu), dzert (dzeru, dzēru), slēpt (slēpju, slēpu), cept (cepu, cepu), nest (nesu, nesu), kvēpt (kvēpstu, kvēpu).

divdabja f. ar šauro e, ē

kāda divdabja f. ar plato e, ē

Viņam lapsene esot **iedzēlusi** lūpā.

Viņu **sadzēlis** vesels lapseņu bars.

Kur esi **nolēmis** mācīties?

Vecāki **nolēmuši** sūtīt bērnu privātskolā.

Meita vēl neesot **izlēmusi**, kur stāties.

Esi **dzēris** absintu?

Kurzemnieces senāk **dzērušas** alu ar siltu pienu.

Отвечайте на мои вопросы!

На все вопросы вы ответили правильно.

Ты видел/видела черного дятла?

Прости, я не слышал/слышала, что ты спрашивал/спрашивала.

Его оса вроде ужалила в губу.

Его изжалил целый рой пчел.

Где ты решил учиться?

Родители решили отправить ребенка в частную школу.

Дочь еще не решила, куда поступать.

Тебе случалось пить абсент?

Жительницы Курземе раньше пили пиво с теплым молоком.

Ļaudis **slēpuši** mežabrāļus kūtsaugšā aiz dubultas sienas.

Bērns raudāja, **aizslēpis** seju ar rokām.

Māte mums **uzcepusi** ābolkūku.

Bērni paši **uzcepuši** pankūkas.

Dūmu pirtī visas sienas ir **nokvēpušas** melnas.

Skursteņslauķis strādā **nokvēpušu** seju.

102. I konjugācijas verbi ar e, ē saknē, šo verbu ciešamās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt, vai ir šaurs vai plats e, ē!

noberzt, celt, lemt, tvert, slēpt, vest, līmēt, audzēt, redzēt, dzirdēt, sacerēt

šaurš e, ē

plats e, ē

Noberztais celis sūrst.

Pat mazpilsētās ir **uzcelti** jauni lielveikali.

Tas vēl nav **izlemts**.

Visi izbēgušie cietumnieki ir **notverti**.

Bēniņos starp vecām mantām **paslēpta** arī nauda.

No valsts **izvesti** pēdējie starptautiskie miera uzturētāji.

Люди прятали «лесных братьев» на сеновалах за двойными стенами.

Ребенок плакал, закрыв лицо руками.

Мать испекла нам яблочный пирог.

Дети сами напекли блинов.

В бане, которую топят по-черному, все стены покрыты копотью.

Трубочист работает с закопченным лицом.

Стертое колено саднит.

Даже в маленьких городах построены новые супермаркеты.

Это еще не решено.

Все сбежавшие заключенные пойманы.

На чердаке среди старых вещей также спрятаны деньги.

Из государства выведены последние международные миротворцы.

Vēlēšanu laikā ielās redz **izlīmētus** plakātus.

Ekoloģiski tīri **audzēti** kartupeļi.

Tādi brīnumi vēl nav **redzēti!**

Par **dzirdētu** anekdoti nesmejas.

Krājuma dzejoļi **sacerēti** pēdējo piecu gadu laikā.

103. Daļēji lokāmie divdabji verbiem ar s, z, t un d saknes beigās.

Uzrakstīt saknes beigu līdzskani un kāds līdzskanis ir pirms -dams/-dama!

ieviest, mulst, elst, iezt, prast, pūst, aust, bilst

saknes beigu līdzsk.

līdzsk. pirms -dam-

Ieviesdams virkni jaunvārdu, rakstnieks bagātināja valodu.

Meitene **mulsdama** saņēma dāvanu.

Iezdams zobus, suns nīkni rūca.

Pūzdams, elsdams kāpa kalnā.

Klausījās ārzemnieku sarunā, **nesaprazdams** ne vārda.

Aud, māmiņ, ko **auzdama**,

Noaud baltu paladziņu! (l.t.dz.)

Во время выборов на улицах видны расклеенные плакаты.

Картофель, выращенный экологическим способом.

Таких чудес еще не видели!

Над уже слышанным анекдотом не смеются.

Включенные в сборник стихотворения созданы в течение последних пяти лет.

Введя ряд неологизмов, писатель обогатил язык.

Девушка, смутившись, взяла подарок.

Скалясь, собака злобно рычала.

Отдуваясь и запыхавшись, он поднялся в гору.

Он слушал разговор иностранцев, не понимая ни слова.

Тки, мамочка, что ткала,
Сотки белую простынку! (лат. нар. песня).

Darbinieks izpildīja rīkojumu, **nebildams** pretī ne vārda.

Kurā gadā Rīgā **ieviesa** e-talonus?

Es **samulsu** un nezināju, ko atbildēt.

Ko nu **els**, vēl divi stāvi jākāpj!

Zirgs **atieza** zobus un iekoda.

Es **neprotu** un nemaz negribu **prast**.

Vecāmāte **noauda** skaistu galdautu.

Nebilda ne vārda.

104. Daļēji lokāmie divdabji I konjugācijas vārdiem ar e, ē saknē.

Uzrakstīt, vai ir šaurs vai plats e, ē!

bēgt, cept, nest, ņemt, lēkt, segt, vērpt, pārvērst

šaurs e, ē

plats e, ē

Bēgdams no policijas, šoferis izraisīja avāriju.

Cepdama pīrāgus, māte gaidīja bērnus ciemos.

Nesdams smagus maisus, pārstiepās.

Работник выполнил распоряжение, не возражая ни словом.

В каком году в Риге ввели э-талоны?

Я смутился/смутилась и не знал/не знала, что ответить.

Что ты пыхтишь, еще на два этажа подняться надо!

Лошадь оскалила зубы и укусила.

Я не умею и даже не хочу уметь.

Бабушка соткала красивую скатерть.

Не произнес/не произнесла ни слова.

Убегая от полиции, шофер стал причиной аварии.

Выпекая пироги, мать ждала детей в гости.

Перетаскивая тяжелые мешки, надорвался.

Ņem, dieviņ, ko **ņemdams**,
Neņem manu arājiņu. (l.t.dz.)

Kā tu juties, pirmo reizi **lēkdams** ar izpletņi?

Pārsalis atnāca mājās un uzreiz ielīda gultā, **sasegdams** sev virsū vairākas segas.

Meitenes **vērpdamas** dziedāja.

Burve pieskārās ar nūjiņu ķirbim, **pārvērdama** to par karieti.

105. Darbības nosaukums ar -šana verbiem ar saknes beigu līdzskaņiem s, t, d un z.

Kurš līdzskanis zudis pirms -šana?

raust, ieviest, atmest, ciest, izzust, gāzt, lūzt

līdzskanis, kas zudis pirms -šana

Sācies mantas **raušanas** laiks.

Ko tu domā par eiro **ieviešanu**?

Latvijā ir smēķēšanas **atmešanas** centrs.

Kāpēc Dievs pieļauj sāpes un **ciešanas**?

Daudzām valodām draud **izzušana**.

Koku **gāšana**.

Бери, Боженька, что взять можно,
Не бери моего пахаря. (Лат. нар песня)

Как ты себя чувствовал, впервые прыгнув с парашютом?

Он перемерзший, пришел домой и сразу лег в кровать, укрыв себя сверху несколькими одеялами.

Девушки прядя пели.

Волшебница прикоснулась палочкой к тыкве, превратив ее в карету.

Началось время стяжательства.

Что ты думаешь о введении евро?

В Латвии есть центр по бросанию курения.

Почему Бог допускает боль и страдания?

Многим языкам грозит исчезновение.

Сваливание деревьев.

Gaismas staru **lūšana**.

Sarausis mantu laikmetu griežos.

Esam **ieviesuši** vairākas jaunas lietas.

Esmu mūžā divreiz sācis un diveriz **atmetis** smēķēšanu.

Cietušais nogādāts slimnīcā.

Nepazūdi mežā!

Bērni **apgāza** vāzi.

Ābelei **nolūza** zars.

106. Atgriezeniskie verbi, viņš, viņa, viņi, viņas forma III konjugācijas verbiem tagadnē.

Uzrakstīt pareizo atgriezeniskā verba formu!

padoties, smieties, sākties, veikties, likties, kristies, atrasties, klāties, kauties, beigties, derties, ģērbties, censties, laisties, griezties, celties, kurties, gribēties, atturēties, peldēties, uzturēties, vēlēties, mainīties, skatīties, skūpstīties, zvanīties

pareizā atgriezeniskā verba forma

Meitai labi **padodas** zīmēšana.

Viņš **smejas** par visām anekdotēm.

Cikos **sākas** koncerts?

Преломление лучей света.

Он настяжал имущество на рубеже столетий.

Мы внедрили много новых вещей.

Я в своей жизни дважды начинал курить и дважды бросил.

Пострадавший доставлен в больницу.

Не потеряйся в лесу!

Дети опрокинули вазу.

У яблони сломалась ветка.

У дочери хорошо получается рисование.

Он смеется над всеми анекдотами.

Во сколько начинается концерт?

Lai jums **veicas!**

Man **liekas**, ka būs lietus.

Cenas **krītas**.

Baznīca **atrodas** ciema centrā.

Kā jums **klājas?**

Puikas atkal **kaujas**.

Cikos **beidzas** izrāde?

Kā lai **ģērbjas** uz teātri?

Viņš **cenšas** visu padarīt labi.

Bērni **izlaižas**.

Zeme **griežas** apkārt Saulei.

Cenas **ceļas**.

Uguns jau **kuras**.

Man **gribas** ēst.

Opozīcija balsojumā parasti **atturas**.

Dīķī **peldas** bērni.

Skolēniem un studentiem pēc mācībām **jāuzturas** svaigā gaisā.

Пусть вам повезет!

Мне кажется, будет дождь.

Цены падают.

Церковь находится в центре деревни.

Как вы поживаете?

Мальчики опять дерутся.

Во сколько заканчивается спектакль?

Как бы одеться в театр?

Он старается все делать хорошо.

Дети распускаются.

Земля вращается вокруг Солнца.

Цены растут.

Огонь уже горит.

Мне хочется есть.

Оппозиция во время голосования обычно воздерживается.

В пруду купаются дети.

Школьникам и студентам после учебы нужно побыть на свежем воздухе.

Visi cilvēki **vēlas** būt laimīgi.

Meitenes **mainās** ar drēbēm.

Pļāvēji **skatās** debesīs, vai nenāk lietus.

Mīlnieki **skūpstās**.

Telefons **iezvanās** un apklust.

107. Atgriezeniskās formas. Tu forma tagadnē un tu forma pagātnē daļai verbu.

Uzrakstīt abas formas!

rāties, apstāties, aizvākties, iekliegties, pasniegties, izlūgties

tu forma tagadnē

tu forma pagātnē

Kāpēc tu tik bieži **rājies** ar savu mammu?

Neapstājies, ej uz priekšu!

Aizvācies no šejienes!

Kad tu pa naktīm miegā **iekliedzies**, zinu, ka tu sapņo sliktus sapņus.

Pasniedzies pēc cukura trauka pats, man rokas pilnas!

Kāpēc tu **apstājies**? Lasi tālāk!

Все люди хотят быть счастливыми.

Девочки меняются одеждой.

Косари смотрят на небо, не надвигается ли дождь.

Любовники целуются.

Телефон звонит и замолкает.

Почему ты так часто ругаешься со своей мамой?

Не останавливайся, иди вперед!

Убирайся отсюда!

Когда ты по ночам во сне вскрикиваешь, я знаю, что тебе снятся плохие сны.

Потянись за сахарницей сам, у меня руки заняты!

Почему ты остановился/остановилась? Читай дальше!

Tu tikko atkal **rājies** ar savu māti, kāpēc?

No kā tu **izlūdzies** finansējumu zinātniskajam darbam?

Kāpēc tu **iekliedzies**? Kas noticis?

108. Atgriezeniskās formas. Tu forma tagadnē un pagātnē, kā arī darāmās kārtas pagātnes divdabis vīriešu dzimtē daļai vārdu.

Noteikt teikumā lietoto formu!

izjāties, izbraukties, pateikties, ierūkties, [aiz]steigties, pastaigāties, izspēlēties

tu f. tagadnē tu f. pagātnē divdabis ar -ies

Vai **esi** jau **izjājies** ar ērzeli Melni?

Ņem auto atslēgas, **izbraucies** un atpūties!

Vai tu **pateicies** viesiem par dāvanām?

Skaļi **ierūcies**, suns pieskrēja pie vārtiem.

Steidzies, dēls, uz skolu!

Vai **esi** jau **izbraucies** ar jauno auto?

Pa kurieni tu parasti **pastaigājies**?

Laiks **aizsteidzies** nemanot.

Ты только что опять ругался/ругалась со своей матерью, почему?

У кого ты выпросил/выпросила финансирование научной работы?

Почему ты вскрикнул/вскрикнула? Что случилось?

Ты уже катался верхом на жеребце Черном?

Возьми ключи от машины, покатайся и отдохни!

Ты поблагодарил/поблагодарила гостей за подарки?

Громко зарычав, собака подбежала к воротам.

Торопись, сын, в школу!

Ты уже катался на новом автомобиле?

Где ты обычно гуляешь?

Время пролетело незаметно.

Tu naktī miegā ik pa laikam **ierūcies**, laikam biji par daudz saēdies?

Pa kurieni tu vakar ar zirgu **izjājies**?

Es vēl **neesmu** Tev **pateicies** par vakardienu. Liels paldies!

Esi jau diezgan **izspēlējies**, sāc pildīt mājas darbus!

Uz kurieni tu no rīta tā **steidzies**, ka pat kafiju neizdzēri?

Ar kādām mantām tu bērnībā **spēlējies**?

109. Atgriezeniskās formas. Tu forma nākotnē un viņš, viņa, viņi, viņas forma nākotnē.

Noteikt teikumā lietoto formu!

savākties, liegties, lūgties, aprunāties, izdzīvoties

tu f. nākotnē viņš, viņa, ... f. nākotnē

Kad tu beidzot **savāksies**?

Cik ilgi tu vēl **liegsies**?

Tu manā priekšā vēl uz ceļiem **lūgsies**!

Viņš man vēl **liegsies**, palaidnis tāds!

Kursi sāksies tad, kad **savāksies** pietiekami liela grupa.

Viņš man vēl latīņu **lūgsies**, sliņķis tāds!

Ночью ты время от времени рычал, наверное, слишком много съел?

Где ты вчера катался/каталась верхом на лошади?

Я еще не поблагодарил тебя за вчерашний день. Большое спасибо!

Ты уже достаточно наигрался, начинай делать домашние задания!

Куда ты с утра так спешил/спешила, что даже кофе не попил/не попила?

Какими игрушками ты в детстве играл/играла?

Когда ты наконец соберешься?

Долго ты еще будешь отпираться?

Ты меня еще на коленях умолять будешь!

Он мне еще отпирается, безобразник такой!

Курсы начнутся тогда, когда соберется достаточно большая группа.

Он у меня еще деньги попросит, лентяй такой!

Skolotāja **aprunāsies** ar direktoru un tad visu izstāstīs klasei.

Vēl drusku tev jāpamācās skolā, gan tu vasarā pa āru **izdzīvosies**.

Учительница побеседует с директором, и тогда все расскажет классу.

Тебе еще нужно немного поучиться в школе, летом по улице набегаешься.

Darāmās kārtas

saliktie laiki

dot (dodu, devu); doties (dodos, devos); vest (vedu, vedu)

Īstenības izteiksme

es esmu, biju, būšu
tu esi, biji, būsi
viņš, viņa ir/nav, bija, būs

devis/devusi
devies/devusies

mēs esam, bijām, būsīm
jūs esat, bijāt, būsit/būsiet
viņi, viņas ir/nav, bija, būs

devuši/devušas
devušies/devušās

Atstāstījuma izteiksme

es
tu esot, būšot
utt.

devis/devies/devusi/devusies/devuši/devušies/devušas/devušās

Vēlējuma izteiksme

es
tu būtu
utt.

devis/devies/devusi/devusies/devuši/devušies/devušas/devušās

Vajadzības izteiksme

Vienkāršie un saliktie laiki

man, mums
tev, jums
viņam, viņai, viņiem, viņām

ir, bija, būs; esot, būšot; būtu
ir bijis, bija bijis, būs bijis; esot bijis, būšot bijis; būtu bijis

jādod, jādodas, jāved

Ciešamā kārta

Īstenības izteiksme

Vienkāršie laiki

es tieku, tiku, tikšu
tu tiec, tiki, tiksī
viņš, viņa tiek, tika, tiks

vests/vesta

mēs tiekam, tikām, tiksim
jūs tiekat, tikāt, tiksīt/tiksiet
viņi, viņas tiek, tika, tiks

vesti/vestas

Saliktie laiki

es esmu, biju, būšu
tu esi, biji, būsi
viņš, viņa ir/nav, bija, būs

vests/vesta

mēs esam, bijām, būsim
jūs esat, bijāt, būsit/būsiet
viņi, viņas ir, bija, būs

vesti/vestas

Atstāstījuma izteiksmes vienkāršie un saliktie laiki

es
tu tiekot, tikšot; esot, būšot
utt.

vests/vesta, vesti/vestas

Vēlējuma izteiksmes vienkāršais un saliktais laiks

es
tu tiktū; būtū
utt.

vests/vesta, vesti/vestas

*Tabulā pelēki iezīmētajās formās ir **plats e, ē**. Plats latviešu **e** ir kā angļu vārdā **'man'**, šaurš e kā angļu vārdā **'men'**, garš platais un šauršais **ē** – garš, protams.*

Saturs

1. Pirmā konjugācija. Verbu pamatformas	6
2. Pirmās konjugācijas 1. grupa	7
3. Pirmās konjugācijas 2. grupa	7
4. Pirmās konjugācijas 3. grupa	8
5. Pirmās konjugācijas 4. grupa	9
6. Pirmās konjugācijas 5. grupa	10
Verbi, kam saknē e, ē	12
7. Šaurais e, ē	12
8. Platais e, ē tagadnē, tikai ne tu formā	14
9. Šaurais e, ē tagadnē daļai 4. grupas verbu	16
10. Īss un garš platais e, ē un divskanis ie 2. grupas verbiem tagadnē	17
11. Pirmās konjugācijas verbi ar divskani un patskani saknes beigās	19
Pirmās konjugācijas verbi ar līdzskani saknes beigās	22
12. Verbi ar saknes beigu līdzskani k vai g	22
13. Verbi, kam pirms nenoteiksmes -t/-ties ir s	23
14. Verbi, kam pirms nenoteiksmes -t/-ties ir z	26
15. Verbi, kam saknes beigu līdzskanis ir m, l un r	27
16. Nedaudzi citi verbi ar patskaņu miju nenoteiksmē, tagadnē, pagātnē	30
17. Verbi ar paralēlformām	32
18. Otrā konjugācija	33
19. Trešā konjugācija	34
20. 10 verbi, kam pirms piedēkļa -ī- ir līdzskanis c	37
21. Verbi ar -ēt, kam ir līdzskaņu mija	39
22. Tagadnes mēs forma, jūs forma un viņš, viņa, viņi, viņas forma	40
23. Vajadzības izteiksmes forma	45

24. Pagātnes mēs forma, jūs forma un viņš, viņa, viņi, viņas forma	46
25. Otrās konj. tagadnes un pagātnes atsevišķu formu salīdzinājums	50
26. Trešās konj. tagadnes un pagātnes atsevišķu formu salīdzinājums	51
Tu forma.	53
27. Ar personas galotni i	53
28. Bez personas galotnes, ar līdzskaņu miju	57
29. Bez personas galotnes, ar šauru e, ē	58
30. Bez personas galotnes vārdiem, kuru tagadnes un pagātnes celmi sakrīt	59
31. Bez personas galotnes vārdiem, kuru tagadnes un pagātnes celmi nesakrīt	61
32. Tu forma I konjugācijas 4. grupas vārdiem ar līdzskani saknes beigās	63
33. Pavēles izteiksmes jūs forma	65
34. Nākotnes formas	67
35. Nekārtnie vārdi	72
36. Divdabji	74
37. Divdabji ar -ošs, -oša	74
38. Divdabji ar -ot	76
39. Atstāstījuma izteiksmes nākotnes forma ar -šot	78
40. Divdabji ar -ams, -ama	80
41. Divdabji ar -am	82
42. Divdabji ar -is, -usi	83
43. Divdabji ar -ts, -ta	89
44. Daļēji lokāmie divdabji ar -dams, -dama	91
45. Vēlējuma izteiksmes forma	94
46. Darbības nosaukums ar -šana	95

47. Atgriezenisko verbu formas	97
Atgriezenisko divdabju formas	101
48. ar -oties, -šoties, -amies	101
49. ar -damies, -damās	102
50. ar -ies, -usies	103
51. Atgriezeniskie darāmās kārtas tagadnes divdabji	105
52. Atgriezeniskie lietvārdi ar -šanās	107
53. Vingrinājumi	109
Darāmās kārtas salikto laiku un ciešamās kārtas pārskata tabulas	246
Saturs	248

Piezīmes

О книге **Спряжение глаголов**

В данной работе формы глаголов объясняются путем различения компонентов, образующих форму глагола, – корня, суффикса словообразования, признака времени (суффикса формообразования) и личное окончание, для причастий – признака причастия (суффикса формообразования), окончание спряжения, а также морфему возвратных глаголов.

Можно говорить об основах глагола, которые в латышском различаются в настоящем, прошлом и будущем времени и с помощью которых могут быть выражены разные времена. В этой работе от основ глаголов отделены признаки времен (суффиксы формообразования). Это понимание того, что глагольные формы в латышском языке образуют, последовательно прилепляя одну составную часть за другой, могло бы облегчить изучение спряжения латышских глаголов негражданами и детьми латышских эмигрантов. Дело несколько осложняется тем, что в связи с тем, что язык развивается и формы укорачиваются, некоторые признаки времени (суффиксы формообразования), например, у некоторых лиц отсутствуют.

В данной работе основной акцент делается на составление форм, употребление времен глаголов следовало бы понять из перевода, а к употреблению причастных дано короткое описание

Изложение построено последовательно и постепенно, начиная с самого общего и продолжая более своеобразным. Описание языковых явлений дополняется глаголами в простых, бытовых предложениях.

Вторая часть состоит из упражнений, принцип которых заключается в определении известных форм глаголов и анализе их состава в готовых предложениях, часто руководствуясь контекстом.

Предложения переведены на русский язык. Спасибо переводчикам и редактору за пожертвованное время!

Надеюсь найдутся желающие покопаться и попрактиковаться!

Работа с книгой Спряжение глаголов.

Эта книга является следующей в программе изучения латышского языка после «Вводных уроков с заданиями». Параллельно с этой книгой следует смотреть также книгу “Nomenu locīšana”.

Начинают с заданий по 2-ому и 3-ему спряжению, чтобы потренироваться в образовании простых форм и закрепить образование всех форм настоящего и прошедшего времени. В предложениях цветными карандашами выделяют соответствующие слова.

Потом продолжают с теорией с самого начала, т. е. последовательно рассматривая 1-ое спряжение и его подгруппы.

Читают на латышском языке и на языке ученика, выделяют цветными карандашами соответствующие слова в предложениях и оценивают способы перевода слов.

Затем задают вопросы о каждом предложению – где, когда, кто, что делал, что, кому, с чем и тому подобное. В книге также есть пустые места, в которых карандашом вписать эти вопросы. Так как после рассмотрения форм 2-ого и 3-его спряжения известны также окончания в формах *mēs* и в формах *jūs*, составляют предложения и в этих формах. Потом пишут свои предложения по образцам предложений в книге. К ним также составляют вопросы.

Когда теория освоена, смотрят соответствующее упражнение в разделе упражнений. Выполняют условие упражнения, также выделяют соответствующие слова цветом, затем составляют вопросы, собственные предложения и тому подобное.

Например, когда рассматривают формы будущего времени, то возвращаются к самому началу книги и к первым упражнениям образуют формы будущего времени сначала с первыми, затем с последующими глаголами. То же самое делают и при изучении причастий – всегда возвращаются к началу книги, также к первым упражнениям, и составляют предложения с глаголами в причастных формах, при необходимости изменяют или добавляют в предложение какие-то другие наречия. Так достигают понимания, что каждое предложение может быть выражено подобным образом другими глагольными формами.

Удачи в учебе! Пусть будет интересно и увлекательно! Соблюдайте последовательность!

